

#vistårinteut

Civilsamhällets röst.

Sammanställning av remissyttrande

*»Förlängning av lagen om tillfälliga begränsningar
av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.«*

Utgiven av nätverket #vistårinteut i juni 2019.

Sammanställning, texter och analyser Elisabet Rundqvist, Helena Måki och Sara Edvardson Ehrnborg.
Grafisk form och produktion Kirsti Haugsand Wennerholm.

Innehållsförteckning

<i>Att osynliggöra 29 296 ord</i>	2
Lag, praxis och retorik.....	2
Rättssäkerhet och absurda förutsättningar.....	3
Hur staten stjälpur kommunernas goda vilja.....	5
Psykisk ohälsa och den långa väntan.....	5
Hur begränsningslagen påverkar samhället vi lever i.....	7
Avslutande ord.....	8
Referenser.....	9
 <i>Vittnesmål om begränsningslagens konsekvenser</i>	10
 <i>Vilka skrev under remissyttrandet?</i>	48
 <i>Begränsningslagens konsekvenser i civilsamhället</i>	51
Inledning.....	51
Bakgrund.....	51
5.1 Fortsatt giltighet av den tillfälliga lagen.....	53
Utvecklad argumentation.....	54
Humanitära följder.....	54
Barnrättsperspektivet.....	55
Har begränsningslagen nått sitt syfte och minskat antalet nya asylsökande?.....	56
Andrummet.....	57
5.2 Uppehållstillstånd för skyddsbehövande.....	59
5.3 Uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter.....	59
5.4 Familjeåterförening.....	61
5.5 Uppehållstillstånd för studier.....	61
5.6 Permanent uppehållstillstånd.....	62
6 Behov av följdändringar i andra lagar.....	63
7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	63
8 Kostnader och andra konsekvenser.....	63
Länksamling.....	65

#vistårinteut

Civilsamhällets röst.

Att osynliggöra 29 296 ord.

Civilsamhällets röst.

Den 18 mars 2019 stängde Justitiedepartementet remisstiden för remissyttranden på *lagrådsremiss förlängning av lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Ju2019/00509/L7*. Vid remisstidens utgång hade yrkes- och volontärnätverket #vistårinteut skickat in 62 remissyttranden där i stort sett varje remissvar innehöll en lokal beskrivning från en av Sveriges kommuner. Nätverket #vistårinteut består av 10 000 professionella och volontärer från hela Sverige. Nätverkets medlemmar möter ensamkommande unga i sina uppdrag som socialsekreterare, lärare, boendepersonal, familjehem, gode män, jurister, kuratorer, psykologer, psykoterapeuter, enhetschefer, rektorer, läkare med flera samt volontärer enskilt och i föreningar.

De 62 remissyttrandena från nätverket #vistårinteut gav Justitiedepartementet tillgång till synpunkter från civilsamhället i drygt 20 % av landets kommuner. I de 62 registrerade remissyttrandena återfinns 200 unika undertecknare. 59 olika attribut användes av undertecknarna; allt från VD, nämnderåd, pensionär till familjehem och lärare. De lokala yttrandena innehåller beskrivningar av hur begränsningslagen påverkat asylsökande men även i hög grad civilsamhället och samhällets olika funktioner.

Inte ett enda av de 29 296 inskickade orden från nätverket har tagits upp i prop. 2018/19:128. Frågan vi ställer oss är om Justitiedepartementet övervägt vad det sänder för signaler till civilsamhället att man aktivt väljer att bortse från 10 000 engagerade medborgares röster; medborgare som envist och ihärdigt hävdar barnrätt och asylrätt där institutioner och myndigheter för länge sedan förlorat kursen.

I denna del av rapporten presenteras teman som återfinns i den lokala delen av remissyttrandena. Dessa teman har tagits fram genom en kvalitativ tematisk analys och presenteras nedan. I vår vardag är konsekvenserna av lagen om tillfällig begränsning av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, i fortsättningen kallad begränsningslagen, påtagliga och allestädes närvarande. Vad vi konstaterar är glädjande nog att civilsamhällets röst är stark även om den borde höras mer i det offentliga demokratiska samtalet. Den lokala delen av remissyttrandena vittnar om en unik kunskap om konsekvenserna av de senaste årens migrationspolitiska beslut. Denna kunskap behöver tas i beaktande av beslutsfattare och myndigheter.

Lag, praxis och retorik

Flyktingar och migranter är rättighetsbärare oavsett deras legala status enligt internationell rätt. Men vi ser fler och fler försök att begränsa asylsökandes tillgång till rättigheter. Flertalet lokala yttranden belyser dessa rättighetsförluster

genom att peka på ett samband mellan lag, tillämpad praxis och retorik. Det är framför allt begränsningslagens konsekvenser som lett till en systematisk åtskillnad på barn och barn, människa och människa. Yttranden från Falun beskriver konsekvensen av begränsningslagens ikraftträdande.

I samma veva började avslagen komma, och vi insåg att ungdomarna utsattes för en systematisk praxisändring. De som handlagts lite tidigare fick nästan alla behålla sin egen ålder, och fick permanent uppehållstillstånd, medan de som handlagts senare blivit åldersuppskrivna och fick avslag. Detta trots att de anlät samtidigt och asylskälen kunde vara starkare hos dem som fick avslag. (Falun)

Återkommande beskriver de lokala yttrandena hur ett godtyckligt datum gett nya lagar och praxisändringar vilka skapar olika förutsättningar för målgruppen ensamkommande barn, exempelvis genom att inte omfattas av vare sig gamla eller nya gymnasielagen. Praxisändringarna har lett till att barn som tidigare, innan lagändringen skulle fått permanent uppehållstillstånd hamnat i en limbosituation där de blir illegala utan egen förskyllan och utvisas när de fyller 18 år (VSIU, *Det handlar om barnen*, 190322 samt Lundberg & Jansson-Keshavarz *Juridisk tidskrift* 2018:19 nr 4). Nybro beskriver vilka förutsättningar som råder för minderåriga ensamkommande barn.

I Nybro har vi många konkreta fall där begränsningslagen har slagit hårt och orättvis mot de mest oskyddade, de barn som flytt utan vårdnadshavare. Vi har i vår kommun flera barn som var i 10 - 12 årsåldern när de kom och nu efter 3 - 4 år här fortfarande är minderåriga. Inte ens dessa får uppehållstillstånd. De har alla fått avslag med ständigt förlängd tidsfrist tills dess de fyller 18. (Nybro)

Flera av de lokala remissyttrandena beskriver hur begränsningslagen ikraftträdande ledde till en avhumaniserande retorik. Härrydas remissyttrande beskriver kommunens restriktiva hållning påverkade hur barn och unga behandlades i kommunen.

Men begränsningslagen initierade en ny retorik och en förändrad syn på barn samt en ny slags systematik kring vem som har rätt till vad och inte. Kommunens sätt att ta hand om barn förändrades till det sämre. Härryda kommun började i sin ivert att fransäga sig ansvaret för barnen bryta mot barnrätten och sina konventionsåtaganden hösten 2016 och framåt. Detta trots att man ändå kunde räkna hem kostnaderna för barnen i efterhand. De som blev uppskrivna i ålder försattes i ett läge där trygghet, omsorg och säkerhet sattes ur spel, även om de enligt lärare, gode män, fritidsledare, föreningsledare och socialsekreterare uppenbart var minderåriga. Socialtjänsten blev tvungna att distribuera denna inhumana barnsyn. Över en natt blev barn hemlösa, tappade sin gode man, sin socialsekreterare och sitt sammanhang. (Härryda)

Rättssäkerhet och absurda förutsättningar

Rättssäkerhet innefattar förutsägbarhet och en rättsordning som skyddar individen mot övergrepp från samhället och andra individer (Hollander & Alexius Borgström 2009). Den nya rättsordning som effekterna av begränsningslagen lett fram till, har inneburit ett avsteg från likabehandlingsprincipen om vem som har rätt, inte har rätt eller kanske har rätt att stanna i Sverige. Förutsägbarheten för de mest utsatta har varit obefintlig. Många lokala yttranden beskriver den befintliga lagstiftningen svårförståelig med tillägg likt ett lapptäcke. Ett exempel är lagen om ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande, den så kallade nya gymnasielagen, trädde i kraft den 1 juli 2018. Ungdomar som omfattades av de bestämmelserna hade till och med 30 september 2018 på sig att ansöka om uppehållstillstånd för gymnasiala studier. Yttrandet från Österåker nedan belyser hur godtyckliga datumgränser och bristande rättssäkerhet i handläggningen haft förödande konsekvenser för den enskilde.

Trots att flera har fått tillfälliga uppehållstillstånd genom den nya tillfälliga gymnasielagen (NGL) så har andra drabbats omänskligt hårt. Bland annat ungdomen A som träffade Migrationsverkets tjänsteman den 24/11 2015 och yttrande en vilja

av att söka asyl. Det blev till en tjänsteanteckning som låg till grund för hans ansökan om den tillfälliga gymnasielagen. Men då Migrationsverket inte stämplade hans asylärende förrän den 26/11-2015 så fick han avslag på ansökan. En ungdom som varit en oerhörd tillgång... Dessvärre finns han inte längre bland oss längre utan han tvingades att fly på nytt. (Österåker)

I de lokala remissyttrandena beskrivs också civilsamhällets känsla av maktlöshet gentemot myndigheter. Professionella och volontärers utlåtanden som negligerats i bedömningar, vittnesmål och larm om bristande rättssäkerhet har tystats. Nedan finns utdrag av yttranden från Alingsås, Nybro och Hammarö.

Vår erfarenhet som frivilligfamiljer i Alingsås är att de här ungdomarna blivit systematiskt mistrodda och fått sina skyddsskäl systematiskt underkända. Om man lever i flera år med en ungdom som blir en del av ens familj så blir det ganska snart tydligt när hen talar sanning och inte. Vi familjehem får en mycket mer mångfacetterad bild av vad de varit med om och hotet som kvarstår än vad som någonsin är möjligt under de få timmar de träffar (ofta oerfarna) asylhandläggare. (Alingsås)

Vi är många gode män som till vår förskräckelse varit med på asylutredningar där tolken varken talar barnets språk eller tillräckligt god svenska för att kunna förmedla en sammanhängande berättelse från barnets egna ord. Många gånger har barnet bättre språkkunskaper än tolken, men förvägras ändå prata svenska av migrationsverkets handläggare. (Nybro)

Vi har förundrats över hur sällan Migrationsdomstolen ändrar Migrationsverkets felbedömningar. Vi har bevittnat rättssamhällets urholkning. Åldersbedömningarna ledde till absurda resultat där syskon bytte plats i ålder eller där någon skrevs upp i ålder med tre dagar. Åldersbedömningarna var dessutom enligt många experter rättsosäkra. (Hammarö)

Absurda förutsättningar råder för de ungdomar som lever på 13 månaders uppehållstillstånd med krav på studieresultat och senare krav på att arbeta. Dessa krav ställs i kombination med att ansvarsfrågan för boende, den mest grundläggande faktorn för att kunna klara av studier, inte är utredd. Resultatet blir att stat och kommun vältrar över ansvaret till individen. I en tid när bostadsbristen är en av de stora samhällsutmaningarna förväntas alltså en grupp ungdomar som helt saknar familj, släkt och nätverk att själva fixa en bostad. Citatet nedan är från Karlskronas lokala yttrande och belyser de absurda förutsättningar gällande bostadssituationen.

Väntetiden på en lägenhet i Karlskrona är många år, men dessa ungdomar har endast fått 13 månaders uppehållstillstånd för att studera på gymnasial nivå. Utan bostad är de chanslösa. De har ingen möjlighet uppnå några goda studieresultat. Många av ungdomarna är idag utmattade av lång väntan och stress, mår psykiskt dåligt och vi ser ett ökat användande av droger. (Karlskrona).

Civilsamhället klev in i väntan på att stat och kommun skulle kliva in. Många lokala remissyttranden vittnar om den flera år långa kampen och civilsamhällets lösningsfokuserade arbetssätt. De samhällsbyggande som civilsamhället skapat i samband med ankomsten av ensamkommande barn och unga är en remarkabel prestation. Lika minnesvärd som när Sverige tog emot de finska barnen under det finska vinterkriget. Utdraget från Malmös lokala yttrande nedan belyser hur civilsamhället slöt upp runt ensamkommande barn och ungdomar.

Engagemanget i den akuta situationen nödgades förlängas i årtal när samhället inte mötte upp behoven. Belastningen på enskilda individer har varit så stor att ohälsa och långvarig sjukskrivning blivit en följd... I Malmö har olika föreningar, förbund, kyrkor och nätverk försökt att samverka för att mildra konsekvenserna av begränsningslagen, NGL och den signalpolitik som genomsyrat flyktingfrågan de senaste åren. Vi har tillsammans utövat konstgjord andning under lång tid. Låt oss slippa det nu. Låt oss slippa en förlängning av begränsningslagen och dess svåra konsekvenser för individ och samhälle. Låt oss återgå till en asylstiftning som är människovärdig och rättssäker. För allas skull. (Malmö)

Hur staten stjälpes kommunernas goda vilja

I remissvarens lokala delar framkommer att det har funnits kommuner som hade en god beredskap att möta upp behoven under flyktingåret 2015 och ett civilsamhälle som ställde upp och gjorde sitt yttersta för att ge de nyanlända ett gott mottagande. Detta goda arbete har systematiskt raserats från statligt håll genom olika regeländringar, Migrationsverkets nyckfulla avvecklingar av boenden, godtyckliga åldersuppskrivningar och minskade resurser till kommunernas socialtjänster. Allt detta har lett till stora omflyttningar av ungdomarna och en helt hopplös situation för kommunernas möjlighet att planera och bygga långsiktiga strukturer med individens bästa för ögonen. Citaten nedan belyser att det finns ett fåtal kommuner som fortsatt arbeta för ensamkommande barn och ungdomar, medan andra kommuner givit upp.

Precis som alla andra kommuner, tog Krokoms kommun emot många ensamkommande ungdomar hösten 2015 och tidigt våren 2016. Hela kommunen mobiliserade och löste situationen på ett bra sätt tillsammans med civilsamhället, trots utmaningar och problem som uppstod. Krokoms Kommun har hela tiden, och ser fortfarande, alla dessa ungdomar som kommit som en fantastisk resurs som berikar kommunen. (Krokoms)

Från början fanns en stark vilja hos kommunen att på ett korrekt sätt hantera det stora antalet ensamkommande barn som anvisades hit, men den undermåliga lagstiftningen och de dåliga förutsättningarna ledde till att kvaliteten sakta men säkert försämrades med resultatet att barnen inte fick sina behov tillgodosedda. De hanterades som en stor massa där ingen, förutom enstaka eldsjälar inom t ex skola och socialtjänst, verkligen fanns där för att stötta barnen. (Karlskrona)

Lagarna som man kan tycka finns till för människor har används för att begränsa och förkasta människor. Migrationsverket har letat efter kryphål i lagar för att kunna avfärda och utvisa människor. Vi upplever att kommunen gör på samma sätt. Minsta möjliga ansvar och minsta möjliga kostnad har varit deras paroll hela tiden. Pengarna som betalats ut från regeringen har används till allmänna integrations initiativ och de ensamkommande ungdomarna som blivit åldersuppskrivna och kastats ut sina boende, fick ingen som helst del av pengarna för att lösa sina problem att bo kvar och gå i skola. Man tänker kortsiktigt och i ett-års-budgetar. Det är sorgligt att det inte finns några visioner om ett inkluderade samhälle, inga visioner om hur man kan använda ungdomar och arbetskraft som vill vara med och bygga Sverige. (Kvälinge)

Många lokala yttranden vittnar att kommuner tidigt gav upp gällande barn och ungdomar. När en ungdom på ett eller annat sätt blivit 18 år gick kommunens ansvar för ungdomar över till staten och Migrationsverket. En följd av detta visar sig bland annat genom de upprepade omflyttningarna av unga. Vissa ungdomar har fått flytta upp till åtta gånger under sin tid i Sverige. I kombination med långa väntetider på en ny skolplacering på den nya orten har detta skapat ofrivilliga utbildningsglapp för unga. De lovades fortsatt skolgång på nästa ort, men där kunde skolor och kommun inte ställa om till behoven tillräckligt snabbt. Frivilliga organisationer har rapporterat till #vistårinteut om unga som fått vänta i upp till tio månader på att få börja i en ny klass (VSIU, *Ett skuggsamhälle i statlig regi*, 180422). Citatet nedan är från Klippan och belyser hur begränsningslagens förutsättningar tvingar ensamkommande barn och ungdomar att ge upp mål och drömmar.

Jag har träffat unga som har en stark önskan att bli tex läkare och som har kapacitet till det. Men som är tvungna, av strategiska skäl, att göra en annan inriktning som leder till att de snabbare kommer ut i arbete, för att möjliggöra att senare få arbetstillstånd. Sverige kastar bort chansen att få många intelligenta och ambitiösa unga att gå vidare i högre utbildning. Jag anser att allt detta kommer att fortsätta om vi tillåter Begränsningslagen att fortsätta gälla. (Klippan)

Psykisk ohälsa och den långa väntan

Flyktingar som upplevt traumatiska händelser under och innan sin flykt och utvecklat psykisk ohälsa återhämtar sig oftast efter en tid i Sverige (Röda Korset 2016). Däremot visar ett flertal studier att det finns ett samband mellan det som

kallas för post-migratorisk-stress och ökad psykisk ohälsa (jfr Barnombudsmannen 2017, Röda Korset 2016). Orsaker till post-migratorisk stress i mottagarlandet är bland annat svagt socialt stöd, svårigheter att försörja sig samt långa asylprocesser med ovisshet inför framtiden (Röda Korset 2016). Merparten av de lokala yttrandena beskriver alarmerande konsekvenser av begränsningslagen, extremt långa handläggningstider och godtycklighet och rättsosäkerhet i asylutredningen kopplat till stor psykisk och fysisk ohälsa i gruppen ensamkommande barn och unga.

Undertecknad har arbetat som migrantsköterska sedan 2004 och har i mitt yrke mött i stort sett 100 % av de flyktingar som kommit till vår kommun. Före årsskiftet 2015/2016, hade vi i vården enstaka fall med PTSD och andra psykiska problem som sömnstörningar, självska debeteenden etc. Men efter några månader in på 2016 syntes en tydlig ökning av stressrelaterade sjukdomssymtom framförallt hos de ensamkommande barnen. Till att börja med förstod jag/vi inte varför, men efter att jag träffade flera Gode män som berättade om de långa handläggningstiderna på MIV och vad Begränsningslagen innebar för barn som kommit efter den 24/11 2015, förstod vi inom sjukvården vad som hände. De ensamkommande barnen hade hamnat i en sorts »limbo«, de visste inte om de skulle få stanna och väntetiden till att få göra sin asylutredning blev oerhört lång. (Sorsele)

Väntan har varit plågsamt lång och pågår fortfarande. Enligt EU:s asylprocedurdirektiv, artikel 31 punkt 3 angående prövningsförfarande första instans, ska medlemsstaterna säkerställa »att prövningsförfarandet avslutas inom sex månader från det att ansökan lämnats in«. Artikel 31,5 anger den borte tidsgränsen för prövningsförfarandet vilken innebär att medlemsstaterna »under alla omständigheter [ska] slutföra prövningsförfarandet inom högst 21 månader från det att ansökan inkom«. Många lokala yttranden tar upp konsekvenserna av de långa handläggningstiderna. Ett flertal beskriver att barn och ungdomar inte klarat av den psykiska påfrestningen av att vänta på ett besked och istället flytt en gång till - nu bort från Sverige. Andra barn och ungdomar lever gömda. Många barn och ungdomar väntar fortfarande på sitt första beslut. I vittnesmålet från Gislaved beskrivs att »[...] den som en som väntat längst tid i Gislaveds kommun har väntat 43 månader på första beslut i hans asylärende. Han väntar fortfarande«.

Lag (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå, den så kallade gymnasielagen, innebar att tusentals unga som kommit till Sverige utan vårdnadshavare fick tillfälliga uppehållstillstånd på grund av gymnasie-studier. Lagen kan ses som ett försök att åtgärda de orimliga konsekvenserna av de systemfel som uppstått i de ensamkommande ungdomarnas asylprocess. Det handlar främst om de långa handläggningstiderna, men också de rättsliga skador som uppstått som en konsekvens av bristande rättssäkerhet i asylprocessen för ensamkommande. För de ungdomar som omfattas av lagen är inte väntan över på långa vägar. Alingsås och Gotlands lokala yttranden vittnar om att de tillfälliga uppehållstillstånden för gymnasie-studier blir en ny osäker väntan på rätten att stanna i Sverige.

Vi har sett ungdomar som fått tillfälliga uppehållstillstånd bli sämre, inte bättre. Antiklimax när man äntligen fått uppehållstillstånd, men sen inser att säkerheten är en chimär, allt kan ryckas upp 13 månader senare. Vi har stått handfallna inför detta. (Alingsås)

Vi ser på nära håll hur de korta tillfälliga uppehållstillstånden, ofta genom den sk gymnasielagen, är ogynnsamma ur ett integrationsperspektiv. Att bara kunna planera 13 månader framåt gör att stressnivåerna hos unga är fortsatt höga och det är svårt att motivera långsiktiga och strategiska livsval. Ungdomen tvingas ta kortsiktiga beslut där stressen och hetsen att uppfylla kraven för en förlängning överskuggar allt annat. Prestationskraven slår extra hårt mot individer som lider av stress, psykisk ohälsa eller funktionsnedsättningar. (Gotland)

Den ständiga dragkampen om ansvarsfrågan mellan stat och kommun har försatt barn och ungdomar i en ohållbar situation. Många ungdomar som på ett eller annat sätt blivit 18 år har blivit hänvisade ut på gatan utan någon form av försörjning eller tak över huvudet. Den extremt långdragna processen under sommaren och hösten 2018 där ett stort antal unga ansökte om nya gymnasielagen och fick inhibition men där ärendena sedan sattes på paus innan beslut,

hamnade i en situation då ingen del av samhället tog ansvar. Juridiskt hade de rätt att uppehålla sig i landet men inga resurser tilldelades gruppen. Vissa barn och ungdomar tvingades förlita sig helt och hållet på civilsamhällets vilja och kapacitet att skaffa fram boende, mat, busskort till skola och pengar till grundbehoven. Utdragen nedan belyser barn och ungas utsatthet och civilsamhällets utmattning.

Han börjar brytas ner mentalt av all osäkerhet och skräck, rent kroppsligt blir han magrare och magrare då det skänkta matpengarna, från civilsamhället, inte räcker till mer än minimal kosthållning. (Grästorps)

Det är Falubor som inte står ut med att se den nöd som skapats av den tillfälliga lagen, men som också börjar bli väldigt slitna nu. Uppgivetssyndrom och psykisk ohälsa hos de ensamkommande och barnfamiljer ackompanjeras av utmattningssyndrom och en minskande tilltro till samhället hos hjälparna. (Falun)

Hur begränsningslagen påverkar samhället vi lever i

I många kommuner togs nyanlända emot med öppna armar av civilsamhället. Grupper skapades för att ta fram kläder och leksaker, språkcaféer startades upp och sportföreningar välkomnade nya medlemmar. Många kommuner blomnade upp och en ny gemenskap uppstod. Den perioden blev kortvarig, inte minst i och med att relationer hastigt bröts upp då flyttkarusellen började. Både för barnfamiljer och ensamkommande kom besked om att de måste byta kommun, ofta med extremt kort varsel. Vänskap och möjligheter till god integration förbyttes mot fientlighet. Grupper började ställas mot varandra. Olika utspel i lokalpolitik och rikspolitik jagade på den avhumaniserande retoriken mot våra nyligen anlända flyktingar. Narrativet ändrades och ordet bytte plats. Resurs blev belastning. Tillskott blev börda. Ingen ville längre ta ansvar. Den blomstrande byn med fulla klasser blev på nytt en utflyttningsbygd. Staten satsade på massiva anläggningsboenden och Migrationsverkets verksamhet centraliserades. I utdragen nedan beskriver engagerade i Härjedalen och Åre ingående hur goda förutsättningar för samhällsinkludering inte beaktats.

Vi är en kommun som har alla möjligheter att tillgodose boende och skolgång för dessa familjer, samt goda möjligheter till arbete för föräldrarna bara de får chansen. Istället kan vi bara se på när hela migrationsprocessen nu centraliseras till närhet av ett migrationsverk, vilket inte kan vara bra för någon. Hela integrationsprocessen blir lidande när konsekvensen av denna rundflytt endast leder till uppgivenhet istället för att vi kunnat utnyttja kraften i de nätverk som byggts upp och som skulle kunnat ge en så mycket bättre möjligheter till en god men framförallt snabbare integration. (Härjedalen)

»Välkomstgruppen«, ett positivt näringsliv samt en välkommande kommun gör att vi i Åre är mycket framgångsrika i integration av nyanlända. Under ett par veckor hösten 2015 ökade Åres befolkning med 10 %, drygt 1000 personer, när förutom tillströmningen av ensamkommande även tre asylboenden hastigt öppnade. I Åre uppstod dock ingen kris, då vi har en vana att vara lösningsfokuserade istället för att se problemen! (Åre)

I ett flertal remissvar tar engagerade upp fler målgrupper än de barn som ensamma tagit sig till Sverige. Volontärer och professionella som möter barnfamiljer, vuxna, barn med olika asylstatus. De urskillningslösa konsekvenserna av begränsningslagen är närvarande för alla målgrupper och de människor som finns runt dem. Många har en unik inblick i lokalsamhället och vad behandlingen av ensamkommande barn och ungdomar gör med vårt samhälle. Ett återkommande tema i de lokala yttrandena är att de omständigheter som ensamkommande barn och ungdomar försatts i har konsekvenser på hela samhället. Flertalet yttranden vittnar om urholkat förtroende till välfärdsstatens myndigheter och att konsekvenserna är ett hot mot vår demokrati. Utdragen nedan är från Härryda och Härjedalen.

Vi är många i Härryda kommuns civilsamhälle som har kämpat hårt för barn och unga de senaste åren. Den skada de lidit har smärtat oss mycket. Det har varit fruktansvärt att se barn vi känner väl och tycker om lida av hemlöshet, brist på mat och brist på omsorg; helt enkelt en svår rättslig och humanitär skada. Det är inte bara barnen vi har försökt värna i vår kamp för mänskliga rättigheter. Vi värnar även lokalsamhället eftersom vi är säkra på att den usla behandlingen av barnen skadar vår demokrati (Härryda)

Vi ser även att elevhälsa med bestörtning bevittnar vad konsekvenserna av lagen gör med rektorer, lärare, elever och övrig elevhälsopersonal. De som finns runt omkring de ensamkommande drabbas av sekundär traumatisering när de tvingas vara vittnen till en migrationspolitik som havererat. Detta är ytterst allvarligt då det urholkar förtroendet hos just den grupp professionella som ska utbilda och ge omsorg till kommande generationer. (Härjedalen)

Avslutande ord

Tack för att du har tagit dig tid att läsa civilsamhällets vittnesmål av konsekvenserna begränsningslagen. Avslutningsvis vill vi påminna dig hur vi hamnade här med ett utdrag ur det lokala yttrandet från Uppsala.

Vi vill påminna lagstiftarna denna gång om att det mesta av de problem som uppstått från 2016 till nu grundas i begränsningslagen och migrationsverkets mycket restriktiva tillämpningar av lagstiftningen. Priset i form av mänskligt lidande och brott mot konventionsåtagandena är allt för högt för att förlänga begränsningslagen. (Uppsala)

Yrkes- och volontärnätverket #vistårinteut är en av många aktörer i civilsamhället som fört fram vittnesmål under flera år. Konsekvenserna som belyses i de lokala yttrandena bygger på beslut fattade genom rädsla och okunskap. Känslan av kaos och sammanbrott som förmedlades av media har fått genomsyra en lång rad av restriktiva åtgärder. De skyddsfaktorer vi skapat tillsammans är utslagna; kvar är riskfaktorer. Våra beslutsfattare har effektivt och systematiskt skapat en känsla av hopplöshet i hela samhällskroppen. Genom att fortsätta begränsa barn och ungdomars rättigheter blir också de skyddande vävda silvertrådar av medmänsklighet brutna.

Civilsamhällets tilltro till Sverige som demokrati har inte råd att urholkas mer. Tilltron till regering och riksdag behöver återställas. Det handlar om något mer än bara och ungdomar på flykt – det handlar om ditt och mitt samhälle – vårt samhälle.

Referenser

Barnombudsmannen (2017), *Nyanlända barns hälsa. Delrapport i Barnombudsmannens årstema 2017 – Barn på flykt*. Stockholm: Barnombudsmannen

Hollander, Anna & Alexius Borgström, Katarina (2009) *Juridik och rättsvetenskap i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Lundberg, Anna & Jansson-Keshavarz, Anna (2018) *Migrationsverket ändrar på lagens innehåll för att ensamkommande barn inte ska beviljas uppehållstillstånd i Sverige*. Juridisk tidskrift 2018:19 nr 4

Röda Korset (2016) *Nyanlända och asylsökande i Sverige: En studie av psykisk ohälsa, trauma och levnadsvillkor*. Röda Korsets Högskolas rapportserie 2016:1.

Hämtad 2018-09-12: <http://rkh.diva-portal.org/smash/get/diva2:1060355/FULLTEXT01.pdf>

SFS 2018:756, *Lag om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*. Stockholm: Justitiedepartementet

VSIU, *Det handlar om barnen*, pressmeddelande 190322. <http://vistarinteut.org/det-handlar-om-barnen/>

VSIU, *Ett skuggsamhälle i statlig regi*, pressmeddelande 180422
<http://vistarinteut.org/ett-skuggsamhalle-i-statlig-regi/>

#vistårinteut

Civilsamhällets röst.

Vittnesmål om begränsningslagens konsekvenser.

Ale	11	Mörbylånga	29	Åre	44
Alingsås	11	Munkedal	29	Älvdalen	45
Borgholm	11	Nacka	31	Älvkarleby	45
Enskede – Årsta – Vantör	12	Norrköping	31	Ängelholm	45
Essunga	13	Nybro	32	Österåker	46
Falun	13	Nyköping	32		
Gagnef	14	Nynäshamn	32		
Gislaved	14	Oxelösund	33		
Gotland	15	Partille	33		
Grästorp	16	Rättvik	34		
Göteborg	16	Säffle	34		
Härryda	17	Skellefteå	34		
Hammarö	18	Sollentuna	35		
Härjedalen	19	Solna	35		
Hörby	19	Sorsele	36		
Järfälla Upplands-Bro	20	Stockholm	36		
Jönköping	21	Strömstad	37		
Kalmar	22	Tanum	37		
Karlskrona	22	Tierp	37		
Katrineholm	23	Tjörn, Orust, Stenungsund	38		
Kristinehamn, Karlstad	23	Trosa	38		
Kävlinge	23	Tyresö	39		
Klippan	24	Umeå	39		
Knivsta	25	Uppsala	39		
Krokom	25	Vansbro	41		
Lidköping	26	Vara	41		
Ljungby	26	Varberg	42		
Lysekil	27	Vännäs	42		
Malmö	27	Värmdö	43		
Mora	28	Vänersborg	43		

Ale

VSIU Ale instämmer allt ovanstående och ansluter till hela remissyttrandets skrivningar. #vistårinteut Ale understryker att den tillfälliga begränsningslagen har slagit hårt både mot ensamkommande barn och barnfamiljer i Ale kommun. I vår kommun har vi tack vare civilsamhället lyckats lösa boende på orten för de ungdomar som fyllde 18-år eller blev åldersuppskrivna. Men vi ser väldigt tydligt hur begränsningslagen slår enormt hårt åt våra ungdomar men även alla de som står bredvid. Vi har de som fått sin asylansökan registrerat i efter 24/11 2015 trots att de var i landet före dess. Vi har de som trots intyg från olika parter har blivit åldersuppskrivna där enbart hänsyn har tagits till medicinska åldersbedömning. Vi har flera som har fått alla avslag men som är under 18 år, där Migrationsverket hänvisar till ett ordnat mottagande som inte finns eller inte kan visa på ett ordnat mottagande och bara inväntar att vederbörande ska fylla 18 år. Att under mer än 3 år gå och bara vänta på utvisning är psykisk terror.

Behandlingen av dessa unga och vi som står bredvid har lett till en stor ohälsa.

Alingsås

VSIU Alingsås vill särskilt understryka det lidande ungdomarna förorsakats genom det godtycke som präglat handläggningen av den tillfälliga begränsningslagen. Lagen, och den retorik och praxisändring som följt med i kölvattnet har krossat möjligheter för så många. Den inkonsekvens som förekommer är enormt frustrerande för dessa ungdomar och leder i många fall till ett utdraget psykiskt lidande.

Vår erfarenhet som frivilligfamiljer i Alingsås är att de här ungdomarna blivit systematiskt misstrodda och fått sina skyddsskäl systematiskt underkända. Om man lever i flera år med en ungdom som blir en del av ens familj så blir det ganska snart tydligt när hen talar sanning och inte. Vi familjehem får en mycket mer mångfacetterad bild av vad de varit med om och hotet som kvarstår än

vad som någonsin är möjligt under de få timmar de träffar (ofta oerfarna) asylhandläggare. Det är oerhört provocerande att se barn som är förföljda, sjuka, i riskgrupper och som saknar familj först hållas på sträckbänken in absurdum, och sen få avslag och tvingas in i oändliga överklagandeprocesser. För oss frivilligföräldrar som tvingas åse hur staten tillåter att denna rättsosäkra behandling får fortsätta utan att våra kunskaper om de här ungdomarna tas tillvara vid bedömningarna är smärtan djup och tilltron till vårt rättssamhälle och de politiker som tillåter detta är förlorad.

Det är vi som får trösta när de skär sig och får ångestfall. Många har varit med om fruktansvärda saker, men det som tär mest på dem har varit osäkerheten och känslan av att ses som parasiter. Genom den utdragna osäkerheten och den misstänksamhet de mött så har samhället slagit undan benen på dem på ett sätt som försvårat deras möjligheter till integration, språkinläring osv. Vissa har haft turen att hamna i familjer som våra, men många har fallit mellan stolarna och gått förlorade. Vi har sett ungdomar som fått tillfälliga uppehållstillstånd bli sämre, inte bättre. Antiklimax när man äntligen fått uppehållstillstånd, men sen inser att säkerheten är en chimär, allt kan ryckas upp 13 månader senare. Vi har stått handfallna inför detta.

Borgholm

Från hösten 2015 gjorde Borgholms kommun en fantastisk insats som tog emot så många flyktingar – såväl ensamkommande barn som barnfamiljer. Många kommuninvånare fick arbeta med dessa nya invånare. Det skapades arbetstillfällen, det kom pengar till kommunens kassa, föreningslivet utökades med nya medlemmar – på många sätt stärkte invandringen kommunen. Allteftersom ha flyktingboenden i Borgholm stängts och många har fått flytta ifrån vår kommun. När ensamkommande ungdomar blivit åldersbedömda och fått en äldre ålder än de själva angett eller har hunnit fylla 18 år på grund av de långa väntetiderna så får man inte längre bo kvar i kommunens anordnade boende. Eftersom dessa ungdomar har haft

skola, föreningsliv och socialt nätverk i kommunen är det svårt att skickas till en ny kommun långt borta för att bo på ett vuxenboende utan stöttning. Många familjer på Öland har därför ställt upp som frivilligt familjehem. Vi har tagit emot dessa ungdomar i våra hem. De har fått flytta in hos oss även om vi vet att vi inte kan få någon ekonomisk ersättning. Vi gör det av medmänsklighet. Tiden i familjerna har gjort att ungdomarna har blivit familjemedlemmar. De har fått föräldrar, syskon, mor- och farföräldrar. De umgås med familjens släkt och vänner, de får hjälp med skolarbetet och, framförallt, de integreras väl in i svenska kulturer och traditioner.

Vi är många som har följt hur lagen om tillfälliga begränsningar påverkat människor i vår omgivning på ett negativt sätt. För att skapa integration och för att hjälpa människor i kris behövs permanenta uppehållstillstånd och möjlighet till familjeåterförening. De långa väntetiderna för de ensamkommande barnen, har gjort att många som skulle ha fått beslut som barn har tvingats få beslut som vuxen och därmed förlorat rätten till att få återförenas med sin familj. Den nya gymnasielagen har inneburit att en del av den här gruppen har möjlighet att få ett tillfälligt uppehållstillstånd för studier på gymnasienivå, men problemet med långa väntetider kvarstår och många ungdomar hamnar i limbo i väntan på beslut. Det är dessutom svårt att hitta bostad att hyra och många ungdomar bor därför i frivilliga familjehem i väntan på beslut, med möjlighet att sedan kunna hyra ett rum i en bostad när beslut har kommit.

Sverige har en tradition av en human flyktingpolitik och medmänsklighet – att förlänga lagen om tillfälliga begränsningar är inte förenligt med detta och skapar otrygghet för de barn och ungdomar som finns i vår kommun.

Enskede – Årsta – Vantör

Mitt engagemang började med att jag läste Facebook-meddelanden från ensamkommande flyktingungdomar som tänkte ta sitt liv, och om en del som lyckades. Jag blev mycket bestört och kände att jag ville hjälpa dem på något vis. Jag kom så småningom i kontakt med Stötte-

pelaren och en del andra organisationer, som består av vanliga medmänniskor som inte kan låta bli att försöka rädda och stötta de här ungdomarna.

Jag blev, och är mycket chockerad över hur de asylsökande ensamkommande flyktingbarnen och ungdomarna från Afghanistan behandlas i sina asylprocesser. Jag har läst många beslut som de förtvivlade och traumatiserade ungdomarna fått från Migrationsverket. De är alla negativa, och har många gemensamma antaganden.

Migrationsverkets handläggare eller domstolar har genomgripande ansett att de afghanska Id-handlingarna är falska, att den asylsökande ljuger om sin ålder och vidare, att deras flyktsaker inte är trovärdiga. Efter att Migrationsverket har bestämt att de är 18 år gamla, och att de inte har någon orsak till flykt, ska de återvända till Afghanistan. »De är ju vuxna män och kan alltså ta hand om sig själva«. Migrationsverket säger vidare i sina schablonbeslut att »det finns säkra områden i Afghanistan där de kan leva och försörja sig«.

Enligt FN och andra människovänliga organisationer som Rädda Barnen, Röda Korset, Amnesty International och UNHCR med flera, är Afghanistan i krig, inbördeskrig och kaos, och att utvisningarna MÅSTE stoppas omedelbart!

Ungdomar jag träffar på och försöker hjälpa kan vara varsomhelst i asylprocessen, men de flesta har fått två, tre eller flera avslag. En del har fått tillfälliga uppehållstillstånd i 13 månader med den nya gymnasielagen. Ingen har ordentligt stöd från samhället.

Många andra är hemlösa, förlorat skolan, FÅR INTE ARBETSTILLSTÅND, har inga pengar. Hur ska de överleva? Hur har de beslutsfattande myndigheterna tänkt att det ska gå till? Här finns det stor risk att de hamnar i dåliga situationer där de tvingas till kriminalitet för att överleva, att få mat för dagen, någonstans att sova.

Det sägs att de som har fått ett nej ska ut ur landet. Men för de flesta betyder detta värre än döden, de har ju verkliga asylskäl.

Många som fått avslag söker verkställighetshinder (om de ens vet att de har en sådan möjlighet). En del berättar generat att de är HBTQ. Det sitter oftast långt inne, då det är förenat med livsfara och dödshot i sitt hemland, och det kan vara en av anledningarna de flytt.

De visste inte att det är lagligt och allmänt accepterat i Sverige. Många har haft dåliga tolkar också, och deras initiala berättelser har inte blivit hörda i sin helhet. Lägg till att de är livrädda och vågar knappt tala för sig.

Jag har också med förskräckelse läst vilka lagar och paragrafer som regeringen beslutade skulle tas bort för flyktingbarnen, den så kallade begränsningslagen.

Den ligger säkerligen till grund för många hiskeliga avslagsbeslut, som resulterat i självmord och självmordsförsök och förvarstaganden och utvisningar till ett liv i elände, rädsla, droger, självmord, och död.

Essunga

VISU Essunga, genom NN har sett hur ungdomar som haft sin placering i vår kommun funnit sig tillrätta, integrerat sig i vår lilla kommun och deltagit i de aktiviteter som erbjudits. De har gått i skola, gjort sommar/skolpraktik och de få som haft ATUND har jobbat på lov och helger. Vi som varit gode män eller på andra sätt engagerat oss har fått lära känna dessa ungdomar och känt ett ansvar för dem. Detta har varit till stor glädje för oss alla och naturligtvis betytt allt för dessa ensamkommande. Att sedan ålderssuppskrivningar och uppnådd 18 års ålder utestängde dem från sina boenden kunde vi inte acceptera. Tack vare kommunen och kommuninnevärnans upplåtande av lägenheter/rum och insatser av civilsamhället har de flesta av dessa ungdomar fått fortsätta sitt liv i den trygghet som de hittat här. Att papperslösa inte lämnas i utanförskap utan som här får hjälp med sin överlevnad är av största betydelse för hela vårt samhälle. Att en tillfällig begränsningslag ska ödelägga allt detta är oacceptabelt! Dessa ungdomar behövs i vårt samhälle och som här påpekats är de snart redo för att vara fullgoda medborgare.

Falun

I Falun fanns tidigt ett starkt engagemang bland både ideella och tjänstemän för att hjälpa till med det ökade mottagandet av flyktingar i kommunen. Både existerande

och nybildade föreningar, församlingar och nätverk har på olika sätt hjälpt till både med integration och med att lösa praktiska frågor. När den tillfälliga lagen infördes märkte vi omedelbart hur retoriken ändrades. Från att ha haft goda små boenden för ensamkommande ungdomar gick vi till större boenden då ekonomin stramades åt. För det mesta följde kommunen Migrationsverkets dåligt underbyggda ålderssuppskrivningar vilket ledde till att barn miste både sina gode män och sitt boende över en natt. Eftersom de unga då integrerats i samhället fick ideella ställa upp med gratis boende för att de unga skulle kunna bo kvar i Falun, behålla sina nätverk och behålla sina studieplatser. Familjer blev dock ofta tvungna att lämna Falun, och hamnade i bästa fall på småorter i närheten där vi även fortsättningsvis kunde ha kontakt med dem.

Efter ett lokalt påverkansarbete ändrade sig kommunen igen, och lät de ålderssuppskrivna bo kvar åtminstone på det största boendet i Falun. I samma veva började avslagen komma, och vi insåg att ungdomarna utsattes för en systematisk praxisändring. De som handlagts lite tidigare fick nästan alla behålla sin egen ålder, och fick permanent uppehållstillstånd, medan de som handlagts senare blivit ålderssuppskrivna och fick avslag. Detta trots att de anlant samtidigt och asylskälen kunde vara starkare hos dem som fick avslag. Vi hade alla trott att de som kom före den tillfälliga lagen började gälla juli 2016, eller åtminstone före 24 november 2015 skulle behandlas enligt den lag som gällde då de kom, men den tillfälliga lagen kom att tillämpas retroaktivt.

Det har varit nästan omöjligt för unga och familjer som flytt från hedersvåld, förtryck, religiöst tvång, grovt våld, sexuella övergrepp och förföljelse att bli trodda, och det har inte hjälpt att de gått i skola, engagerat sig i föreningar och församlingar och haft arbete. Nästan ingen har fått uppehållstillstånd trots att de utgjort värdefulla tillskott i vårt samhälle. Ett antal unga som fått avslag på grund av den nya lagstiftningen och ny praxis har med ideella krafter fått hjälp att söka uppehållstillstånd med hjälp av den så kallade nya gymnasielagen, men alla orkade inte vänta ut alla turer innan den godkändes och flydde vidare, alternativt har levt i svår psykisk nöd. Andra blev inte registrerade i tid, eller fick sitt avslag några dagar innan de fyllt 18, och har därför helt orättvist fått avslag och gömmer sig nu på olika platser i och kring Falun.

Både dessa unga, och de som fått tillfälligt uppehållstillstånd på 13 månader men saknar bostad klarar sig nu med hjälp av ideella. Detta då den tillfälliga lagen i avsnitten som gäller uppehållstillstånd för studier förutsätter att dessa nästan minderåriga utan familj och nätverk skall klara sig helt själva med bara ett visst ekonomiskt stöd. Det är Falubor som inte står ut med att se den nöd som skapats av den tillfälliga lagen, men som också börjar bli väldigt slitna nu.

Uppgivenhetssyndrom och psykisk ohälsa hos de ensamkommande och barnfamiljer ackompanjeras av utmattningssyndrom och en minskande tilltro till samhället hos hjälparna. För att undvika en förvärring måste den tillfälliga lagen skrotas, och alla de kvarvarande ensamkommande unga som varit i Sverige minst ett år ges permanenta uppehållstillstånd. Först då kan de till fullo göras nyttiga för samhället, och först då kan pressen på alla ideella krafter lätta såpass att det ånyo blir integration som kommer i fokus. Tillfälliga uppehållstillstånd är en styggelse, och gör det nästan omöjligt för både de unga ensamkommande, barnfamiljer och vuxna att integreras på ett fullgott sätt.

Med permanenta uppehållstillstånd och möjlighet till familjeåterförening blir det ånyo möjligt att med ökad kraft arbeta för att förbättra integrationen i vårt samhälle så att alla goda krafter kan verka för att alla skall vara en del av ett fritt och rättssäkert land där inte panikåtgärder tillåts påverka hur vårt land håller ihop, och där inte ideella hjälpare blir fullt upptagna med byråkratiska processer i en svärmanövrerad lagstiftning.

Gagnef

Gagnef är en liten kommun som behöver inflyttning av människor som vill skapa sig en bra tillvaro och bidra till samhällsutvecklingen. I samband med den tillfälliga gymnasielagen, NGL, möjliggjorde också kommunen – genom att bekosta gymnasieplatser i grannkommunen – att berörda ungdomar kunde fortsätta sina gymnasiestudier

Som ideella familjehem har vi bevittnat den psykiska stress som de ungdomar som bott hos oss, liksom deras

olycksbröder- och systrar, levtt under den långa väntan på beslut om uppehållstillstånd. De tillfälliga uppehållstillstånden har förvisso givit ett kort lättnad men oron för den ovissa framtiden märks fortsatt i nedstämdhet samt uppgivenhet. Vi har också sett hur upplevelsen av att inte vara önskad i samhället – att existera på nåder, trots hårt arbete att lära sig ett nytt språk, klara av skolan samt passa in socialt – gör med unga människors självkänsla. Det är inte värdigt ett land som Sverige! Vårt lilla samhälle har tagit väl emot ungdomarna – flera av dem har erbjudits sommarjobb. Ungdomarna utbildar sig till undersköterskor och industritekniker – yrken som arbetsmarknaden skriker efter. Ur mänsklig, moralisk och samhällsekonomisk synpunkt är det nu dags att välkomna dessa människor genom att erbjuda dem permanent uppehållstillstånd.

Gislaved

Hur begränsningslagen slagit i Gislaveds kommun
VSIU Gislaved kommun vill särskilt understryka det lidande ungdomarna förorsakats som en konsekvens av den tillfälliga begränsningslagen. Lagen samt den retorik och praxisändring som följt med i kölvattnet har krossat möjligheter för många. De som enligt tidigare lagar, regler och praxis borde fått uppehållstillstånd som barn har istället fått uppleva hur deras asylansökningar prövats enligt en mycket striktare lag som tillkommit efter att de kom till Sverige och som tillämpats retroaktivt. De som kom som barn borde ha fått sina asylansökningar prövade som barn, så har nu inte blivit fallet på grund av den tillfälliga lagen och praxisändringar. Dessutom har deras asylprocesser dragit ut på tiden långt utöver vad som är godtagbart. Den som väntat längst tid i Gislaveds kommun har väntat 43 månader på första beslut i hans asylärende. Han väntar fortfarande.

Den psykiska ohälsan bland ungdomarna har på grund av osäkerhet och långa handläggningstider ökat markant och påverkat det dagliga livet på ett mycket negativt sätt, genom bland annat suicidtankar, självskadebeteende, stress och sömnproblem. Detta har också påverkat den börda som civilsamhället tvingats bära när samhället har svikit.

Att flertalet av ungdomarna nu har fått tillfälliga uppehållstillstånd genom den nya gymnasielagen har inte lättat den psykiska bördan nämnvärt varken för ungdomarna eller oss i civilsamhället. Möjligheten till långsiktig planering finns inte när uppehållstillstånden är så kort som 13 månader. Att ingen riktigt vet vilka krav som ställs på utbildningarna som är godkända enligt lagen minskar inte heller stressen.

Det är också mycket svårt att förstå att genom de otaliga lagändringarna är vi nu i en situation där de äldre ungdomarna och de som har haft »turen« att bli åldersuppskrivna fått en möjlighet att stanna i Sverige, medan de som när de fick sitt första avslag fortfarande var under 18 år utvisas. Detta medför bland annat att syskon får olika besked genom att de äldre får stanna medan de yngre utvisas. I ett av de exempel som finns i vår kommun ansågs de äldre bröderna vara ordnat mottagande till den yngre när de alla skulle utvisas. När sedan de äldre fick uppehållstillstånd för gymnasie-studier bytte Migrationsverket fot och hävdade att de trodde att föräldrarna, som bröderna inte haft kontakt med på över tre år, säkert finns i Afghanistan. Detta visar att det inte finns någon rättssäkerhet i Migrationsverkets agerande.

I Gislaveds kommun finns en stor grupp konvertiter där i stort sett alla har fått sin konversion misstrodd av Migrationsverket. Vi som finns runt dem vet att de är genuina konvertiter, men intyg från människor som följt dem i processen fram till ett tydligt ställningstagande har genomgående underkänts.

Ytterligare en sak som visar på de effekter som begränsningslagen fått i kombination med gymnasielagen är att de som anses ha kommit efter 151124 inte får möjlighet att stanna i Sverige för gymnasie-studier. Att ungdomarna ska drabbas på det här sättet för att myndigheterna inte klarade av att registrera alla på det datum när de kom till Sverige är absolut inte rättssäkert.

Gotland

VSIU Gotland möter och stöttar många ensamkommande på Gotland och vi har på nära håll följt hur den tillfälliga begränsningslagen drabbat gruppen på ett

oacceptabelt sätt. De långa inhumana väntetiderna på besked, de godtyckliga och rättsosäkra åldersuppskrivningarna och myndighetsbesluten har bl a lett till stress, stora sömnsvårigheter, ångest och psykisk ohälsa med suicidförsök och självska-debeteenden hos individer. När de flesta ensamkommande åldersuppskrevs till 18 år (eller fyllde 18 på naturligt sätt) kunde vi på Gotland relativt snabbt ordna ett system för boenden genom samverkan mellan Region Gotland, Röda Korset, föreningen Tillsammans för ensamkommande på Gotland samt VSIU Gotland. Men efter att boendesituationen löstes kvarstod många andra psykosociala behov hos gruppen som det starka engagemanget från civilsamhället i viss mån kunnat bistå med.

Vi ser på nära håll hur de korta tillfälliga uppehållstillstånden, ofta genom den sk gymnasielagen, är ogynnsamma ur ett integrationsperspektiv. Att bara kunna planera 13 månader framåt gör att stressnivåerna hos unga är fortsatt höga och det är svårt att motivera långsiktiga och strategiska livsval. Ungdomen tvingas ta kortsiktiga beslut där stressen och hetsen att uppfylla kraven för en förlängning överskuggar allt annat. Prestationskraven slår extra hårt mot individer som lider av stress, psykiskt ohälsa eller funktionsnedsättningar. Vi ser på nära håll hur först de långa väntetiderna, följt av flera avslag, senare omvandlat till tillfälliga uppehållstillstånd genom gymnasielagen aktivt motverkar integration. Att leva i ständig osäkerhet för sitt liv och framtid skapar inte motivation till att lära känna ett nytt språk, samhälle och nya människor.

Att omfattas eller inte omfattas av gymnasielagen handlar ofta om mycket små datummarginaler. Vi har flera fall där ungdomarnas asylansökan registrerades dagarna eller någon enstaka vecka efter den 24 november 2015. Någon har fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd på grund av studier eftersom denne fått sitt avslag dagen före sin 18-årsdag. Denna orimliga orättvisa slår hårt på redan utsatta individer. Av de som inte omfattas av gymnasielagen har en del lämnat Gotland och Sverige och flytt vidare till en instabil och farlig situation i hemlöshet på gatorna i europeiska storstäder. Andra har efter att sista utvisningsbeslutet nått verkställighet valt att gå under jorden och bli papperslösa här på Gotland. Individer som i de flesta fall varit minderåriga när de lämnat in sin asylansökan och vissa som

troligtvis fortfarande är det enligt professionella bedömare utanför Migrationsverket.

En stor del av de ensamkommande som nu har utvisningsbeslut skulle fått uppehållstillstånd genom den tidigare lagstiftningen. Vi ser hur begreppen alternativt skyddsbehövande, övriga skyddsbehövande och särskilt ömmande omständigheter behöver återinföras som verktyg i utredningsprocessen. Om dessa begrepp tillämpats efter 2015 skulle ett stort psykiskt lidande kunnat undvikas.

Grästorps

Mina tankar om en flyktinggrabb i Grästorps

Min egen erfarenhet är som tidigare god man och nu som »mänskligt stöd« till framför allt en ensamkommande flyktingkille, och jag är även medhjälpare i ideella föreningen Nordsyd, som hjälper flera grabbar i Grästorps.

»Min« grabb har gått från att vara en positiv, hårt kämpande kille, som hade en ambition att kunna utbildas sig till, och jobba som barnskötare, betala skatt och bidra till det svenska samhället. Efter lång väntan, många möten med Migrationsverket, ålderssuppskrivning, tre avslag, indragen ekonomisk ersättning sedan länge, ingen möjlighet till nya gymnasielagen pga att han kom några dagar för sent till Sverige, avslagna verkställighetshinder, hotfulla återvändandesamtal med aggressiv personal på Migrationsverket, så är han nu mycket rädd, han undrar om han orkar leva vidare, har absolut inga kontakter att återvända till i Afghanistan och sörjer djupt sin familj som han kom ifrån under flykten. Han börjar brytas ner mentalt av all osäkerhet och skräck, rent kroppsligt blir han magrare och magrare då det skänkta matpengarna, från civilsamhället, inte räcker till mer än minimal kosthållning.

Dessa flyktingungdomar har Sverige satsat mycket pengar på redan. De kände hopp, meningsfullhet och möjligheter i början. Nu har det stramats åt, alla möjligheter är borta, de pressas ut i hemlöshet och kriminalitet. Inte i Grästorps dock, där ideella krafter kämpar för dom och Grästorps kommun har varit kloka,

medmänskliga och bidragit ekonomiskt, ihop med civilsamhället. Hur tänker Sverige? Hur kan Sverige agera så inhumant? Att kosta på dom mycket först, sen kasta ut dom ur landet, när vi så väl behöver dessa ungdomar i bristyrken, dom blir skattebetalare och bidrar till det svenska samhället. Det är ju i grunden väldigt drivna ungdomar, som behövs, även om många mår väldigt dåligt just nu på grund av all osäkerhet. Med hopp om att vårt Sverige tänker om och agerar mänskligt och klokt.

Göteborg

VSIU Göteborg vill särskilt understryka det lidande ungdomarna förorsakats som en konsekvens av den tillfälliga begränsningslagen. Lagen, och den retorik och praxisändring som följt med i kölvattnet har krossat möjligheter för så många. Detta har lett till ett stort utanförskap i Göteborg.

Vår erfarenhet som frivilligfamiljer i Göteborg är att de här ungdomarna blivit systematiskt misstrodda och fått sina skyddsskäl systematiskt underkända. Om man lever i flera år med en ungdom som blir en del av ens familj så blir det ganska snart tydligt när hen talar sanning och inte. Vi familjehem får en mycket mer mångfacetterad bild av vad de varit med om och hotet som kvarstår än vad som någonsin är möjligt under de få timmar de träffar (ofta oerfarna) asylhandläggare. Det är oerhört provocerande att se barn som är förföljda, sjuka, i riskgrupper och som saknar familj först hållas på sträckbänken in absurdum, och sen få avslag och tvingas in i oändliga överklagandeprocesser.

Det är vi som får trösta när de skär sig och får ångestfall. Många har varit med om fruktansvärda saker, men det som tär mest på dem har varit osäkerheten och känslan av att ses som parasiter. Genom den utdragna osäkerheten och den misstänksamhet de mött så har samhället slagit undan benen på dem på ett sätt som försvårat deras möjligheter till integration, språkinläring osv. Vissa har haft turen att hamna i familjer som våra, men många har fallit mellan stolarna och gått förlorade. Vi har sett ungdomar som fått tillfälliga uppehållstillstånd bli sämre, inte bättre. Antiklimax när

man äntligen fått uppehållstillstånd, men sen inser att säkerheten är en chimär, allt kan ryckas upp 13 månader senare. Vi har stått handfallna inför detta.

Många som kom till Göteborg valde när de blev 18 att stanna kvar i staden för att fullfölja skola och inte tappa det lilla nätverk de byggt upp. Det ledde till en omfattande hemlöshet och många föll tyvärr offer för den organiserade brottslighet som grasserar i vår stad och som kunde erbjuda tak över huvudet och ett sammanhang i utbyte mot narkotika och narkotikaförsäljning. Detta drabbas alla göteborgare av. Andra hade mer tur och fångades upp av Agape som med hjälp av volontärer lyckades bemanna kyrkor där de kunde sova och få hjälp med läxor och sina asylprocesser, samt genom hundratals frivilligfamiljer.

Utan begränsningslagen, och dess hårresande retroaktiva tillämpning, så hade mycket lidande kunnat sparas. De som kom som barn hade kunnat få asyl som barn och få permanenta uppehållstillstånd. De som var sjuka hade kunnat få tillfriskna. Och de som har familj kvar hade kunnat få möjlighet att växa upp i trygghet på riktigt. Den tillfälliga begränsningslagen kan under inga omständigheter förlängas, vi kan inte offra fler.

Härryda

Hur begränsningslagen slagit i Härryda kommun
#vistårinteut Härryda understryker att den tillfälliga begränsningslagen har slagit hårt både mot ensamkommande barn och barnfamiljer i Härryda kommun. Det finns flera allvarliga brister i hur kommunen behandlat asylsökande ensamkommande barn och hur man tagit emot kommunplacerade barnfamiljer.
#vistårinteut Härryda vill återigen poängtera att lagstiftning inte bara handlar om juridik, utan också vilket sorts samhälle vi vill leva i.

Ensamkommande barn

Härryda kommun tog emot många ensamkommande barn under hösten 2015 och våren 2016. Socialtjänsten, skola och fritid mobiliserade och verksamheterna

lyckades gemensamt och samarbetsinriktat lösa många av de problem som uppstod genom ett lösningsfokuserat arbetssätt. Men begränsningslagen initierade en ny retorik och en förändrad syn på barn samt en ny slags systematik kring vem som har rätt till vad och inte. Kommunens sätt att ta om hand barn förändrades till det sämre.

Enligt barnkonventionen har alla barn, oavsett legal status, rätt till liv och frihet, trygghet, mat för dagen, skolgång och att få göra sin röst hörd. I alla beslut som rör ett barn ska barnets bästa sättas i främsta rummet. Men på politikernivå vägrade man se ensamkommande barn som rättighetsbärande precis som alla andra barn. Istället för att värna barnens röst, tog man ställning för Migrationsverkets rättsosäkra beslut. Man valde att tro att oerfarna och nyanställda handläggare gjorde rätt som urskillningslöst och godtyckligt började skriva upp ensamkommande barn i ålder istället för att tro på barnen själva.

Härryda kommun började i sin iver att frånsäga sig ansvaret för barnen bryta mot barnrätten och sina konventionsåtaganden hösten 2016 och framåt. Detta trots att man ändå kunde räkna hem kostnaderna för barnen i efterhand. De som blev uppskrivna i ålder försattes i ett läge där trygghet, omsorg och säkerhet sattes ur spel, även om de enligt lärare, gode män, fritidsledare, föreningsledare och socialsekreterare uppenbart var minderåriga. Socialtjänsten blev tvungna att distribuera denna inhumana barnsyn. Över en natt blev barn hemlösa, tappade sin gode man, sin socialsekreterare och sitt sammanhang. De blev flyttade från sina sammanhang utan att ha fått göra sin röst hörd eller att deras bästa utreddes. Detta förfarande strider mot artikel 6 och 12 i barnkonventionen och även Socialtjänstlagen som säger att varje ungdom upp till 21 år har rätt att i en utsatt situation få stöd. Genom att Socialtjänsten i Härryda kommun tvingades bryta mot sin egen lag, blev man också tvungen att göra en systematisk åtskillnad på ung och ung. Var du en svensk ungdom hade du rätt till stöd, var du en utländsk ungdom hade du det inte. Denna särskiljande människosyn är ett allvarligt hot mot demokratin.

Hösten 2017 blev många åldersuppskrivna barn i kommunen hemlösa. Många stannade kvar i kommunen trots hemlösheten och fick stöd av ett ideellt och hårt

arbetande civilsamhälle. Civilsamhället försökte även påverka politiken att ta sitt ansvar, bland annat genom att bjuda in till möte. Man ville att politiken skulle dela ut de pengar man fått av staten för att särskilt tillgodose möjligheterna att fortsätta skolgång genom att stötta boendelösningar. Men politiken lyssnade inte.

Vi menar att Härryda kommuns politiker, via tolkningar och tillämpningar av begränsningslagens skrivningar, är ansvariga för att genom sitt handlande ha accepterat brott mot Sveriges åtaganden vad gäller barnrättsperspektivet.

Civilsamhället

Vi är många i Härryda kommuns civilsamhälle som har kämpat hårt för barn och unga de senaste åren. Den skada de lidit har smärtat oss mycket. Det har varit fruktansvärt att se barn vi känner väl och tycker om lida av hemlöshet, brist på mat och brist på omsorg; helt enkelt en svår rättslig och humanitär skada.

Det är inte bara barnen vi har försökt värna i vår kamp för mänskliga rättigheter. Vi värnar även lokal- samhället eftersom vi är säkra på att den usla behandlingen av barnen skadar vår demokrati.

Barnfamiljerna

Härryda kommun är en rik kommun och vi tar emot få nyanlända jämfört med många andra kommuner. Vi har en mottagningsenhet där vi tar emot barn i för- och grundskolan och det gör vi snabbt och effektivt. Men när det gäller boende för nyanlända har kommunen anammat miniminivån – vi gör på sämsta tänkbara sätt. Barnfamiljer placeras i små campingstugor på en campingplats under långa tider, upp till ett halvår eller mer. När de sedan blir erbjudna ett boende blir det oftast i en helt annan kommun. Barnen har då börjat skolan i vår kommun. De har fått ett sammanhang, fått kompisar och landat i en trygg miljö. De rycks upp, ofta utan någon direkt förberedelse och utan någon möjlighet att påverka. Många av barnen blir väldigt oroliga över detta förfarande.

Förutom att det blir ett lidande och en oförutsägbarhet för barnen, är det ett resursslöseri där skattebetalarnas pengar läggs på att anställa studiehandledare och modersmåls lärare samt inkludera, kartlägga och stötta barn – som sedan flyttar från kommunen.

Det är inte bara Härryda kommun som flyttar på barnfamiljer. Vi vet att när »våra« familjer flyttar till nästa kommun, tar det inte lång stund förrän de får flytta igen. Vi får även familjer som flyttar in i kommunen som har varit tvungna att flytta flera gånger tidigare. Barnen har kanske inte fått möjlighet att börja skolan på en plats eftersom de varit där i några veckor eller ett fåtal månader och sedan är tvungna att flytta vidare. Det innebär att barnen kan missa flera månaders skolgång. Detta förfarande är ett brott mot både barnkonventionen, Genèvekonventionen och Skollagen.

Hammarö

VSIU Hammarö – som arbetar med asylsökande och nyanlända som volontärer har i praktiken sett otaliga exempel på hur *Lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* på ett ytterst inhumant sätt har fråntagit unga nyanlända den trygghet och framtidstro de sökte i vårt land. Vi har läst otaliga dåligt underbyggda avslag på asylansökningar som Migrationsverket har författat. Vi har förundrats över hur sällan Migrationsdomstolen ändrar Migrationsverkets felbedömningar. Vi har bevittnat rättssamhällets urholkning. Åldersbedömningarna ledde till absurda resultat där syskon bytte plats i ålder eller där någon skrevs upp i ålder med tre dagar. Åldersbedömningarna var dessutom enligt många experter rättsosäkra. Vi står också helt oförstående inför de datumgränser med vilka ungdomar filtreras bort från möjligheten att få slutföra sina påbörjade studier enligt den så kallade nya gymnasielagen. Vi begriper inte med vilken logik vi slänger bort de investeringar av både tid, pengar och personligt engagemang som vi har gjort i gruppen nyanlända ungdomar.

Det enda som nu kan ge oss hopp om att Sverige skall påbörja sin väg tillbaka till ett rättssamhälle som slår vakt om mänskliga rättigheter är att *Lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* inte förlängs.

Härjedalen

Härjedalens kommun är en liten kommun avseende till antal innevånare. Vi är en kommun i stort behov av inflyttning och arbetskraft de närmaste åren då en stor del av vår befolkning har eller snart går i pension. Behovet av arbetskraft inom vård och omsorg kommer bli otroligt svårt att tillgodose och är det redan nu. Turismen som är otroligt viktig för vår kommun skriker även de efter arbetskraft. Många av våra ensamkommande ungdomar jobbar i dagsläget extra inom vården och turismen samtidigt som de studerar. Flera skulle göra det om de fick möjlighet till ett arbetstillstånd.

På grund av Migrationsverkets nedläggningar i regionen så har vi sett alla barnfamiljer i asyl och väntan på beslut flyttas ut från kommunen under sommaren och hösten 2018. Dessa familjer står nu åter inför en flytt, då ytterligare kontor läggs ned. Detta påverkar skolgången för barnen i familjerna, nätverk som försvinner och föräldrars möjlighet att ge sina barn en trygg uppväxt. Vi är en kommun som har alla möjligheter att tillgodose boende och skolgång för dessa familjer, samt goda möjligheter till arbete för föräldrarna bara de får chansen. Istället kan vi bara se på när hela migrationsprocessen nu centraliseras till närhet av ett migrationsverk, vilket inte kan vara bra för någon. Hela integrationsprocessen blir lidande när konsekvensen av denna rundflytt endast leder till uppgivenhet istället för att vi kunnat utnyttja kraften i de nätverk som byggts upp och som skulle kunnat ge en så mycket bättre möjligheter till en god men framförallt snabbare integration.

De ensamkommande i vår kommun har från start getts mycket goda möjligheter att skapa sig ett bra liv här, dom vill stanna, dom vill ge tillbaka, de vill gå klart sina utbildningar och börja på något nytt men framförallt så vill de arbeta och försörja sig själva. Familjeåterförening för de som fortfarande har sina familjer kvar i livet och som naturligt vore ett steg till i deras process har nu i princip reglerats bort. Dessa ungdomar har nu efter lång väntan, en stor del fått möjlighet att stanna genom NGL, men ser tiden rinna ut, då de blir för gamla för gymnasiet och nu måste välja andra utbildningsvägar för att skaffa sig en utbildning som leder till ett bra yrke. Men sen har vi de som sökte asyl efter 24/11 som sköter sin skolgång,

redan går en gymnasielinje, som genom nätverk lyckas stanna kvar i kommunen i eget boende. Alla måste ha samma rätt, det ska inte spela någon roll på vilken sida om ett bakdaterat datum man registrerades hos Migrationsverket.

Vi ser även att elevhälsa med bestörtning bevittnar vad konsekvenserna av lagen gör med rektorer, lärare, elever och övrig elevhälsopersonal. De som finns runt omkring de ensamkommande drabbas av sekundärtraumatisering när de tvingas vara vittnen till en migrationspolitik som havererat. Detta är ytterst allvarligt då det urholkar förtroendet hos just den grupp professionella som ska utbilda och ge omsorg till kommande generationer. Frivilliga familjehem som under år kämpat för att ungdomar inte ska gå under i den asylprocess som den tillfälliga begränsningslagen medfört. Efter 3,5 år i Sverige är de fortfarande inte i mål. De som försörjer, ger omsorg, handlägger, kontaktar myndigheter, går på utvecklingssamtal, försöker motivera, läser på om lagstiftning och slåss i största allmänhet kommer inte sluta trots alla motgångar.

Nätverket i Härjedalen är starkt och vi är många som kämpat för dessa ungdomar från dag ett, vi kommer fortsätta med detta hela vägen, skulle dessa ungdomar få chansen genom uppehållstillstånd så har vi möjligheten och förutsättningen att göra detta bra. Vi har lediga jobb, plats i skolan ett inkluderade föreningsliv och alla möjligheter att ge dessa redan nu väl integrerade ungdomar ett bra liv där de på bästa sätt kommer kunna bidra till kommunen genom att fylla arbetstillfällena och fortsätta engagera sig i föreningar och skapa ett inkluderande samhälle.

Hörby

I Hörby kommun har den tillfälliga lagen lett till ett utanförskap för vissa asylsökande kommunmedborgare, inte minst ensamkommande ungdomar i det avseendet att de – efter årtal av väntan på arbets- och uppehållstillstånd – inte kan medverka i samhällslivet på samma villkor som andra ungdomar. I väntan på besked om tvångsdeportation till ett land i krig, där många av dem

aldrig har varit, finner de ingen ro för studier, de nekas möjlighet att jobba extra, de kan inte ta körkort, inte hyra egna bostäder, inte starta egna företag och den begränsade ekonomin om 1 800 kr per månad tillåter inga fritidsaktiviteter som är vanliga bland jämnåriga. Detta har nu pågått i snart fyra år.

Det är lätt att dras in i ett skuggsamhälle med drogförsäljning, småstöder, prostitution och eget missbruk. Det har vi inte råd med i Hörby. Det blir en kostnad för samhället, där vi i själva verket är i behov av dessa ungdomar i form av arbetskraft och skattebetalare. Dessutom behövs de i föreningslivet och i politiken.

Ett »återvändande« till ett land i fullt krig är av förklarliga skäl inte aktuellt, varför vi ber er att beakta ovanstående yttrande, för att undvika utvecklingen av ett permanent parallellsamhälle i Hörby och i resten av Sverige.

Järfälla Upplands-Bro

Hur begränsningslagen slagit i Järfälla och Upplands-Bro kommun

Det vi sett i Järfälla/Upplands-Bro med omnejd vittnar om att dessa kommuner inte heller är undantagna de enorma problem som den tillfälliga lagen gett – i synnerhet ensamkommande unga flyktingar. Vi vill särskilt göra er uppmärksamma på att barnperspektivet fullständigt saknats i flera av de fall vi fått ta del av. #vistårinteut vill poängtera att lagstiftning inte bara handlar om juridik, utan också vilket sorts samhälle vi vill leva i.

Ensamkommande barn

Upplands-Bro och Järfälla kommuner tog emot många ensamkommande barn under hösten 2015 och våren 2016. Socialtjänsten, skola och fritid mobiliserade men begränsningslagen initierade en ny retorik och en förändrad syn på barn samt en ny slags systematik kring vem som har rätt till vad och inte. Kommunernas sätt att ta om hand barn förändrades till det sämre.

Upplands-Bro kommun gjorde initialt ett jättefint arbete med att ge alla ensamkommande sommarjobb

och gjorde 2016 speciallösningar för att även dem utan AT-UND (undantag från arbetstillstånd) skulle kunna få göra något. För något vi märkt, vi från civilsamhället som trätt in där kommunal omsorg brustit, är att barn som tas i bruk lyckas avsevärt bättre att hantera sitt mående och hålla minnena av sina trauman i schack. Kommunens upplägg ändrades dock till sommaren 2017, då kommunen fått strikta tillsägelser uppifrån, vilket fick till följd att de ungdomar som hamnat mellan stolarna och av Migrationsverket inte ansetts ha gjort sin identitet sannolik inte längre kunde få sommarjobba. Prövningen om den ensamkommande gjort sin identitet sannolik sker med enormt mycket godtycke och beror helt på handläggares enskilda bedömningar. Så istället för att få en möjlighet att komma in i arbetslivet, få bredda sitt kontaktnät och få göra sig nyttiga, får dessa ungdomar istället gå sysslösa i veckor i streck. Sommarskola erbjuds bara tre veckor av ett helt sommarlov. Vad den typen av leda gör med unga människor med psykisk ohälsa ska inte underskattas, de blir ett lätt byte för droger och annan kriminalitet.

Minderåriga

Som nämnts ovan så har många unga drabbats av att tillskrivas ett påstått ordnat mottagande av Migrationsverket och på så vis fallit mellan stolarna av lagarna. I fall från kommunen så har Migrationsverket erkänt vid ett antal återvändarsamtal att inget återvändararbete bedrivs, så de vet att det är utsiktslöst att praktiskt kunna verkställa utvisningen, utan menar istället att de bara kommer att invänta den minderårigas 18-årsdag för att utvisa då istället. Detta går emot Migrationsverkets eget rättsliga ställningstagande SR24/2017.

Civilsamhället vittnar om psykisk ohälsa och akut boendekris

Psykologer inom elevhälsan vittnar också med bestörtning om vad konsekvenserna av lagen gör med lärare, elever och elevhälsopersonal. De som finns runtomkring de ensamkommande drabbas av sekundärtraumatisering när de tvingas vara vittnen till en migrationspolitik som havererat. Detta är ytterst allvarligt då det urholkar förtroendet för samhällsfunktionerna och rättssamhället av just den grupp professionella som är satta att utbilda och ge omsorg till

kommande generationer. Vi i civilsamhället som såg de ensamkommande barnen som resursstarka och fantastiska individer för att sedan se dem brytas ner av ett system som distribuerade både rättsosäkerhet och en systematisk och nedvärderande människosyn.

Vi har sett flera fall där barn och ungdomar bor på gatan i väntan på någon form av beslut. Barn och unga helt utan ett socialt skyddsnet.

Självskadebeteende har ökat i ungdomsgruppen i kommunen samt en ökande andel som börjar att sälja och använda droger i olika kommunala centra. Den psykiska ohälsan är betydligt högre än för motsvarande svenskfödda ungdomar dels stressen av de 13 månaderna i den nya gymnasielagen men också på grund av bostads-situationen som rycktes bort den dagen 18 års dagen inträffar då Socialtjänsten tar sin hand ifrån ungdomarna. Civilsamhället får ta en stor del av detta och många har erbjudit boende till rädda och ledsna unga utan en kronas hjälp. Det åsamkar oss stor smärta att se kommunernas rigida hållning mot de kommun-medlemmar som just råkar vara ensamkommande unga från främmande land.

Enligt barnkonventionen har alla barn, oavsett legal status, rätt till liv och frihet, trygghet, mat för dagen, skolgång och att få göra sin röst hörd. I alla beslut som rör ett barn ska barnets bästa sättas i främsta rummet. Men på politikernivå vägrade man se ensamkommande barn som rättighetsbärare precis som alla andra barn. Istället för att värna barnens röst, tog man ställning för Migrationsverkets rättsosäkra beslut. Man har valt att tro att oerfarna och nyanställda handläggare gjorde rätt som urskillningslöst och godtyckligt började skriva upp ensamkommande barn i ålder istället för på barnen själva. Många av dessa ungdomar har bott i dessa kommuner i tre till fyra år. De har en lokal förankring, de spelar i fotbollslagen och volleybollagen, de deltar i församlingsverksamhet (många har konverterat), men de väntar ännu på beslut om de får stanna i Sverige. Det är ohållbart att de får leva under sina formativa år i denna limbo.

Det är inte bara barnen vi försöker värna i vår kamp för mänskliga rättigheter utan vi värnar även lokalsamhället eftersom vi är säkra på att människofientlig behandling av barn skadar vår demokrati.

Jönköping

VSIU Jönköping vill särskilt understryka det lidande ungdomarna förorsakats som en konsekvens av den tillfälliga begränsningslagen. Lagen, praxisändringar och den syn på och retorik som riktat mot asylsökande i Sverige har fått stora konsekvenser och innebär stort lidande. Lidande som inte är proportionerligt till lagens syfte om att minska antalet asylsökande i Sverige.

Vi som är engagerade i VISU Jönköping möter framförallt barn och unga som flytt ensamma till Sverige, i vårt yrke eller genom vårt ideella engagemang. Ungdomarna har sedan de kom till Sverige fått olika besked om vilka regler och lagar som gäller och förutsättningarna har ändrats under årens gång.

Asylskäl som tidigare givit permanent uppehållstillstånd ger nu ett tillfälligt uppehållstillstånd. Ungdomar som har fått tillfälligt uppehållstillstånd känner oerhörd press över att få det tillfälliga uppehållstillståndet förlängt. Denna press visar sig genom stark oro och ångest inför framtiden.

Många har svårt att sova på nätterna och får därmed problem med att koncentrera sig i skolan. Vi ser sönderskurna armar och vi följer med till psykakuten när de inte längre kan hantera sin ångest på egen hand.

Vi ser hur de som har avvisningsbeslut som vunnit laga kraft faller utanför samhället, de blir ett skuggsamhälle. Det kan handla om unga människor där Migrationsverket tillskriver dem ett ordnat mottagande i hemlandet. Ungdomarna ser inte någon möjlighet att återvända till sitt hemland utan försöker skapa sig en ny tillvaro med egna vägar för försörjning. Droghandel och annan kriminalitet slår hårt både mot de själva och mot samhället.

I Jönköping har kommunen tillsammans med civilsamhället samarbetat för att ingen ungdom ska bli hemlös. Vi har idag ett stort antal ungdomar som sköter sig bra i skolan och arbetar extra inom äldreomsorg och restauranger. Områden som skriker efter folk i arbetsför ålder och där vi vet att behoven av att nyanställa kommer att öka. De ungdomar som inte omfattas av gymnasielagen har fortsatt en svår situation och kan inte planera sin framtid på samma sätt som de som fått permanent uppehållstillstånd, detta gäller även de ungdomar med

kortare typer av uppehållstillstånd.

Begränsningslagen har legitimerat ett hårdare samhällsklimat och ett hårdare språkbruk mot personer som sökt asyl i Sverige. Vi ser till exempel förändring gällande definitionen av krig.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap hänvisar på deras webbplats till freds- och konfliktforskningens tre intensitetsnivåer av väpnade konflikter. Enligt freds- och konfliktforskningen definieras krig till »antalet stridsrelaterade dödsfall överstiger 1 000 under ett år«. Ändå ser vi idag att utvisningar sker till länder som i forskningen definieras som länder i krig.

Här menar vi att begränsningslagen orsakar en förskjutning av vad som är en acceptabel bedömningsnivå.

Utan begränsningslagen, och dess högst ifrågasatta retroaktiva tillämpning, hade förutsättningarna för många utsatta personer så som ensamkommande barn, sjuka eller småbarnsfamiljer sett annorlunda ut. Vi måste fråga oss om vilket land Sverige vill vara? Vill vi leva upp till bilden av en humanitär stormakt som står upp för FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna (dagligen mänskliga rättigheterna) och FN:s konvention om barnets rättigheter (dagligen Barnkonventionen) måste det ske en återgång till utlänningslagen 2005:716.

Kalmar

I Kalmar kommun finns ett 100-tal ungdomar som berörs av den tillfälliga lagen. Osäkerheten som kommer av att de få som fått uppehållstillstånd endast får tillfälligt uppehållstillstånd är tydligt en försvårande omständighet gällande integration och psykisk hälsa hos ungdomarna. Om det ska vara tillfällig uppehållstillstånd så måste de resultera i ett permanent uppehållstillstånd när det är dags för förlängning.

Nu är vi dessutom på väg in i en liknande situation som förra våren där fler och fler ungdomar får sitt tredje avslag trots att de i en rättssäker asylprocess hade fått flyktingstatus eller alternativt skyddsbehövande på grund av sina asylskäl. Det finns inte några förslag på

gång för den här gruppen. De som berörs behöver få lugn och ro för att börja leva sina liv. Därför behöver synnerligen ömmande skäl återinföras om den tillfälliga lagen ska förlängas. Om inte det införs så behöver den här gruppen få amnesti. Den tillfälliga lagen har bidragit till rättsosäkerhet som drabbar ungdomarna men som inte Migrationsverket vill ta ansvar för att rätta till. Många ungdomar befinner sig i kommunen och går i skola men har utvisningsbeslut, ingen inkomst och är hemlösa eller helt beroende av civilsamhället. Vi kommer inte svika ungdomarna, vi fortsätter att ta ansvar för deras överlevnad så gott vi kan så länge som orättvisan som drabbat dessa ungdomar får fortgå.

Om den tillfälliga lagen ska förlängas vill vi att familjeåterförening för de ungdomar som fått TUT med NGL ska vara möjlig. Nu när Europadomstolen slagit fast att lång handläggningstid inte ska vara avgörande för möjligheten till familjeåterförening så är det viktigt att de ungdomar som hela asylprocessen igenom särbehandlats negativt inte behöver blir det även i förhållande till möjligheten att få hit sin familj.

Karlskrona

VSIU Karlskrona

Karlskrona kommun tog emot många ensamkommande barn under 2015 och konsekvenserna av den tillfälliga begränsningslagen har varit förödande. Vi är många som kommit att stå dessa barn och ungdomar nära och kämpat sida vid sida med dem för deras rättigheter och överlevnad. Från början fanns en stark vilja hos kommunen att på ett korrekt sätt hantera det stora antalet ensamkommande barn som anvisades hit, men den undermåliga lagstiftningen och de dåliga förutsättningarna ledde till att kvaliteten sakta men säkert försämrades med resultatet att barnen inte fick sina behov tillgodosedda. De hanterades som en stor massa där ingen, förutom enstaka eldsjälur inom t ex skola och socialtjänst, verkligen fanns där för att stötta barnen. Efter de mycket omdiskuterade och tvivelaktiga åldersbedömningarna ansågs många barn inte längre vara barn och över en natt så tvingades de flytta ut från sina

HVB-hem och de förlorade i stort sett allt vuxet stöd som de tidigare haft i form av barnhandläggare hos socialtjänsten, personal på boendet och god man. Plötsligt skulle de klara sig själva i kontakter med och kampen mot olika myndigheter.

Den psykiska ohälsan har varit mycket stor i Karlskrona och belastningen på skolpersonal – mentorer, lärare, skolhälsan, och engagerade i civilsamhället har varit mycket hård. Skolan har varit den enda trygga platsen för många. Det har lett till att skolpersonal får lägga mycket tid på att stötta, trösta, hjälpa dessa ungdomar på en nivå som ligger långt utanför uppdraget i deras tjänster.

Idag har många ungdomar ändå fått stanna i Sverige med stöd av den sk nya gymnasielagen. De har fått stanna för att studera, men ges inte förutsättningar till det, eftersom de inte har någonstans att bo. Många ungdomar är fortfarande bostadslösa i Karlskrona trots att de har fått uppehållstillstånd och kommunen menar att de inte kan fördela dessa ungdomar som grupp utan de får ställa sig i bostadskö som alla andra. Väntetiden på en lägenhet i Karlskrona är många år, men dessa ungdomar har endast fått 13 månaders uppehållstillstånd för att studera på gymnasial nivå. Utan bostad är de chanslösa. De har ingen möjlighet uppnå några goda studieresultat. Många av ungdomarna är idag utmattade av lång väntan och stress, mår psykiskt dåligt och vi ser ett ökat användande av droger.

Det finns många papperslösa ungdomar i Karlskrona kommun och många barn och ungdomar som flyr från vår kommun, inte till andra kommuner, utan till andra länder i Europa – de flesta till Frankrike. Det är flera av barnen och ungdomarna, som efter mer än tre år i Karlskrona med avslag på avslag, väljer att fly till Frankrike och där beviljats uppehållstillstånd efter endast ett par månader där. Sveriges migrationspolitik fungerar inte och det kommer kosta oss mycket pengar. Den tillfälliga begränsningslagen bör under inga omständigheter förlängas. Det kommer enbart leda till ökade kostnader för samhället.

Katrineholm

VSIU Katrineholm instämmer allt ovanstående och ansluter till hela remissyttrandets skrivningar.

Kristinehamn, Karlstad

VSIU Kristinehamn – som operativt arbetar med asylsökande och nyanlända genom den ideella föreningen Världen i Värmland – har i praktiken sett otaliga exempel på hur *Lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* på ett ytterst inhumant sätt har fråntagit unga nyanlända den trygghet och framtidstro de sökte i vårt land. Vi har läst otaliga dåligt underbyggda avslag på asylansökningar som Migrationsverket har författat. Vi kämpar för att unga nyanlända ska ha rätt till skola och bostad, vilket i många kommuner inte är en självklarhet. Vi har förundrats över hur sällan Migrationsdomstolen ändrar Migrationsverkets felbedömningar. Vi har bevittnat rättssamhällets urholkning. Vi står helt oförstående inför de datumgränser med vilka ungdomar filtreras bort från möjligheten att få slutföra sina påbörjade studier enligt den så kallade nya gymnasielagen. Vi förstår inte med vilken logik vi slänger bort de investeringar av både tid, pengar och personligt engagemang som vi har gjort i gruppen nyanlända ungdomar.

Det enda som nu kan ge oss hopp om att Sverige skall påbörja sin väg tillbaka till ett rättssamhälle som slår vakt om mänskliga rättigheter är att *Lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* inte förlängs. För VSIU Kristinehamn och Världen i Värmland – Kristinehamn

Kävlinge

VSIU Kävlinge och Nätverket »Öppna ditt hem i Kävlinge« har kontakt med flera ensamkommande ungdomar som hamnat i kläm genom lagen och genom

det bemötande och hantering de fått av Migrationsverket och kommunen. Det gäller tex ungdomar som vid inpassagen till Sverige inte fick sin uppgivna ålder noterad för att registreringsmannen/kvinnan tyckte att »du är nog lite äldre än 18, så vi skriver 19«. Detta helt i strid mot de riktlinjer som jag hört advokater yttra sig över i radio. Att när det är alldeles uppenbart att personen är vuxen dvs 30 eller 40 eller 50 och till exempel börjar få grå stänk i håret, ska man inte vid registrering godta att någon säger sig vara minderårig. Men en tjänsteman ska inte sitta och laborera med ålder på några år hit och dit vid registrering. Vederbörande kille fick sedan ingen skolgång, ingen god man och annat och har först efter ett par år i Sverige och genom målmedvetna försök att lära sig svenska, kunnat skaffa sig några svenska vänner som försöker hjälpa honom till en meningsfull tillvaro och inte bara vänta på ett asylboende dag ut och dag in. Men han har tappat så mycket tid och framtidsutsikterna är mycket osäkra och detta pga en notering som gjorts på en minut.

Och den nya gymnasielagen som skulle ge minderårig som kom innan 24 november 2015 en chans att studera och få tillfälliga uppehållstillstånd. Som vi med hjälp av det lagförslaget/lagen hållit humöret uppe på dem som velat kasta in handduken och fly vidare eller ta sina liv. Och sen visar det sig att en ungdom som kom innan 24 november och uppfyllde alla andra kriterier, hade satt sig på fel tåg i Malmö under sitt första år i Sverige och hamnat i Köpenhamn. Och fick stanna där ett tag innan Sverige tog tillbaka honom, trots att han hela tiden vägrade söka asyl i Danmark och hävdade att han ville fortsätta söka asyl i Sverige. Nu förvägras han uppehållstillstånd på nya gymnasielagen pga av den här tågfärden, eftersom han lämnat Sverige. De som gjort den här bedömningen verkar inte inse hur lätt det är att mot sin vilja hamna i Danmark när man är Malmö/Hyllie. Det säger liksom bara klick. Det går inte att stiga av tåget när dörrarna väl stängs, de öppnas inte förrän på andra sidan Öresundsbron.

Och vi har ungdomar som kommit runt den 24 november men fått vänta på att registrera sin asylansökan och nu kan de inte bevisa att de verkligen var här innan den 24 november. Boendena har stängts, de handskrivna liggarna slängts, mobiler med foton har tappats bort eller gått sönder osv.

Lagarna som man kan tycka finns till för människor har används för att begränsa och förkasta människor. Migrationsverket har letat efter kryphål i lagar för att kunna avfärda och utvisa människor.

Vi upplever att kommunen gör på samma sätt. Minsta möjliga ansvar och minsta möjliga kostnad har varit deras paroll hela tiden. Pengarna som betalats ut från regeringen har används till allmänna integrations initiativ och de ensamkommande ungdomarna som blivit ålderssuppskrivna och kastats ut sina boende, fick ingen som helst del av pengarna för att lösa sina problem att bo kvar och gå i skola. Man tänker kortsiktigt och i ett-års-budgetar. Det är sorgligt att det inte finns några visioner om ett inkluderade samhälle, inga visioner om hur man kan använda ungdomar och arbetskraft som vill vara med och bygga Sverige.

Klippan

Jag anser inte heller att lagrådsremissens förslag håller tillräckligt hög nivå av hänsyn till mänskliga rättigheter som Sverige vill ge intryck av att vi gör. Speciellt hänsyn till barnens rättigheter tas inte, trots att det finns en ambition om att barns behov alltid ska beaktas i allt beslutsfattande i myndigheter i Sverige.

Jag har mött så många unga på mitt jobb som psykoterapeut på Barn- och ungdomspsykiatri vars svåra psykiatriska problematik har förvärrats och förstärkts av det limbo de hamnar i pga den svenska asylpolitiken. Detta i sin tur har allvarligt försvärat deras förmåga att integrera i samhället och istället skapat en misstro mot myndighets-Sverige, vilket är något vi absolut inte behöver mer av.

Jag har träffat många mycket intelligenta, drivna och ambitiösa ungdomar som inte vill något hellre än att utbilda sig, skapa sig ett bra liv och bidra till samhället. Men som istället får lägga mängder med energi på att klara sin vardag utan stöd från vuxna, någon stans och bo och med mycket små medel överleva. Jag har träffat unga som har en stark önskan att bli tex läkare och som har kapacitet till det. Men som är tvungna, av strategiska skäl, att göra en annan inriktning som leder till att de snabbar

kommer ut i arbete, för att möjliggöra att senare få arbetstillstånd. Sverige kastar bort chansen att få många intelligenta och ambitiösa unga att gå vidare i högre utbildning. Jag anser att allt detta kommer att fortsätta om vi tillåter Begränsningslagen att fortsätta gälla.

Knivsta

Vad gäller ensamkommande asylsökande ungdomar över 18 år, så tar Knivsta kommun ansvar endast för de som går nationellt gymnasieprogram. Knivsta 18Plus heter den förening som ordnat boende åt övriga ungdomar i frivilliga fadderfamiljer så alla ska kunna bo kvar i kommunen och slutföra sin skolgång i en trygg miljö och känd kontext. Dessa ungdomar bedöms bli en stor tillgång för Knivsta kommun i framtiden, särskilt som Vård och omsorg har stor brist på personal och flera av ungdomarna utbildar sig inom detta område. Om de ensamkommande asylsökande ges möjlighet att studera färdigt och söka arbete kan detta bli verklighet.

Inom föreningen lägger vi mycket arbete på att förstå och tolka de konsekvenser begränsningslagen medför och hur vi kan bevaka de ensamkommandes rättigheter i den juridiska snårskog som uppkommit. En återgång till den tidigare lagstiftningen skulle medföra att vi i Knivsta kan lägga våra civilresurser på att arbeta med integration av barn och familjer som anländer till Knivsta. Med den erfarenhet vi byggt upp under åren skulle detta vara ett betydligt mer kostnadseffektivt sätt att använda civilsamhällets engagemang.

Samtliga ungdomar inom ramen för föreningen bor i fadderfamiljer. Starka band knyts i dessa familjer och ungdomarna blir som våra egna barn, barnbarn och syskon. Vi är samtliga väl medvetna om de risker begränsningslagen medför för oss, och att vi kan komma att slitas isär. Vi är väl medvetna om att beslutet gällande begränsningslagen inte påverkar just oss som lever ihop just nu. Men att bygga hopp om ett bättre och medmänskligare Sverige i framtiden är en viktig komponent för att bibehålla ett stabilt samhälle med medborgare som tillsammans arbetar för trygghet och välbefinnande. Ett beslut om att inte förlänga begränsningslagen är härvidlag en viktig komponent i detta arbete.

Krokoms

#vistårinteut Krokoms kommun understryker att den tillfälliga begränsningslagen slagit hårt mot både ensamkommande barn och barnfamiljer i kommunen. Precis som alla andra kommuner, tog Krokoms kommun emot många ensamkommande ungdomar hösten 2015 och tidigt våren 2016. Hela kommunen mobiliserade och löste situationen på ett bra sätt tillsammans med civilsamhället, trots utmaningar och problem som uppstod. Krokoms kommun har hela tiden, och ser fortfarande, alla dessa ungdomar som kommit som en fantastisk resurs som berikar kommunen. Det visar sig bland annat i att Krokoms kommun lyckats väl med att till exempel få ut nyanlända i arbete. Att alla dessa ungdomar nu inte får stanna är en stor tragedi, inte bara för ungdomarna personligen utan även för vår kommun som behöver dem.

Vi är många i Krokoms kommuns civilsamhälle som har kämpat hårt för barn och unga de senaste åren. Den skada de lidit har smärtat oss mycket. Vi såg ensamkommande barn komma som resursstarka och fantastiska individer för att sedan brytas ner av ett system som motarbetat all integration. Vi har sett barnfamiljer komma och försöka skapa sig ett nytt liv med trygghet för sina barn. Men när de sedan blir erbjudna ett boende blir det oftast i en helt annan kommun. Barnen har då redan börjat skolan i vår kommun. De har fått ett sammanhang, fått kompisar och landat i en trygg miljö. De rycks upp, ofta utan någon direkt förberedelse och utan någon möjlighet att påverka. Många av barnen blir väldigt oroliga över detta förfarande. Vi får även familjer som flyttar in i kommunen som har varit tvungna att flytta flera gånger tidigare. Barnen har kanske inte fått möjlighet att börja skolan på en plats eftersom de varit där i några veckor eller ett fåtal månader och sedan är tvungna att flytta vidare. Det innebär att barnen kan missa flera månaders skolgång och därmed bryter kommuner runt om i Sverige mot både barnkonventionen, Genèvekonventionen och Skollagen.

Förutom att det blir ett lidande och en oförutsägbarhet för barn och unga, är det ett resursslöseri där skattebetalarnas pengar läggs på att anställa studiehandledare och modersmåls lärare samt inkludera,

kartlägga och stötta barn och unga – som sedan flyttar från kommunen.

Det är inte bara barn och unga som vi har försökt värna i vår kamp för mänskliga rättigheter utan vi värnar även lokalsamhället eftersom vi är säkra på att människofientlig behandling av barn skadar vår demokrati. Därför anser vi att våra synpunkter i remissen av den tillfälliga lagen behöver beaktas för att skapa humanitära villkor för de som har sökt asyl i Sverige.

Lidköping

Hur begränsningslagen slagit i Lidköping

Lidköpings kommun tog året 2015 emot många ensamkommande. Här i Lidköping så har vi många som fått uppehållstillstånd genom Nya gymnasielagen och här har civilsamhället gått in och kämpat för att dessa individer ska ha tak över huvudet. Dels för att klara sina studier och för att vi ser dem som en stor resurs. Skolan har hjälpt till mycket och låtit dem slussas in på Yrkesprogram för att snabbt komma i arbete. De är omtyckta i skolan av sina lärare, men kuratorerna ser att den psykiska ohälsan blir allt mer påtaglig. De ungdomar som nu kämpar för överlevnad och oro för hur de ska hinna bli självförsörjande.

Även de som fått en alternativ skyddsstatus 13 månader, genom begränsningslagen vågar ju inte heller börja leva.

Minderåriga

Vi har även några stycken som fortfarande är minderåriga i vår kommun och som fått avslag med påstådda ordnade mottaganden. Där Migrationsverket varken i grundärendet eller i verkställighetsstadiet gör något för att hjälpa till att finna det ordnade mottagande de påstår finns. Där de helt enkelt får vänta in sin 18-årsdag för att då utvisas.

Det är inte lätt att vara snart 17-år och veta att man inte kommer få fullfölja sitt gymnasieprogram. Detta kan inte vara att påstå att det är barnens bästa och att barnet fått komma till tals enligt barnkonventionen. Att inte utreda de påstådda ordnade mottaganden bör även bryta

mot europakonventionen. Dels skulle de som kom som barn innan den 24/11 2015 undantas från den tillfälliga lagen, men istället skedde en praxistolkning av hur ett ordnat mottagande ska bevisas. Begränsningslagen har skapat mycket lidande. Hade de som kom som barn fått sina permanenta uppehållstillstånd så hade så mycket lidande besparats. Den kan absolut inte förlängas, det får vara slut på lidandet nu!

Ljungby

VSIU Ljungby och föreningen Goda Krafter för ensamkommande ungdomar vill särskilt understryka det lidande ungdomarna förorsakats som en konsekvens av den tillfälliga begränsningslagen. Lagen, och den retorik och praxisändring som följt med i kölvattnet har krossat möjligheter för så många.

Vår erfarenhet, från oss som förening men också från de familjehem som förening engagerat, är att de här ungdomarna blivit systematiskt misstrodda och fått sina skyddsfall kategoriskt underkända.

Om man lever i flera år med en ungdom som blir en del av ens familj eller i deras närhet i ideella stödboende blir det ganska snart tydligt när hen talar sanning och inte. Vi som lever nära dem får en mer tydlig och i alla delar trovärdig bild av vad de varit med om och hotet som kvarstår, än vad som någonsin är möjligt under de få timmar de möter (ofta oerfarna) asylhandläggare. Det är oerhört provocerande att se barn och ungdomar som är förföljda, sjuka, i riskgrupper och som saknar familj först hållas på sträckbänken in absurdum, och sen få avslag och tvingas in i oändliga och långdragna överklagandeprocesser.

Det är vi som står dem nära som får ta oss an de konsekvenser som lagen ger, när de unga inte kan hantera vardagen, utan faller in i självskadebeteende och depressioner. Det som tär mest på dem.

Lysekil

#VISU Lysekil, Lysekil 2019-03-18

Skuggsamhället växer istället för att vi assimilerar människor i små städer. Det behövs permanenta uppehållstillstånd till människor med flyktingstatus och uppehållstillstånd till skyddsbehövande med synnerligen ömmande omständigheter för att ändra detta faktum. En förlängning av lagen utan förändringar ger andra följder än de avsedda. Det är inte rimligt att avvisa barn, människor med funktionsnedsättningar, HBTQ-personer, konvertiter, ateister och pensionärer när man minst kvalificerar sig till skyddsgrunden »Synnerligen och särskilt ömmande omständigheter«. Dessa områden kommer inte att behandlas i förhandlingarna om nya EU-gemensamma regler och behöver därför regleras direkt i den tillfälliga lagen.

- En skottskadad, våldtagen, misshandlad och svårt traumatiserad familj från Afghanistan får inte uppehållstillstånd. Bodde i Lysekil men tvingades flytta 2018 (mamma, pappa och syskon). Har skickats runt av Migrationsverket i 5 städer under tid som vida överstiger EU:s krav. Trovärdiga berättelser och fysiska bevis på att de är drabbade av hat och våld.

18§ i begränsningslagen uppfyller inte sitt syfte och följer inte barnkonventionen som ska vara lag i Sverige.

- Lysekilspojken från Afghanistan som väntar på sin utvisning och att fylla 18 i april. 2016 var han en sprallig kille som gillade fotboll och högstadiet. Nu mager med ångest – 18 år men inte vuxen. Tillhör flera särskilt utsatta grupper: Etnicitet hazar, religion: shiamuslim (särskilt utsatt av IS), inget socialt skyddsnät någonstans i Afghanistan, västerniserad och dessutom från en krigsdrabbad provins i världens nu

farligaste land. Eftersom Sverige hänvisar till internflykt till skillnad från flera andra EU länder, drabbar tillämpningen av den tillfälliga lagen väldigt många unga utsatta. Pojken kommer troligen att försöka överleva under jord i Sverige. Alternativet att göra samma sak i Kabul under väpnad konflikt är för honom mycket mer skrämmande och ännu svårare.

En stark civilisation tar hand om samhällets mest utsatta grupper.

Vi beklagar att lagens nuvarande konstruktion ger allt för mycket utrymme till enskilda rättstillämpare istället för att säkra våra internationella åtaganden.

Malmö

#vistårinteut Malmö märker tydliga konsekvenser av begränsningslagen. Unga personer med olika funktionsvariationer får inte det stöd de behöver för att kunna ha en fungerande och värdig vardag. Tillstånd som i vanliga fall kräver medicinsk vård och psykosocialt stöd/ behandling lämnas utan professionell hjälp. Ungdomar blir sjuka och skadas och ungdomar skadar sig själv. Civilpersoner som ömmar om de utsatta barnen och ungdomarna gör så gott de kan för att hjälpa men har inte tillräcklig kunskap att stödja på ett hållbart sätt. Belastningen leder till psykisk och fysisk ohälsa också hos de som hjälper och stöttar. Flera personer i nätverket i Malmö var med och mötte upp på Centralen 2015. Engagemanget i den akuta situationen nödgades förlängas i årtal när samhället inte mötte upp behoven. Belastningen på enskilda individer har varit så stor att ohälsa och långvarig sjukskrivning blivit en följd. Att förlänga begränsningslagen är ett hot mot hälsan, inte bara hos de unga som är direkt drabbade utan också mot delar av civilsamhället.

#vistårinteut Malmö ser den nya gymnasielagen som en konsekvens av begränsningslagen. Den nya gymnasielagen (NGL) som skulle ge tusentals unga

chansen att stanna och utbilda sig har visat sig vara så otydlig och svårbegriplig att inte ens Skolverket och Migrationsverket kan ge svar på våra frågor. I Malmö har en jurist som är insatt i asylstiftning gått igenom lagen för att försöka underlätta för nätverken att stötta de unga i frågor kring gymnasiestudier. Han konstaterar att lagen är så otydlig att det är svårt att ge individuella råd. Studie- och yrkesvägledarna i skolorna står rådvilla när det kommer till detaljer i lagstiftningen. Detaljer som kan spela en avgörande roll för om studenten ska få fortsatt uppehållstillstånd eller ej. Lagen väcker nya frågeställningar, osäkerhet och stress hos de unga som ställer frågorna, hos yrkesverksamma som förväntas kunna svara på frågorna och hos oss vuxna som förväntas guida de ungdomar vi har tagit in i våra hem.

I Malmö har vi en grupp på ett 50-tal ungdomar som inte omfattas av NGL och där ser vi ett tydligare utanförskap. Ungdomarna får inte samma chans till bostad och lever ofta i hemlöshet, eller tvingas bo hos personer som utnyttjar dem på olika sätt. De har ingen fast adress och nekas busskort och ekonomiskt stöd vilket gör det svårt att vidmakthålla sociala aktiviteter och fritidsaktiviteter. De lever i ett parallellsamhälle och utsätts för påfrestningar som inga barn och unga borde behöva utstå i ett välfärdssamhälle. Den långdragna asylprocessen har i sig inneburit ett fysiskt och psykosocialt utanförskap. Att inte innefattas av NGL späder på känslan av att inte höra till och lagen har därför en segregeringseffekt även inom gruppen ensamkommande. När personer med samma förutsättningar och behov av skydd behandlas olika i juridiken skapas också en djup känsla av orättvisa.

I Malmö har olika föreningar, förbund, kyrkor och nätverk försökt att samverka för att mildra konsekvenserna av begränsningslagen, NGL och den signalpolitik som genomsyrat flyktingfrågan de senaste åren. Vi har tillsammans utövat konstgjord andning under lång tid. Låt oss slippa det nu. Låt oss slippa en förlängning av begränsningslagen och dess svåra konsekvenser för individ och samhälle. Låt oss återgå till en asylstiftning som är människovärdig och rättssäker. För allas skull.

Mora

Vi engagerade i flyktingmottagandet i Mora kommun vill understryka att begränsningslagen i vårt perspektiv bara har medfört en stor ökning av byråkrati och kostnader runt detta, samt mänskligt lidande för asylsökande som väntar på besked i Sverige. Dessa resurser skulle göra större nytta genom att användas till att hjälpa dessa personer att börja etablera sig i landet och bli självförsörjande.

Här i Mora har vi till största delen tagit emot asylsökande ungdomar som i dagsläget studerar på gymnasium, språkinträdning, yrkesinträdning, Komvux och folkhögskola. De har mötts av ett stort engagemang från många i lokalsamhället och de flesta finns i ett sammanhang och ett nätverk av Morabor. Mora kommun och Svenska kyrkan har valt att stötta de som engagerat sig som frivilliga familjehem. Mycket få av dem har fått uppehållstillstånd via asylskäl. De flesta av dem har fått uppehållstillstånd via gymnasielagen. Ett antal riskerar utvisning då de inte omfattas av gymnasielagen och har fått avslag på vad som enligt vår uppfattning är väl grundade asylskäl.

Ungdomarna är nu på väg ut i arbetslivet vilket så väl behövs i en glesbygdskommun som vår. Signalerna från kommun och länsstyrelse vad gäller vårt närområdes bärkraft inför framtiden är att varenda ungdom som går ut gymnasiet i kommunen under det kommande decenniet kommer att behöva ta anställning inom kommunen för att vi över huvud taget ska ha bemanning nog att sköta åtagandena mot medborgarna. Det kommer alltså inte att finnas någon arbetskraft alls över till våra oerhört viktiga företag i Mora.

Alla förstår att detta är en ohållbar situation som kommer att innebära enorma påfrestningar på samhällsekonomin och välfärden. Något som kan bättra på förutsättningarna inför framtiden åtminstone till viss del är att våra väl integrerade asylsökande ungdomar tillåts stanna, rota sig och bli en del av den arbetskraft vi så väl behöver.

Mörbylånga

Mörbylånga kommun finns ett 30-tal ungdomar som berörs av den tillfälliga lagen. Att endast få tillfälligt uppehållstillstånd är tydligt en försvårande omständighet gällande integration och psykisk hälsa hos ungdomarna. Om det den tillfälliga lagen förlängs så måste en förändring ske gällande detta.

Alla som haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd bör få permanent uppehållstillstånd vid förlängningen. Dessutom är vi på väg in i en liknande situation som förra våren där fler och fler ungdomar får sitt tredje avslag trots att de i en rättssäker asylprocess hade fått asyl på grund av sina asylskäl och det inte finns någon öppning på gång för den här gruppen. Det borde om den tillfälliga lagen ska förlängas införas en specialbestämmelse om att ge de som kom 2015 och 2016 och som har utvisningsbeslut eller som fortfarande väntar ska få amnesti. Den tillfälliga lagen har bidragit till rättsosäkerhet som drabbar ungdomarna men som inte Migrationsverket vill ta ansvar för att rätta till.

Många ungdomar befinner sig i kommunen och går i skola men har utvisningsbeslut, ingen inkomst och är hemlösa eller helt beroende av civilsamhället. Vi kommer inte svika ungdomarna, vi fortsätter att ta ansvar för deras överlevnad så gott vi kan så länge som orättvisan som drabbat dessa ungdomar får fortgå.

Familjeåterförening bör även införas för de ungdomar som fått TUT med NGL. Nu när Europadomstolen slagit fast att lång handläggningstid inte ska vara avgörande för möjligheten till familjeåterförening så är det viktigt att inte de ungdomar som hela asylprocessen igenom särbehandlats negativt inte behöver blir det även i förhållande till möjligheten att få hit sin familj.

Munkedal

VSIU i Munkedal och Agapes vänner i Munkedal vill tillägga några lokala reflektioner:

»Jag tänker tillbaka; När vi fick våra första ensam-

kommande runt 2011-2012 fick de uppehållstillstånd redan efter några veckor. Ingen av de cirka 10 vi fick till vår kommun då, tappade ork eller kraft och alla är etablerade skattebetalare idag. Flera inom vården. En politiker (Fredrik Reinfeldt, 42) beskrev en gång Sverige som ett äldreboende och länderna varifrån våra ungdomar kommer som ungdomsgårdar. Varför utjämnar vi inte den demografiska balansen när vi har chansen?

Många av våra ungdomar har tappat allt hopp och all tilltro om ett värdigt liv. Tänk att du kom hit som 15-åring. Vid 20 års ålder har du tillbringat 25 % av ditt liv, din viktiga ungdomstid, i en plågsam och utdragen asylprocess som kommer att bära med dig under resten av ditt liv och dina barns liv.

Det är vansinne att våra ungdomar ska behöva knapra psykofarmaka på grund av en inhuman asylpolitik.

Den senaste veckan har jag pratat med flera ungdomar som bönar och ber om hjälp till en meningsfull sysselsättning i sommar. De vill ha praktik, men bryr sig inte ett dugg om ifall de får betalt. De är oroliga över vad ytterligare en tom och meningslös sommar i ett extremt utanförskap skulle innebära för deras hälsa.

Hade våra ungdomar inte drabbats av den tillfälliga lagen, hade vi i Munkedal »levererat« yrkesfolk inom en mängd olika yrkesområden där det idag råder stor brist. Några, som mot alla odds, orkat med att gå i skolan är redan utbildade, men hindras från att arbeta då de inte fått arbetstillstånd (AT UND). Vilket makalöst slöseri.

De senaste två åren har jag, varje morgon när jag vaknat, oroat mig för att någon av våra elever inte har orkat längre. Har jag koll på rutinerna runt dödsfall? Ligger ljusen, fotot och minnesboken där de ska? Den senaste tiden har jag istället slagits av tanken att vi har många elever som inte ens har kraften kvar att ta sina liv.

Gällande den Nya gymnasielagen tänker jag: Hur kan vår skola skapa utbildningar för dem som står längst ifrån att passa in? Och samtidigt: Hur kan man lägga detta på enskilda skolor och framför allt på engagerade vuxna runtomkring? Lyckas ungdomarna inte skaffa sig en utbildning på gymnasienivå och därefter ett fast jobb inom utsatt tid, tappar det allt.

Gjorde jag allt jag kunde för A, M...? Några lösryckta tankar i influensa-yrå från en maktlös och snart helt slutkörd skolpersonal.«

»Samordnare introduktionsprogrammet Kunskapens hus i Dingle«

Munkedal har haft tre större anläggningsboenden för familjer och vuxna åt Migrationsverket (MV), alla är avvecklade i dag. Kommunen har haft HVB-hem och familjehem för barn under 18, också avvecklade i och med att barnen fyllde 18 eller skrevs upp i ålder av MV. Familjehemmen har i stort sett fortsatt vara hem, men utan ersättning, efter 18-årsdagen. Flera unga som skulle flyttas till asylboenden i andra kommuner räddades kvar till sitt nätverk och skolgång med stöd av ideella. MV har även haft ett stort antal lägenheter för asylsökande i kommunen, som MV upprepade gånger hotat stänga – med stor oro som följd. Många 18-åringar, även från kringliggande kommuner, bor numera i de 14 lägenheter som MV har kvar, förutom två som hyser familjer med utvisningsbeslut. Ingen bostad är större än 3 rum, vardagsrummen, med öppen lösning mot köket, fungerar även som sovrum, cirka 6 personer per lägenhet, ibland fler.

En av familjerna är statslös och kan inte utvisas, se artikel i Bohusläningen. Begränsningslagen medger till exempel inte »särskilt ömmande skäl«, varför familjen med en skröplig blind 93-årig mormor ställs på gatan den 25 mars.

Flera av våra ensamkommande har ända sedan över ett år tillbaka varit helt utan matpengar och tak över huvudet, som beskrivs i remissvaret ovan. Asylprocessen anses avslutad, men turerna kring verkställighet eller bedömningen enligt Nya gymnasielagen (NGL) kvarstår – men utan att ge rätt till bistånd enligt LMA. Alla dessa försöker Agapes vänner bistå. En orimlig konsekvens av bland annat begränsningslagen.

På introduktionsprogrammet (IM) tillhör hälften av alla elever målgruppen (till exempel är 36 av 72 elever fortfarande kvar i asylprocessen, 39 av alla elever är ensamkommande, ett fåtal har fått TUT enligt NGL).

»Vi trodde inte det kunde bli värre. Det kunde det.« är en god samlad bedömning efter NGL. En lag som skulle kompensera de orimligt långa väntetiderna som många av de ensamkommande drabbades av när de fick stå tillbaka för andra grupper i asylmottagandet. Några har kunnat gå vidare och har TUT 13 månader, men de flesta i Munkedal väntar fortfarande eller har fått avslag även på

NGL. Några dagar för sen registrering efter 24 november, eller att det fattas 2 dagar (!) i 15 månader innan första beslut är exempel som finns även i vår kommun. Ideligen nya sorteringsraster som ska läggas över gruppen ensamkommande. Som släpper igenom några, men lämnar flertalet utanför – igen.

Undertecknade var aktiva redan under 2015 och vi har sett hur begränsningslagen kom att slå mot de asylsökande, oavsett ålder. Vi har under de här åren haft god insyn i asylprocessen, varit med vid intervjuer på MV och i migrationsdomstolen, läst utredningar och domar. Vi har förundrats och förtvivlats över hur misstrodda de asylsökande har blivit (gäller såväl ensamkommande barn, som familjer och vuxna), orimliga »bevis«krav på redan papperslösa barn, eller asylsökande som tvingats kasta allt över bord på vägen eller blivit bestulna. Vi har sett hur ensamkommande har hamnat sist i kön, efter andra asylsökande grupper. Vi har stått frågande inför helt godtyckliga åldersuppskrivningar. »Har en kille som skrivits upp och ner och upp igen och till slut fick sin från början uppgivna ålder. Detta medförde att han i ena stunden bodde på ett kommunalt HVB-hem, sedan flyttades till MV:s asylboende, sedan tillbaka till HVB-hemmet, tills det stängdes och han återigen flyttas till MV:s asylboende.«

Vi har blivit frustrerade över att vi som skolpersonal, gode män och familjehem inte ansetts betrodda, när vi skrivit intyg och verkställighetshinder, fast vi under de här åren väl lärt känna dem vi försökt bistå.

Vi har sett hur MV inte tagit någon del av bevisbördan för de misstänkliggöranden beträffande identitet framför allt, men även annat, vilket åligger myndigheter i annan tjänsteutövning. Uppgifter bara avfärdas med svepande, generell motivering. Gäller även läkarintyg och andra »svenska« intyg, som i andra sammanhang hade tillmätts betydelse. Vi har haft flera suicidförsök, även i en av familjerna. Den psykiska ohälsan är stor (även familjerna), flera fall av självskaðebeteende (skurit sig och bränt sig med cigaretter).

Vi har sett hur vård inte har kunnat erbjudas, ens vid allvarliga diagnoser, eller att vård har blivit oerhört kostsam och därför utgått (efter 20 års ålder och utan LMA-kort ska du själv betala). Några har till och med hamnat hos kronofogden. Ambulans kostar pengar,

mediciner kostar pengar. Närhälsan (läs receptionen) har vid minst tre tillfälle nekat ge vård. Läkare har fått rycka in och hjälpt till akut (psykiatriskt). Vi har skickat PM om vårdetik enligt Hälso- och sjukvårdslagen till vårdchefen.

Vi har tillsammans med skolan försökt verka mot droganvändning/försäljning (de facto ett slags självmedicinering och påtvingad födkrok).

Vi har sett socialtjänsten neka hjälp med bostad eller med andra social problem för de som fått TUT.

Vi är fortsatt oroliga över vad som kommer att hända efter 13 månaders TUT enl NGL. Måste de då kunna klargöra sin identitet? Gäller afghanskt pass? Och om asylprocessen som ska vara avklarad i domstol innan beslut fattas enligt NGL (vilket enligt uppgift lär kunna ta 18 – 22 månader) kan de då läsa på gymnasiet över huvud taget? Vad blir det för möjligheter för dem att läsa till ett yrke?

Och under hela denna långa tid kan de inte få AT-UND, det vill säga får inte lov att arbeta. Vi konstaterar att de som fått AT-UND är i generellt betydligt bättre skick än de som inte har det. Det här är ungdomar som är vana att arbeta och göra rätt för sig. De har under skolloven hittills klättrat på väggarna av sysslolöshet. De har i fyra års tid levt på en ersättning avpassad för någon månads asylutredning (normalt före 2015) på 61:-/dag. Eller på ingenting alls, för de som trillat ur LMA-systemet.

Detta är fullkomligt orimliga konsekvenser, som i grunden framför allt beror på begränsningslagen.

Vi har sett hur utvisningar enligt den hårdare lagstiftningen slår skoningslöst, bedömningarna har varit alltför stelbenta. Vi har sett studiemotiverade unga, i många fall med kort tid kvar till anställningsbarhet, nu obönhörligen ska utvisas. Vi har sett lovande unga fly vidare till andra länder i Europa – och fått uppehållstillstånd där, visserligen efter nya stora umbäranden. Vi har sett alltför många bli utvisade alternativt »frivilligt« valt att återvända efter hot om polis, inläsning på slutet förvar och tvångsdeportationer – som för grova brottslingar. Väl i Afghanistan har många flytt vidare igen från en hopplös och livsfarlig situation.

För oss har asylprocesserna överträffat Kafka gång på gång. Som »goda samhällsmedborgare« har vi känt skam och politisk uppgivenhet inför det vi blivit vittne till.

Nacka

Jag är/har varit god man till 50-tal ensamkommande ungdomar, dessutom frivillig familjehem från dagen då socialtjänsten på dagen avlog fortsatt vård. Jag bevittnar med bestörtning vad konsekvenserna av lagen gör för HBTQ-personer, ateister samt konvertiter. Människor som har asylskäl, där Migrationsverket bryter mot de mänskliga rättigheterna, där den tillfälliga begränsningslagen gett Migrationsverket företräde till tolkningsfrihet.

Jag ber er politiker stoppa denna farliga utveckling, bevilja de personer som har väntat över 3 år på asyl amnesti. Civilsamhället har tagit hand om de, uppfostrat till att bli goda medborgare. Tappa inte dem nu, nu när kostnaderna är tagna och samhället kan nu få nytta av dem.

Norrköping

Ensamkommande ungdomar som lever i utanförskap tvingas tyvärr in i kriminalitet. Dessa ensamkommande ungdomar som förlorar sina boenden och gode män blir lättbyte för kriminell verksamhet. Flera börjar använda och sälja droger eller sälja sin kropp för pengar eller mot husrum och mat.

Ungdomar som får avslag slutar med sina fritidsintressen och går ur föreningar vilket bidrar till ökad risk att hamna i kriminalitet, depressioner och utanförskap. De frivilliga som hjälper dessa ungdomar löper stor risk att bli utbrända. Man hjälper till med husrum, fylla i alla papper, hjälper till med mat och pengar, komma i kontakt med vård, hämta på psykakuten, larma räddningstjänst om suicidförsök med mera. Den kraften skulle istället kunna användas till snabbare integration, bättre utbildning så att ungdomarna kan komma in på gymnasiet och bli en del av vårt samhälle. Istället för att bli en kostnad för samhället i form av ökade kontroller, större polisenvaror, mera vårdinsatser och drogrelaterad vård.

De ensamkommande ungdomar som har fått permanent uppehållstillstånd har kunnat satsa på studier och snart kommer att ta examen. Däremot ungdomar

som inte har ett ordnat boende och någon ekonomisk hjälp har sämre möjlighet till att klara av studierna på grund av osäkerheten kring sin framtid samt oro. Jag som lärare har mött många sådana ungdomar och jag är inte ensam. Vi är många yrkesgrupper som finns representerade i rörelsen VSIU.

Nybro

I Nybro har vi många konkreta fall där begränsningslagen har slagit hårt och orättvis mot de mest oskyddade, de barn som flytt utan vårdnadshavare. Vi har i vår kommun flera barn som var i 10 – 12-årsåldern när de kom och nu efter 3 – 4 år här fortfarande är minderåriga. Inte ens dessa får uppehållstillstånd. De har alla fått avslag med ständigt förlängd tidsfrist tills dess de fyller 18. De är för unga för att kunna ansöka om uppehållstillstånd via gamla eller nya gymnasielagen och även om de hade haft åldern inne för gamla gymnasielagen så har de genom att Migrationsverket inte ger varken tillfälligt uppehållstillstånd eller utvisning med uppskjuten verkställighet (VUT) inget lagrum att söka i. Hur går detta hand i hand med att barnkonventionen ska bli lag?

En annan faktor är att det som tidigare ansågs som skyddsskäl (synnerligen ömmande skäl) inte längre gäller, detta drabbar i synnerhet barn och unga som i många fall saknar både tillgång till identitetspapper och den mognad som krävs för att kunna redogöra sin flykt och asylbehov i detalj.

Vi är många gode män som till vår förskräckelse varit med på asylutredningar där tolken varken talar barnets språk eller tillräckligt god svenska för att kunna förmedla en sammanhängande berättelse från barnets egna ord. Många gånger har barnet bättre språkkunskaper än tolken, men förvägras ändå prata svenska av Migrationsverkets handläggare.

Nyköping

VSIU i Nyköping arbetar, bl a genom föreningen Livboj 18, för att stödja de ungdomar som kom som ensam-

kommande flyktingbarn 2015 och 2016. Med hjälp av donationer från Rädda Barnen, Röda Korset, Svenska Kyrkan, Rotary och Öppen Hand, men helt utan stöd från kommunen, har vi försökt lösa bostadsfrågan för de här gymnasieeleverna. De har stått, och står, utanför det samhällsstöd som de skulle ha haft om den tillfälliga lagen inte hade funnits, eller om de undantag för barn som skrevs in i lagen skulle ha tillämpats.

Många studerar nu på yrkesinriktade program och kommer snart att fylla luckor i bristyrkena här i Nyköping. De utbildar sig till kockar, undersköterskor, svetsare, fordonsmekaniker, plåtslagare, elektriker mm. Som volontärer hjälper vi dem ekonomiskt och praktiskt. De studerar tillsammans med svenska ungdomar och de behövs i vårt samhälle, men har en orimlig levnads-situation med hemlöshet, ohälsa, oro och stor risk att hamna i händerna på kriminella krafter och drog-missbruk på grund av att de inte har fått den trygghet som permanenta uppehållstillstånd skulle ha inneburit.

VSIU i Nyköping anser att *Lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd* inte ska förlängas eftersom den motverkar integration, är inhuman och särskilt drabbar barn och unga.

Skulle förslaget ändå antas bör möjligheten att ge uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande återinföras.

Nynäshamn

VSIU Nynäshamn har kontakt med många ungdomar i kommunen och vi har på nära håll följt hur den tillfälliga begränsningslagen har drabbat gruppen ensamkommande på ett oacceptabelt sätt. Omänskligt långa handläggningstider har genererat psykisk ohälsa och omöjliggjort läkande av tidigare trauman. Istället har den pågående ständiga stressen av att leva i den totala ovisshet som den tillfälliga begränsningslagen har skapat förstärkt och skapat ytterligare trauman.

Jag har på nära håll följt en mycket allvarligt sjuk ungdom som trots sin livshotande sjukdom hotades med utvisning.

Han fick ett tillfälligt uppehållstillstånd till december och hotas därefter av utvisning samtidigt som vården fortsätter.

Vår uppgift som vuxna att på bästa sätt ge stöd har omöjliggjorts då förutsägbarheten i asylprocessen för denna grupp är obefintlig. Tanken på att döende ungdom skulle utvisas till ett land som saknar möjlig vård är orimlig. I skolan har ungdomarna lärt sig om mänskliga rättigheter, religionsfrihet och den svenska diskrimineringslagen. Att följa en process där unga människor successivt erövrar sitt jag och vågar vara sig själva är mycket starkt. Vi har blivit vittne till hur svårt psykiskt och fysiskt sjuka unga människor som är beroende av mediciner och vård utvisas.

Vår starka övertygelse är att begränsningslagen avhumaniserar dessa unga människor och möjliggör omänskliga beslut som vi inte förknippar med en demokrati och rättsstat som Sverige. Med bakgrund av våra kunskaper och erfarenheter säger vi nej till en förlängning av den tillfälliga begränsningslagen.

Oxelösund

I Oxelösund ser vi som möter de ensamkommande ungdomarna vilka negativa effekter den nuvarande, tillfälliga lagen har haft. Trots att de var barn när de kom har de utsatts för en orimligt lång och tortyrliknande väntan på uppehållstillstånd. Upphållstillstånd som ändå bara är tillfälliga, vilket allvarligt försämrar deras trygghet, hälsa och möjligheter till studier och därmed integration. De kom som barn och borde, enligt den tillfälliga lagen, ha behandlats som barn, men så skedde inte.

Vi i Oxelösund behöver dessa ungdomar som nu studerar till bristyrkena här, såsom kockar, under-sköterskor, elektriker mm. De studerar tillsammans med svenska ungdomar, men de har en orimlig levnads-situation med hemlöshet, ohälsa, oro och stor risk att hamna i händerna på kriminella krafter och drog-missbruk på grund av att de inte har fått den trygghet som permanenta uppehållstillstånd skulle ha inneburit.

VSIU i Oxelösund anser att *Lagen om tillfälliga*

begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd inte ska förlängas eftersom den allvarligt motverkar integration, är inhuman och särskilt drabbar barn och unga.

Skulle förslaget ändå antas bör möjligheten att ge uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande återinföras.

Partille

#vistårinteut Partille vill betona att den tillfälliga begränsningslagen har slagit mycket hårt inte bara mot de ensamkommande ungdomarna utan också mot alla runt de runt dem; familjer, lärare, vänner, fotbollstränare mm. Lagen har lett till stort utanförskap och stort lidande. #vistårinteut Partille vill återigen poängtera att lagstiftning inte bara handlar om juridik, utan också vilket sorts samhälle vi vill leva i.

Partille kommun tog emot många ensamkommande barn under hösten 2015 och våren 2016. Till en början fick barnen ett relativt bra mottagande. Skola, fritid, social-tjänsten med flera lyckades gemensamt hitta ett bra mottagande för ungdomarna. Men med den nya lagen kom också en förändrad syn på barn, tyvärr till det sämre. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till liv och frihet, trygghet, mat för dagen, skolgång och att få göra sin röst hörd. I alla beslut som rör ett barn ska barnets bästa sättas i främsta rummet. Men på politikernivå vägrade man se ensamkommande barn som rättighetsbärare precis som alla andra barn. Istället för att värna barnens röst, tog man ställning för Migrationsverkets rättsosäkra beslut. Man valde att tro att oerfarna och nyanställda handläggare gjorde rätt som urskillningslöst och godtyckligt började skriva upp ensamkommande barn i ålder istället för att tro på barnen själva. Barnen fick lämna Partille samma dag som de fick sin ålder uppskriven, ibland utan möjlighet att ens få packa sina kläder.

Vår erfarenhet som ideella familjehem och faddrar till dessa barn i Partille är att ungdomarna blivit misstrodda och fått sina skyddsskäl underkända. Våra familjer har levt med dessa ungdomar i flera år nu, man lär känna ungdomarna väl. Familjerna ser deras panikångest-attacker, hur livrädda de är och hur de till och med skär sig

och har självmordstankar. Den frustration och sorg familjerna känner påverkar givetvis familjerna starkt. Att dessa ungdomar blir misstrodda av handläggare som kanske inte ens träffar ungdomarna, utan genom telefonska bedöma dem är oerhört provocerande och frustrerande. Ungdomarna som hamnat hos familjer har dock haft tur. Vi har även exempel på ungdomar som levt på gatan. De kan lätt blir offer för kriminella gäng.

Ungdomarna lever under en hård press med all den trauma de varit med om. Även de som fått uppehållstillstånd via den nya lagen. När de förstår att lagen bara är illusion om kanske 13 månader går luften och hoppet ur många. De ska hitta egen bostad, klara skola och språket och sedan hitta ett fast jobb inom 6 månader för att kunna få stanna i Sverige. Nätverket har stöttat dessa ungdomar i över två år nu, men denna nya situation står vi rådvilla inför.

Vi är många i Partille kommuns civilsamhälle som har kämpat hårt för barn och unga de senaste åren. Den skada ungdomarna lidit har smärtat oss mycket. När ungdomarna kom såg vi dem som starka och nyfikna individer, som skulle kunna bli en resurs för kommunen inom några år. Systemet bryter dock sakta ner ungdomarna och hopp blir till förtvivlan. Det är inte bara barnen vi har försökt värna i vår kamp för mänskliga rättigheter utan vi värnar även lokalsamhället eftersom vi är säkra på att människofientlig behandling av barn skadar vår demokrati. Förutom att det blir ett lidande och en oförutsägbarhet för barnen, är det ett resursslöseri där skattebetalarnas pengar läggs på att anställa studiehandledare och modersmåls lärare samt inkludera, kartlägg och stötta barn – som sedan flyttar från kommunen.

Utan begränsningslagen, och dess hårda tillämpning, så hade mycket lidande kunnat sparas. Både bland ungdomar och alla runtomkring dem. De som kom som barn hade kunna få asyl som barn med permanenta uppehållstillstånd. De hade kunnat starta sitt liv direkt, inte varit satta på vänt, som gör de både deprimerade och sjuka. De som har en familj hade kunna få möjlighet att växa upp med trygghet på riktigt. Vi kan inte offra fler nu, låt ungdomarna få ro, förläng inte den tillfälliga begränsningslagen!

Rättvik

VSIU Rättvik instämmer i remissyttrandet.

Säffle

VSIU Säffle vill hjälpa ungdomar med att komma in i samhälle, skolan och livet men det är svårt med dubbla budskap. Svar och beslut som de får från Migrationsverket raserar deras liv. Allt vi byggt upp på flera år försvinner i en djup besvikelse och sorg samt frågeställningar: »hur kan vi i Sverige göra så mot unga människor?»

De motiveringar som vi läser i avslag går inte att förklara för ungdomar för att de är inte sakliga. Vi uppmantrar ungdomar att läsa och gå i skolan men sen kommer beslut som säger totalt motsats.

Vi hoppas att lagen inte förlängs.

Skellefteå

Hur begränsningslagen påverkat människor i Skellefteå kommun

VSIU Skellefteå arbetar med just dessa ungdomar som fallit offer för den tillfälliga begränsningslagen som orsakat otroligt mycket lidande. Vi har sett, och ser fortfarande, ungdomar som i flera år levt under stark press. Vi ser dessa ungdomar kämpa i skolan trots att oron gör att de ofta inte äter och sover. Den tillfälliga begränsningslagen har skapat en barriär där ett datum avgjort för hur bedömning av asylskäl och skyddsskäl ska vara human eller ej. Vi har också noterat hur kommunerna agerat olika gällande asylsökande barn vilket är oroväckande på flera vis.

De barn och ungdomar som drabbats av godtyckliga åldersuppskrivningar tycks ha hanterats som varor – där man kan ändra tillverkningsdatum godtyckligt så detta passar Migrationsverkets ramar. VISU Skellefteå har träffat flertalet ungdomar som fått sin ålder ändrad på

upp till fyra gånger under sin asylprocess. Vi, som befinner sig i närheten av dessa ungdomar, har sett vad detta gör med en människa. Det värsta är att suicidförsök band denna grupp unga har normaliserats till den milda grad att vi inte längre höjer våra ögonbryn. För vi lever med skräcken hela tiden, försöker bara släcka de bränder som går att släcka.

Civilsamhället i Skellefteå, som i så många andra städer, har engagerat sig otroligt mycket. Och utan dessa människor hade situationen sett än värre ut. Men är det rimligt att detta ska ligga på enskilda individer? Människor som själva börjat hamna i dåligt mående med sjukskrivningar som följd på grund av att vi hjälper till på alla sätt vi kan – söker advokater, hjälper till med överklagan, ser våra unga lämna oss för andra länder eller bli deporterade.

Den tillfälliga begränsningslagen begränsar inte bara dessa människor som söker asyl utan påverkar också hela byar, städer och civilsamhällen.

Sollentuna

VSIU Sollentuna uppmärksammar en artikel i Vi i Sollentuna, publicerad ungefär en månad före valet 2018, *Målet: Sveriges bästa integrationskommun*, Mitt i Sollentuna, 180810. I artikeln beskriver politikerna ambitionen att Sollentuna ska bli Sveriges bästa integrationskommun. Partierna har olika syn på hur målet ska nås, men de flesta hänvisar till att språk och arbete är en viktig förutsättning för att integrationen ska lyckas.

För att vara motiverad att lära sig språket och därmed kunna få en anställning krävs det mer än korta uppehållstillstånd. En trygghet i form av permanenta, alternativt långa tidsbestämda uppehållstillstånd är en förutsättning för att kunna skapa den planering för en framtid som krävs för riktig integration.

En annan förutsättning är arbetstillstånd i ett tidigt skede. Att vänta på beslut om uppehållstillstånd i årtal utan att ha möjlighet att försörja sig skapar utanförskap. Möjligheten att få visa sin ambition och vilja att göra rätt för sig måste finnas redan från början.

Sollentuna kommun gör mycket bra och har många förutsättningar att lyckas med sitt mål, men VSIU Sollentuna anser inte att en förlängning av begränsningslagen är till hjälp för att förbättra möjligheterna till integration, utan tvärtom försämra dem.

Solna

#vistårinteut Solna VSIU Solna har några synpunkter kring punkten 5.5 Uppehållstillstånd för studier. Vi har upplevt att det finns en stor osäkerhet kring vad som ska gälla för ungdomar under 20 år med tillfälligt uppehållstillstånd för gymnasiestudier och deras boende/boendekostnad i kommunen. Det finns ingen framtagen praxis här.

Det är två lagar som ligger till grund för ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd för unga med tillfälligt uppehållstillstånd. Utifrån lagen om TUT för gymnasiestudier har man rätt till bistånd enligt Socialtjänstlagen kap 4:1 och 4:2 – den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Socialtjänstlagen är från 2001 då den nu uppkomna situationen med tillfälliga uppehållstillstånd inte existerade. Detta har lett till att olika kommuner gjort olika bedömningar kring vad som är skälig levnadsnivå för dessa unga.

Det finns ett antal kommuner som har som praxis att en ungdom som fått personnummer har samma rätt till bistånd som övriga invånare, det vill säga rätt att söka ekonomiskt bistånd till både försörjning och boende. I Solna har man gjort en annan bedömning. Man kan undra hur den tillfälliga gymnasielagen var tänkt, om man fått rätt till gymnasiestudier under 13 månader, rätt till försörjningsstöd men inte har rätt till boendekostnad. Lagen är godtycklig och orättvis. Det ska inte vara beroende av var man hittar ett boende om man ska kunna fullfölja sina gymnasiestudier

Ovanstående är ytterligare ett skäl till att avstyrka en förlängning av lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige

Sorsele

Sorsele kommun i Södra Lapplands inland, har sedan många år haft avtal med Migrationsverket (MIV) gällande mottagande av asylsökande flyktingar och kvotflyktingar, (som mest 4 HVB-hem med 64 platser och även ett stödboende och 5 asylboenden/MIV, detta var åren 2016-2017). Efter att Begränsningslagen infördes har kommunen haft betydande svårigheter med att planera både för boendesituation och studiesituation, förutsättningarna har hela tiden förändrats och ofta med kort varsel och »luddig« lagstiftning vem som har ansvar, MIV eller Socialtjänst, framförallt när det gäller boende/stödboende och kostnaderna när det gäller åldersuppskrivna barn.

Undertecknad har arbetat som migrantsköterska sedan 2004 och har i mitt yrke mött i stort sett 100 % av de flyktingar som kommit till vår kommun. Före årsskiftet 2015/2016, hade vi i vården enstaka fall med PTSD och andra psykiska problem som sömnstörningar, självskadebeteenden etcetera.

Men efter några månader in på 2016 syntes en tydlig ökning av stressrelaterade sjukdomssymtom framförallt hos de ensamkommande barnen. Till att börja med förstod jag/vi inte varför, men efter att jag träffade flera Gode män som berättade om de långa handläggningstiderna på MIV och vad Begränsningslagen innebär för barn som kommit efter den 24/11 2015, förstod vi inom sjukvården vad som hände. De ensamkommande barnen hade hamnat i en sorts »limbo«, de visste inte om de skulle få stanna och väntetiden till att få göra sin asylutredning blev oerhört lång. Värst har det varit för de ensamkommande barnen från Afghanistan men även för de afghanska barnfamiljer som kommit efter detta »ödesdatum« 24/11 2015. Vi har sett ett flertal suicidförsök, sömnstörningar är oerhört vanligt och skolan bekräftar koncentrationssvårigheter och en ökad uppgivenhet hos denna målgrupp.

Som jag ser på situationen, har dessa besvär/sjukdomssymtom sin upprinnelse i Begränsningslagen men först och främst dess TILLÄMPNING av Migrationsverket. Myndigheten verkar ha fått tilläggsdirektiv, (exempelvis

MÅB), tillägg i Regleringsbrev, NGL fick införas för att mildra lagen med mera och detta har i mångt och mycket stridit både mot de mänskliga rättigheterna och EU:s asylprocedurs direktiv och sist men inte minst den ratificerade barnkonventionen. En oberoende granskning av Migrationsverket borde göras, (inom vården har vi IVO som granskar oss) men vem granskar de statliga myndigheterna? Hur får riksdagen kännedom om eventuella felaktigheter som sker inom dess myndigheter?

Jag vädjar därför till vår Riksdag att avvisa denna lagrådsremiss och snarast återgå till den lagstiftning som rådde före Begränsningslagens tillkomst, samt att starta en oberoende utredning HUR Migrationsverket har skött sitt uppdrag kontra den nu rådande Begränsningslagen.

Stockholm

VSIU Stockholm möter och har kontakt med ett stort antal ungdomar och vi har på nära håll följt hur den tillfälliga begränsningslagen har drabbat gruppen ensamkommande på ett oacceptabelt sätt.

Vi har sett hur de omänskligt långa handläggningstiderna har genererat psykisk ohälsa och omöjliggjort läkande av tidigare trauman. Istället har den pågående stressen av att leva i den totala ovisshet som den tillfälliga begränsningslagen innebär förstärkt och skapat ytterligare trauman.

Vår uppgift som vuxna att på bästa sätt ge stöd både i våra arbeten där vi möter ungdomarna och som volontärer har omöjliggjorts då förutsägbarheten i asylprocessen för denna grupp är obefintlig.

Stora omflyttningar har gjorts då asylboenden och HVB-hem har stängts samt att ungdomarna antingen fått sin ålder uppskriven till 18 år eller blivit myndiga av egen kraft. Många ungdomar har då valt att stanna kvar i Stockholm för att kunna fullfölja sin skolgång och hålla fast de livsnödvändiga relationerna som har skapats över tid. Till följd av detta har en ökad och många gånger akut hemlöshet uppstått och här har civilsamhället, genom (att bli) INSATSER SOM frivilliga och ideella familjehem, tagit ett mycket stort ansvar.

I skolan har ungdomarna lärt sig om mänskliga rättigheter, religionsfrihet och den svenska diskrimineringslagen. Många har under sina år här i Sverige konverterat, omvärderat sin gudstro eller förstått att det är möjligt att leva som ateist. Andra har kommit ut som homo-, bisexuell, transperson eller queer, haft relationer och själva valt sina partners på ett sätt som ligger långt borta från hemlandets normer. Att följa en process där unga människor successivt erövrar sina jag och vågar vara sig själva är djupt berörande.

Vi ser nu hur dessa unga människor utvisas efter att likt brottslingar blivit utsatta för timslånga förhör och genomgående blivit misstrodda under intervjuerna på Migrationsverket. Vi har blivit vittne till hur svårt psykiskt och fysiskt sjuka unga människor som är beroende av mediciner och vård utvisas.

Det är uppenbart att begränsningslagen avhumaniserar dessa unga människor och möjliggör omänskliga beslut på ett sätt som inte kan förknippas med en demokrati och rättsstat som Sverige. Med bakgrund av våra kunskaper och erfarenheter säger vi nej till förlängningen av den tillfälliga begränsningslagen.

Strömstad

Migrationsverket har ju fått kritik för sin handläggning av konvertiter. Det är helt orimligt att människor inte ska få utöva sin egen tro!

Tanum

I Tanum har frivilliga krafter arbetat med att rädda asylsökande ungdomar till att kunna fortsätta sin skolgång. Församlingen i Tanum tillsammans med volontärer i Agapes vänner i Tanum ordnat (nöd-) bostäder och i övrigt bidragit med vuxenstöd och ekonomi till ungdomarna. De långa handläggningstiderna på Migrationsverket i kombination med oklara och ändrade lagar har skapat stor oro och ångest som handikappat ungdomarna. I vårt arbete med

ungdomarna har vi tvingats lägga våra krafter på detta, istället för umgänge, läxhjälp och annan integration.

Tierp

I Tierps kommun har många från civilsamhället kämpat hårt för barn och unga. Den skada de lidit har smärtat oss mycket. Vi såg ensamkommande barn komma som resurstarka och fantastiska individer för att sedan brytas ner av ett system som distribuerade både rättsosäkerhet och en systematisk och nedvärderande människosyn. Det är inte bara barnen vi har försökt värna i vår kamp för mänskliga rättigheter utan vi värnar även lokalsamhället eftersom vi är säkra på att människofientlig behandling av barn skadar vår demokrati. I Tierps kommun har vi kommit i kontakt med unga som har uppvisat uppgivenhetssyndrom, PTSD, suicidtankar och depressioner som följd av upplevelserna i sina krigshärjade hemländer samt pga ovissheten inför framtiden. Alla dessa år av väntan och osäkerhet, de långa handläggningstiderna samt i flera fall, godtyckliga och rättsosäkra bedömningar av Migrationsverket, har skapat mycket lidande. I många fall har de unga blivit uppskrivna i ålder och deras upplevelser har av Migrationsverket avfärdats som lögnar. Tillfälliga uppehållstillstånd ger en fortsatt otröghet inför framtiden. Att även fundera på familjens situation i hemlandet, i de fall det finns en familj, ökar stressen, varför familjeåterförening är av största vikt. Bristande förtroende för de svenska myndigheterna har resulterat i att vi sett ensamkommande unga fly vidare till Frankrike och Tyskland. Trots att de omfattats av gymnasielagen. Då de unga ensamkommande i kommunen fyllde 18 år förlorade de sin gode man och vid sitt första avslag förlorade de sitt boende. Avsikten var att de skulle flytta norrut och på det sättet tvingas lämna kommunen, skolgång, vänner och trygghet. I detta skede tog civilsamhället över ansvaret för boendet genom att bli fadderfamiljer.

Trots insatser från privatpersoner är boende-situationen fortfarande osäker för ett antal. De är helt beroende av stöd från civilsamhället för att inte gå under. Därför anser vi att våra synpunkter i remissen av den tillfälliga lagen måste beaktas för att skapa humanitära villkor för de som sökt asyl i Sverige.

Tjörn, Orust, Stenungsund

#vi står inte ut Tjörn vill särskilt betona hur den tillfälliga begränsningslagen påverkat de som kom som ensamkommande barn till kommunen.

Först: i kommunen har Migrationsverket haft två förläggningar för asylsökande, där människor bott och där flera etablerat sig och fått vänner och arbete, men där barnfamiljer och andra sedan blivit tvingade till andra platser i Sverige för att Migrationsverket har beslutat om förflyttning, och därifrån har de fått flytta vidare till andra förläggningar. Orimlig situation.

De ensamkommande barnen togs emot och välkomnades, fick boende med personal och skolgång. På 18-årsdagen fick de inte bo kvar, utan de skulle skickas till Migrationsverkets förläggningar runtom i Sverige. Väldigt många blev godtyckligt uppskrivna i ålder, plötsligt var den yngste äldst av alla sina kompisar. De miste den lilla trygghet som de byggt upp, miste skola och vänner. Tack vare civilsamhällets stora insatser och kamp fick många av barnen och ungdomarna ett boende i kommunen och kunde fortsätta skolan, träffa sina vänner de lärt känna och utöva sina fritidsaktiviteter.

Nu ingår många ungdomar i den nya tillfälliga gymnasielagen, dessa ungdomar har en oerhört hög press på sig för att klara skolan och mitt ibland all ångest fortsätter de kämpa för att få betyg så att de om 13 månader kan få stanna ett tag till. Ungdomarna vill arbeta extra för att klara sin en del av sina egna försörjningar och arbete finns, men flertal får inte arbeta på grund av att de inte har arbetstillstånd. De får inte arbeta förrän de blir godkända av den nya tillfälliga lagen om gymnasielagen och får sina fyra sista siffror.

Den oerhört långa väntetiden i asylutredningarna har skapat en väldigt stor oro hos barnen och ungdomarna. Efter den efter den tillfälliga begränsningslagen kom den tillfälliga gymnasielagen för att lappa ihop felaktiga konsekvenser och praktiserande av lagen. Den tillfälliga gymnasielagen, beslutades för att underlätta för de som kom som ensamkommande barn och sökte asyl i Sverige, och orsaken var att de fått vänta extremt länge på intervju hos Migrationsverket och på beslut i asyprocessen. Men

lagens retroaktiva begränsningar gör att ungdomar som kom en dag eller lite mer »försent« än angivet datum som fastställdes för registrering hos Migrationsverket, inte inkluderas i den tillfälliga gymnasielagen, likaså finns ungdomar som fått beslut något »tidigare« än angivna 15 månader. Flera av dessa ungdomar har fått avslag på sin asylansökan och har valt att fly från Tjörn och Sverige till annat land med mer human flyktingpolitik, en chans att få uppehållstillstånd.

Det finns också några barn som fått avslag på sina beslut och som verkställs när de fyller 18 år. Det är mental tortyr att gå och vänta på sin 18-årsdag på att bli utvisad till land i krig och där det inte finns något nätverk. Beslutet bryter mot Barnkonventionen och det som står i den tillfälliga lagen om att följa konsekvenserna av den tillfälliga lagstiftningen särskilt för barn och ur ett barnrättsperspektiv. Att säkerställa att det finns ett reellt ordnat mottagande innan Migrationsverket tar beslut i grundärendet har inte fungerat. Dessa barn har också flytt Sverige och lever i en återigen en väldigt osäker tillvaro på flykt.

Den tillfälliga begränsningslagen kan inte förlängas.

Trosa

I Trosa ser vi i civilsamhället vilka negativa effekter den tillfälliga lagen har haft för de ensamkommande flyktingbarnen. Trots att de var barn när de kom har de utsatts för en orimligt lång och svår väntan på uppehållstillstånd. När de sedan bara får tillfälliga uppehållstillstånd innebär det allvarligt försämrade trygghet, hälsa, möjligheter att klara sina studier och därmed sämre förutsättningar för integration i vårt samhälle. De kom som barn och borde, enligt den tillfälliga lagen, ha behandlats som barn, men så skedde inte.

I Trosa har vi en stor brist på arbetskraft. Kommunen behöver dessa ungdomar som nu studerar till bristyrkena här, såsom byggnadsarbetare, fordonsmekaniker, kockar, undersköterskor mm. De studerar tillsammans med svenska ungdomar, men de har en orimlig levnadssituation med hemlöshet, ohälsa, oro och stor risk att hamna i händerna på kriminella krafter och drogmiss-

bruk på grund av att de inte har fått den trygghet som permanenta uppehållstillstånd skulle ha inneburit.

VSIU i Trosa anser att *Lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd* inte ska förlängas eftersom den allvarligt motverkar integration, är inhuman och särskilt drabbar barn och unga.

Skulle förslaget ändå antas anser vi att möjligheten att ge uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande ska återinföras.

Tyresö

FFH-Tyresö anser inte att lagrådsremissens förslag håller den nivå av klarhet, tydlighet och transparens en lag måste uppfylla. Vi vill också påminna om nödvändigheten att uppfylla de olika paragraferna i FN:s Deklaration om de Mänskliga Rättigheterna.

Frivilliga Familjehem i Tyresö

Umeå

VSIU Umeå har tyvärr noterat alla de negativa effekterna av såväl den tillfälliga begränsningslagen som Migrationsverkets tillkortakommanden samt felaktiga åldersuppskrivningar med förödande följdverkningar. Stressade, livströtta och håglösa har ungdomarna haft svårt att få en kontinuitet i sin tillvaro inom såväl fritid som skola.

Vi har mött barn som efter en åldersuppskrivning, som helt saknar vetenskapligt stöd, helt plötsligt har blivit vuxna och förlorat allt stöd från samhället.

Vi har mött barn och ungdomar vars berättelser konsekvent misstros av Migrationsverket, de får avslag utan att deras asylskäl beaktas.

Vi har mött barn och ungdomar som mår psykiskt dåligt och som endast fungerar tack vare civilsamhällets insats.

Men vi har framförallt mött barn och ungdomar som kämpar och gör allt de kan för att, om möjligt, bli en del av det svenska samhället. Med hjälp av nätverk och

föreningar har civilsamhället i Umeå hjälpt ungdomarna att ta sig igenom de allra svåraste stunderna.

Umeå kommun delar vår uppfattning om att de ensamkommande utgör en viktig resurs för samhället. Så här uttrycker sig ett kommunalråd och gymnasie- och utbildningsnämndens ordförande: »I den nationella debatten om invandring talar man ofta i termer av problem. Så ser vi inte på frågan. Vi behöver vareda människa som vill komma till Umeå och Västerbotten!«

Observera att Umeå redan har en kraftig tillväxt och Västerbotten ökar, men man ser ändå ett stort behov av att få in dessa ungdomar på arbetsmarknaden. Vi har investerat snart fyra år i dem med skola och omsorg, nu är många av dem snart redo att komma ut på arbetsmarknaden. Det viktigaste argumentet är ändå de humanitära aspekterna både när det gäller uppehållstillstånd på grund av asyl och familjeåterförening.

Uppsala

Som engagerade i VSIU Uppsala har vi, liksom många andra nätverk av andra aktiva hjälpare, tvingats försöka hantera en omöjlig situation.

Ett 40-tal engagerade, kyrkan, Refugees Welcome, kommunen och volontärer etcetera träffades i höstas vid ett stormöte för att stämma av uppfattning av läget och därefter författat ett gemensamt uppdrag till våra lokalpolitiker där vi krävt en omedelbar lösning på den akuta boendesituationen. Det, samt tidigare ansträngningar, har bland annat resulterat i att kommunen nu erbjuder en tillfällig boendelösning för ett 20-tal av dem med tillfälligt uppehållstillstånd (TUT) med nya gymnasielagen (NGL) samt fadderhem för de ensamkommande som (oavsett NGL men med verkställighetshinder, VUT) går i skolan i Uppsala. Fortfarande står dock många unga utan boende i kö till dessa platser. Utan civilsamhällets insatser hade situationen varit mycket värre.

I Uppsala finns sedan hösten 2018 dessutom ett ideellt nätverk för matutdelning, som delar ut mat till ensamkommande ungdomar två-tre gånger per vecka. Sedan en tid tillbaka finns också viss juridisk rådgivning, bland annat med hjälp av jurist från kyrkan samt några pro-

bonoadvokater. Vidare finns ett system med tillfälliga jour-soffor för de mest akut hemlösa ungdomarna. Joursoffa betyder två-tre nätter under tak, mat, tvätta kläder och hygien. Boendeplaceringar i frivilliga familjehem eller plats i Stadsmissionens bostadskö har ordnats. Varje ungdom har ett första samtal där behoven kartläggs och får därefter den hjälp som behövs. Det kan vara att skaffa boende, plats i skolan, juridisk hjälp, hjälp att skriva verkställighetshinder, hjälp att kontakta kommunen för olika typer av ärenden, sjukvård, tandvård, nödpengar, ladda busskort, ladda mobilen etcetera. Genom Stöttepelarna delas matkassar ut, samt kläder och skor inköps tillsammans med den behövande ungdomen. Allt detta organiseras, betalas och genomförs av volontärer.

Ett 20-tal ungdomar kommer till matutdelningen varje vecka. Under hösten och vintern har ett hundratal ensamkommande passerat igenom matutdelningens slussningssystem.

Nätverket för matutdelning försöker tillsammans med andra nätverk, föreningar och organisationer täppa till de luckor som uppstått i och med begränsningslagen och nya gymnasielagen, många ungdomar faller mellan stolarna och riskerar att hamna i kriminalitet och utnyttjande. Runt 30-40 av de hemlösa som slussningen tagit hand om har varit hemlösa mer än 3 månader, vissa uppåt ett år. Bott i ventilationsschakt, hissar, åkt nattåg mellan Stockholm och Uppsala, sovit ute i parker och trappuppgångar. I vissa desperata fall har vi köpt tågkort till unga så att de åkt till Stockholms härbärgen.

Uppsala är en mycket svår stad att hitta bostad i eftersom trycket från bland annat studenter är högt. Det finns en svart marknad av hyresrum som är mycket oroande. Socialtjänsten hinner inte granska de hyreskontrakt de beviljar pengar till tillräckligt noga och ungdomar med TUT genom NGL som alltså har rätt till försörjningsstöd och hyresbidrag riskerar att hamna i otrygga miljöer på grund av att bostäder saknas. Uthyrarna kräver ofta en deposition på 3 000 – 5 000 kr för att hyra ut sitt rum, det kan inte fås från försörjningsstöd, vilket gör att ett antal rum går dessa unga förbi när de inte kan lägga depositionen. Ofta vill uthyraren också ha en referensperson för ungdomen. De med svagare socialt nätverk har inte en person att ge som referens.

En annan grupp unga som far illa är de som inte omfattas av NGL men har VUT. A är en av alla dessa

ungdomar som hamnat i utnyttjande där han tvingas arbeta gratis i utbyte mot sovplats på golvet i arbetslokalen. A har dock valt detta alternativ framför hemlöshet och framför allt för att inte hamna i kriminalitet, sexuellt utnyttjande och drogförsäljning. Många ungdomar är i samma situation som A, vi träffar ganska många genom vår matutdelning.

Allt fler ungdomar i Uppsala hamnar nu i situationen att få sitt slutgiltiga avslag och omfattas inte av NGL samt få avslag på VUT, vilket lämnar dem som papperslösa. Dessutom har allt fler ungdomar sökt sig tillbaka till Sverige och Uppsala efter ett ha varit ett tag i Frankrike.

Det finns cirka 200 ungdomar i Uppsala som omfattas av nya gymnasielagen och de måste i första hand själv ordna med boende. Kommunen (försörjningsstöd) ger cirka 3 500 kr/mån om ungdomen har ett godkänt hyreskontrakt. De med verkställighetshinder kan än så länge få plats i fadderhem men de papperslösa (som blir allt fler) saknar denna möjlighet och hamnar extra lätt i utnyttjande.

Vuxenboendena – för dem i asylprocess – ligger långt från Uppsala, vilket innebär att ungdomarna mister sin skolplacering då de flyttar. I vissa fall kan skolplats erbjudas även för de som bor på vuxenboendena men det sker sällan. De boenden som många i Uppsala hänvisats till ligger utanför Kiruna och flertalet av de ungdomar som vi har haft kontakt med har inte kunnat få skolgång trots månaders väntan. Dessutom finns inte alltid samma program där och ungdomarna förlorar sina lärare och kontaktnät. Det – samt det faktum att vuxenboendena i många fall upplevs som otrygga för ungdomarna – är några av anledningarna till att många valt att försöka stanna i sin hemstad där de byggt upp en tillvaro med skola, vänner och aktiviteter under två-tre år. En del av de som bott flera månader på vuxenboenden återvänder nu dessutom till Uppsala sedan de fått TUT på grund av NGL och behöver fortsätta sina studier. De söker nu rum att hyra, men det är som sagt mycket svårt att hitta.

VSIU Uppsala avstyrker en förlängning av begränsningslagen, då vi ser att en mängd av det vi ovan beskrivit är följderna av begränsningens restriktiva bedömningen av asylansökan som har drabbat barn och unga extremt hårt. Vi menar att många av de ensamkommande vi träffar genom våra yrkesmässiga- eller volontärroller har

utsatts för humanitärt lidande som bryter mot Sveriges konventionsåtagande och mot EUS asylrättsdirektiv.

Många av de vi möter nu har särskilt ömmande skäl och borde ha fått en rättssäker och humanitär asylprocess som tar hänsyn till omständigheterna. Både för att begränsningslagen är allt för restriktiv men också för att Migrationsverket ändrat sina bedömningar, sin praxis och har hållit undermålig kvalitet på utredningar och beslut. Inte minst har det många gånger varit en fullständigt undermålig tolk som bidragit till att asylskälet inte kommit fram.

Vi anser också att en återgång till permanent uppehållstillstånd måste genomföras, både för att kommunen ska ha en rimlig chans att planera och genomföra etablering, men framför allt för att ge sökande en möjlighet att bygga upp framtiden i ett nytt land, att verkligen få asyl enligt Utlänningslagen innan begränsningslagen, det vill säga en återgång till asylrätten baserad på Genèvekonventionen 1951. Vi ser varje vecka hur Brita Hännestrand, läkare på Befris flyktingmedicinska mottagning i Uppsala, förutsägelser från den 17 december 2015 har besannats. (<https://www.unt.se/asikt/debatt/desperat-och-oklokt-4023754.aspx>).

Det dr. Hännestrand förutspådde är det vi lever i just nu. Tyvärr lyssnade inte regeringen och lagstiftarna på professionen den gången. Vi vill påminna lagstiftarna denna gång om att det mesta av de problem som uppstått från 2016 till nu grundas i begränsningslagen och Migrationsverkets mycket restriktiva tillämpningar av lagstiftningen. Priset i form av mänskligt lidande och brott mot konventionsåtagandena är allt för högt för att förlänga begränsningslagen.

Vansbro

Den tillfälliga begränsningslagens inhumana konsekvenser har fått Riksdagen att besluta om flera tillfälliga undantag från den tillfälliga lagen vilka i sin tur har varit svårtolkade och juridiskt komplicerade. Ansvarsfördelningen mellan kommun och stat är otydlig vilket lett till en svår situation för många, i synnerhet de ensamkommande som fått uppehållstillstånd enligt den

nya gymnasielagen. Till exempel bollar staten och kommunen ansvaret mellan sig medan många ungdomar inte har någonstans att bo. Även i Vansbro kommun är det många frivilliga familjehem som helt utan ersättning fått ställa upp för att rädda ungdomar från att vara hemlösa.

De tillfälliga undantagen från den tillfälliga lagen blir som ett ihåligt lapptäcke där många grupper faller igenom och det är svårt att motivera varför den ena gruppen ska omfattas av ett speciellt undantag, men inte den andra. Ett exempel är att ensamkommande som fyllt 18 under asylprocessen under vissa förutsättningar får stanna för att slutföra sina gymnasiestudier medan de som fortfarande var minderåriga när de fick sina beslut från Migrationsverket inte får den chansen.

Det är svårt att i den juridiska processen hålla koll på alla undantag från undantagen och därmed blir rätts-säkerheten lidande. Förtroendet för en långsiktig och förutsägbar asylprocess undergrävs. Dessutom upplever alltfler att det är en brist att den tillfälliga begränsningslagen inte medger större utrymme för humanitära skäl i asylprocessen vilket skapar ett alltför stort lidande för de drabbade och deras närstående. Till de närstående räknas även väldigt många svenska medborgare som kommit i kontakt med asylsökande genom skola, föreningsliv, kyrka, HVB- och familjehem och volontärsarbete.

Det skadar detta förtroendet för svensk myndighetsutövning. Därför anser det lokala yrkes- och volontärnätverket #vistårinteut i Vansbro kommun att den tillfälliga begränsningslagen inte ska förlängas.

Vara

Vi i Vara vittnar om att vår kommun inte heller är undantagna de enorma problem som den tillfälliga lagen gett – i synnerhet ensamkommande unga flyktingar. Vara kommun tog emot många ensamkommande barn under hösten 2015.

Hösten 2017 blev väldigt många ålderssuppskrivna barn hemlösa. Många barn stannade kvar i kommunen trots hemlösheten. De fick stöd av civilsamhället. Civilsamhället har under de senaste ett och ett halvt år

drivit boende för kring 30 ungdomar. Utan dessa krafter så hade ungdomarna hamnat bostadslösa på gatan.

Minderåriga

I Vara kommun är det två barn (som inte har ordnat mottagande) som fått avslag som minderåriga och som inte innefattas av NGL då de har fått alla avslag som minderåriga. Som nämnts ovan så har många unga drabbats av att tillskrivas ett påstått ordnat mottagande av Migrationsverket och på så vis fallit mellan stolarna av lagarna. I fall från kommunen så har Migrationsverket erkänt vid ett antal återvändarsamtal att inget återvändarbete bedrivs, så de vet att det är utsiktslöst att praktiskt kunna verkställa utvisningen, utan menar istället att de bara kommer att invänta den minderårigas 18-årsdag för att utvisa då istället. Detta går emot Migrationsverkets eget rättsliga ställningstagande SR24/2017. Att inte utreda de påstådda ordnade mottaganden bör även bryta mot europakonventionen. Dels skulle de som kom som barn innan den 24/11 2015 undantas från den tillfälliga lagen, men istället skedde en praxistolkning av hur ett ordnat mottagande ska bevisas.

Begränsningslagen har skapat mycket lidande. Hade de som kom som barn fått sina permanenta uppehållstillstånd så hade så mycket lidande besparats.

Psykisk ohälsa

Vi har på nära håll sett den psykiska ohälsan öka. Allt fler har skadat sig och i förlängningen så har droger tagits till. Det är civilsamhället som fått ta tag i detta genom att köpa in tjänster och själva försöka hjälpa ungdomarna så gott det gått. Det är många familjer i vår kommun som öppnat sin hem och nu står med trasiga ungdomar med stort behov av hjälp som det inte kan få av kommunen eller socialtjänsten. Det är ett tungt lass som lagt på vanliga kommuninvånare.

Varberg

För att kunna försörja såväl stora som mindre företag med arbetskraft kommer det att behövas fler invånare i arbetsför ålder.

I höstas startade en grundläggande tvåårig vårdbiträdes-

utbildning för elever som går introduktionsprogram och språkintrouktion på Peder Skrivares skola i Varberg. De har samarbete med ett kommunalt äldreboende och eleverna är ute på praktik en dag i veckan. Tanken är att de ska komma ut i jobb efter utbildningen och flera av dem har sökt sommarjobb inom äldreomsorgen.

För kommunen är det ett sätt att rädda en del av kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen den närmsta framtiden, men det förutsätter förstås att ungdomarnas uppehållstillstånd kan permanentas på sikt.

Tillfälliga uppehållstillstånd främjar inte de ungas möjlighet att utbilda sig vidare eller integrera sig i samhället.

Det finns ensamkommande ungdomar som inte omfattas av gymnasielagen till exempel på grund av att de hamnat på fel sida en till synes godtyckligt satt datumgräns. Dessa har nu bott mer än tre år i kommunen, hunnit etablera sig, lära sig språket och påbörja yrkesutbildning. Även dessa ungdomar är mycket värdefulla när framtidens Varberg ska byggas.

Vännäs

Vännäs kommun har tagit emot relativt många ensamkommande asylsökande och bedriver fortfarande HVB-verksamhet. Kommunens gymnasieskola Liljas skolan med extremt många inskrivna ungdomar är hårt belastad av dessa elevernas oro. Denna skola har drabbats hård av tragiska suicider. Två elever av dessa ensamkommande har under senaste åren tagit sina liv.

Därför anser vi att våra synpunkter i remissen av den tillfälliga lagen behöver beaktas för att skapa humanitära villkor för de som har sökt asyl i Sverige.

Värmdö

På Värmdö har civilsamhället tagit ett stort ansvar för de ensamkommande. Föreningen Frivilliga Familjehem på Värmdö (www.ffpv.se) har hjälpt och stöttat cirka 55 ensamkommande bland annat med boende och i skolan. Föreningens ungdomar går i huvudsak på de lokala gymnasieskolorna G2 och VTG, därav har vi en samlad bild av situationen för den här gruppen i vår kommun.

De allra flesta av ungdomarna omfattas av den nya gymnasielagen. Hoppet har åter tänts, men stressen har också tilltagit. Pressen att lyckas med sina studier är enorm, samtidigt ska ungdomen fixa sitt boende och sin ekonomi utan stöd från föräldrar. Vi ser ungdomar slitas mellan studier och viljan att klara sig själv. Stressen att arbeta vid sidan om studierna är stor och ungdomarna utsätts för en inhuman och pressad situation.

Det är djupt orättvist inom gruppen. De starkaste klarar sig bäst – de som har lättast i skolan och de som har lyckats att skaffa sig ett nätverk. Den ungdom som dragit vinstlott i sin kommunplacering och i ett väl fungerande familjehem har ofta de bästa förutsättningarna att lyckas.

Vår djupt inrotade strävan i Sverige att alla ska ha samma chanser att lyckas i skolan ser vi satt ur spel. Inom skolan upplever personalen ökad stress, stressrelaterade sjukdom, ökat behov av stödsamtal hos kurator och BUP. Vissa orkar inte, vi oroar oss för våra ungdomar som uttalar suicidala tankar.

En grupp på cirka tio ungdomar omfattas inte av den nya gymnasielagen. Det djupt demoraliserande och orättvist att några få dagars senare ankomst till Sverige, eller att ett beslut meddelats timmarna före 18-årsdagen, innebär att ungdomen inte får samma chans som sina vänner. Det här innebär stora slitningar inom gruppen. Föreningens ungdomar är alla med afghanskt ursprung. Den orimligt långa och ovärdiga hanteringen under asylprocessen har slitit hårt på dem. De orättvisa hanteringarna i bedömningar av asylskäl, medicinska åldersbedömningar, orimliga krav på konvertiter och ateister med mycket mera har gjort den här gruppen extra utsatt och ifrågasatt.

Vi som arbetar professionellt och ideellt med ungdomarna i Värmdö ser trots ovan en grupp med unga

med ett otroligt driv, målmedvetenhet och som trots behandling inte förlorat hopp eller blivit bittra. Vi ser i lokalsamhället att våra ungdomar är efterfrågade i feriejobb och börjar integreras.

Eftersom vår strävan är att våra ungdomar ska lyckas att klara sina gymnasiestudier och därefter skaffa sig ett arbete för att på så sätt få permanent uppehållstillstånd vill vi också att de känner sig välkomna att stanna, har en tilltro till samhället och känner sig trygga. Det skapar, menar vi, det bästa samhällsklimatet.

Vi har satts inför ett system med den tillfälliga lagen som innebär en »survival of the fittest«. Det är ovärdigt och orättvist.

Vänersborg

VSIU Vänersborg har sedan 2014 mött hundratals ungdomar som under åren har bott dels på vuxenboendet på Restad Gård, Vänersborg och dels på olika HVB-hem i Vänersborg. Många av dessa ungdomar har blivit åldersuppskrivna i samband med ett negativt beslut från Migrationsverket och har med kort varsel flyttats till Restad Gård från en annan del av landet. Vi har sett den nedbrytande effekt detta har haft på ungdomarna, då man inte har förstått varför man inte har blivit trodd om sin ålder och om sin berättelse. Man har förlorat allt vuxenstöd, sina kamrater, både i skolan och på boendet, man har förlorat sina kontaktpersoner, sina lärare och sin gode man allt på en dag eller i bästa fall under en vecka och blivit placerade på ett vuxenboende. Vi, pensionärer, föräldrar och far- och morföräldrar, har träffat åldersuppskrivna ungdomar som vi skulle beteckna som 16-åringar. Vi har också träffat 16-åringar som informerats om att de ska utvisas när de är 18 år. Migrationsverket och Migrationsdomstolen påstår att det finns ett ordnat mottagande. De blir kallade till Återvändandeenheten för samtal där de informeras om att när de blir 18 år »så måste du åka till Afghanistan«. Om myndigheten känner till ett ordnat mottagande bör myndigheten ta ansvar för att hitta familjen. Barn bryts ned och förlorar livslusten.

Vi undrar var har barn-perspektivet tagit vägen? Varför har regeln om »tvivelsmålets fördel« inte använts?

Åre

Åre vSIU ser fram mot att få tillbaka ordinarie lagstiftning som kan ge stabila förutsättningar till integration och ej lägger snubbeltråd för våra insatser. Vi välkomnar därför att den tillfälliga lagen avslutas och ej förlängs, och ser fram emot förbättringar i ordinarie utlänningslag såsom exempelvis justeringar i gymnasielagen för att bland annat likställa tolkning mellan domstol och myndighet samt med etableringslagen.

Med den tillfälliga lagens och gymnasielagens signalpolitiska effekter förslösas idag såväl de sociala resurserna som mycket av kommunens/landstingets resurser på insatser som är reaktiva och otrygghetsrelaterade. I Åre är vi lyckosamma med integration, bara staten ger de asylsökande och oss förutsättningar i form av stabilitet och trygghet!

Åre vSIU verkar som volontärer respektive yrkesverksamma i en kommun där vi ser ett stort behov av nyanlända. Åre behöver fler innevånare i produktiv ålder – ensamkommande, familjer och människor i yrkesverksamma åldrar. Detta är en ödesfråga för kommunens framtidsmöjligheter, trots att Åre som enda inlandskommun har en positiv befolkningsutveckling. Denna omvärldsanalys delas med samtliga kommuner i länet, där kommunerna tillsammans med regionen och Länsstyrelsen kämpar för att få fler nyanlända.

»Att ta emot flyktingar och andra skyddsbehövande är en del av det internationella ansvar som Sverige har åtagit sig genom sitt medlemskap i FN. Det är också en solidaritetshandling och en utvecklingsmöjlighet för kommunen. Genom att ta emot flyktingar och andra nyanlända personer i Åre kommun kan vi säkra tillgången på arbetskraft i framtiden och öka vår befolkningens mängd. Vi ser invandring som en stor tillgång och tycker att det berikar oss väldigt mycket!«

Åre kommun 20190122

»För att klara den framtida kompetens- och arbetskraftsförsörjningen samt för att bibehålla och utveckla välfärden måste alla aktörer i länet ta ett gemensamt ansvar

för att så snabbt som möjligt lotsa in de nyanlända invandrarna på arbetsmarknaden och i samhället... Vi ser att vi står inför betydande glapp och för Jämtlands län kommer 22 000 personer att lämna arbetsmarknaden till 2025 medan det enbart finns 15 000 ungdomar som kan fylla glappet.«

Länsstyrelsen Jämtlands län: Invandring och integration – möjligheter och utmaningar för Jämtlands län 2012:16 uppdaterad 181203

I Åre är vi vana att välkomna alla som kommer hit vare sig du är nyinflyttad eller gäst, alla är lika välkomna. Åre och länet har stort behov av alla, som gäst, studerande, välfärdsarbetare/anställd inom privat sektor, företagare eller nyanländ. I den Facebookgrupp där volontärer samverkar runt integration är hela 10 % av kommunens befolkning medlemmar. »Välkomstgruppen«, ett positivt näringsliv samt en välkomnande kommun gör att vi i Åre är mycket framgångsrika i integration av nyanlända. Under ett par veckor hösten 2015 ökade Åres befolkning med 10 %, drygt 1 000 personer, när förutom tillströmningen av ensamkommande även tre asylboenden hastigt öppnade. I Åre uppstod dock ingen kris, då vi har en vana att vara lösningsfokuserade istället för att se problemen!

Kampen mot asyllotteriet sliter hårt på såväl den unge/den asylsökande som på de ideella krafterna/den svenska familjen som många unga fått bli en del av. De nyanlända i Åredalen som kom till vår kommun 2015 – 2016 har alla svenska nätverk och är välintegrerade då såväl den sociala mobiliseringskraften som nätverken finns kvar efter 3,5 år, då den är en del av samhällskulturen i Åredalen. Att kunna nyttja den kraften och engagemanget till enbart stöttande etableringsinsatser vore så mycket bättre än dagens kamp mot myndigheter och domstolar! Många asylsökande och nyanlända är viktiga medarbetare inom bland annat turistnäringen sommar som vinter, där bland annat städföretagen är helt beroende av nyanländas arbetsinsats för att bland annat klara bytesdagarna.

En återgång till ordinarie lagstiftning möjliggör att Migrationsverkets resurser i form av tid och personal istället kan läggas på nödvändiga rättssäkerhetshöjande insatser till exempel kompetensförstärkning kring

apostati (konvertiter/ateister), HBTQ, barn, förhållanden för vanliga människor i Afghanistan, kompetenssamverkande åldersbedömningar. Myndigheten behöver även arbeta med sitt uppdrag inom områdena rätts-säkerhet, förutsägbarhet, etik, tydlighet, jämlikhet, rättvisa, begriplig svenska i skriftlig kommunikation samt dess översättningar, kommunsamverkan. Handläggningstiden för asylärenden, familjeåterförening, medborgarskapsansökningar måste kortas väsentligt.

Älvdalen

VSIU Älvdalen instämmer allt ovanstående och ansluter till hela remissyttrandets skrivningar.

Jag är boendevärd för 8 st ebos som är kvar från en nedlagd asylanläggning där 800 asylsökande som nu har lagts ned.

En av de ensamkommande fick 3 olika åldrar genom röntgen och medicinsk åldersbedömning. Jag har också sett bristande rätts-säkerhet för individer från Afghanistan till exempel HBTQ, ateist, politisk aktiv, konvertit respektive privata hot som har fått felaktiga bedömningar i asylprocessen. Uppåt 90 % av utredningarna görs av oauktoriserade tolkar. För stora asylgrupper blir det en oerhörd rättsosäkerhet när asylskäl ska utredas och berättas! I domstol har det hänt att kallad tolk inte kunde prata ett enda ord Hazargi. De asylberättelser som tagits fram med undermåliga tolkar måste ändras.

Detta skedde utan att advokaten reagerade inte över detta. Därför är amnesti enda lösningen för dem, likaså för de som varit länge i landet, har egna företag eller arbete.

Älvkarleby

I Älvkarleby kommun har vi ett antal unga som fått uppehållstillstånd via gymnasielagen, dessa unga lever nu i en oviss tillvaro. De har fått tretton månaders uppehållstillstånd men vet inte vad som händer sedan. Kommer de att få till sina betyg och vilka betyg behövs

för att få komma vidare på gymnasiet och Komvux? Detta ställer stora krav på civilsamhället och lärarna. Hade asylgrunderna alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande tillämpats hade dessa unga säkerligen omfattats av dessa och inte varit i den limbosituation som nu råder.

Vi volontärer i #vistårinteut Älvkarleby har följt dessa unga och deras asylprocesser med galenskaper som ombud som missar överklaganden, eller inte hör av sig alls vid beslut från Migrationsverk och Migrationsdomstol till sovande nämndemän på muntliga förhandlingar i Förvaltningsrätten. Vi har mycket lite förtroende för den signalpolitik som visas av Migrationsverket eftersom man vägrar tortyrskadeutredningar och sedan klassar skador från tortyr som fotbollsskador eller utsagor om att mamman såg den äldre brodern dödas av talibaner som andrahandsuppgifter och därför inte tillförlitliga.

Civilsamhället har fått plocka upp de unga som fallit mellan stolarna när HVB hem stängs och ungdomarna blir ålderssuppskrivna och ska skickas till annan ort och därmed måste sluta skolan och bli av med hela sitt nätverk. Dessa unga mår nu väldigt dåligt och flera av dem har självskadebeteende. Med en förlängning av begränsningslagen kommer detta elände bara fortsätta. Till vår kommun kommer nu INGA flyktingar längre men både vi som dagligen träffar de som redan finns här och de unga nyanlända är i behov av andrum. Skrota begränsningslagen genast.

Ängelholm

Som psykolog inom Elevhälsa bevittnar jag med bestörtning vad konsekvenserna av lagen gör med rektorer, lärare, elever och övrig elevhälsopersonal. De som finns runt omkring de ensamkommande drabbas av sekundärtraumatisering när de tvingas vara vittnen till en migrationspolitik som havererat.

Detta är ytterst allvarligt då det urholkar förtroendet hos just den grupp professionella som ska utbilda och ge omsorg till kommande generationer.

Som frivilligt familjehem har jag under ett år kämpat för att en ungdom inte ska gå under i den asylprocess som

den tillfälliga begränsningslagen medfört. Efter 3,5 år i Sverige är hen fortfarande inte i mål. Jag försörjer, ger omsorg, handlägger, kontaktar myndigheter, går på utvecklingssamtal, försöker motivera, läser på om lagstiftning och slåss i största allmänhet.

I just min kommun drabbas de ensamkommande ungdomarna hårt av alla otydligheter. Ungdomar som fått uppehållstillstånd för gymnasiestudier och som har rätt till försörjningsstöd från socialtjänsten får inte det om de tidigare bott »gratis« i ett frivilligt hem. Ungdomar som blivit uppskrivna i ålder av skolan, som trots att det inte finns lagstöd som tvingar till det, började använda den tillfälliga åldern som Migrationsverket angett istället för ungdomens egen även när ärendet är överklagat och åldersbeslutet inte vunnit laga kraft. Detta får till följd att många ungdomar som skrivits upp i ålder plötsligt inte har rätt att söka till gymnasiet, vilket ställer till det dels när det gäller den nya gymnasielagen, dels när det gäller att upprätthålla motivation och livslust hos en ungdom som kämpat hårt med sina studier på introduktionsprogrammet och är nära sitt mål om att kunna plugga vidare, i mitt fall inom vård- och omsorg.

Just min kommun har också på något sätt lyckats göra av med de pengar som regeringen ersatte kommunerna med till gruppen 18+. Trots kontakt med politiker lyckades jag aldrig få något svar på var pengarna tog vägen. Jag vet i alla fall att vi som öppnade våra hem för ungdomarna när de skrevs upp i ålder, inte såg några pengar. Istället för stöd och uppmuntran för det civila engagemanget har vi mötts av – tystnad.

Österåker

I Österåkers kommun kan vi se att resultatet av den tillfälliga lagen har påverkat civilsamhället och framför allt de ensamkommande barnen och ungdomarna, mestadels med ursprung från Afghanistan, mycket hårt. De flesta av dem kom hösten 2015 då den tillfälliga lagen ännu ej hade skapats och befästs och hade om de hunnit få sin asylansökan prövad på de premisser som var dem givna i det skedet, haft helt andra förutsättningar att bedömas annorlunda än de flera år senare kom att bli.

Dels utifrån den tillfälliga lagens inskränkningar och dels utifrån att de var barn enligt svensk lag när de kom 2015. Men flera år senare när deras asylärende kom att behandlas, hade hunnit fylla 18 år/skrivits upp i ålder till 18 år eller äldre och då bedöms som vuxna. Den limbo av olidlig väntan innan asylprocessen var avslutad, den psykiska stress som det skapade, drabbade inte »bara« dem själva utan kom att bli verklighet för deras nya svenska familjer, lärare, klasskompisar, lagkamrater i idrottsklubbar och vårt samhälle i stort. Mycket stor negativ påfrestning som skadat oss alla på många olika sätt.

I Österåkers kommun har dessutom civilsamhället tagit allt ansvar för de ensamkommande som fyllt 18 år och fortfarande befunnit sig i en asylprocess. Detta för att de ska kunna fortsätta sin skolgång, ha närhet till sina nyvunna vänner, fortsätta vara aktiva, uppskattade, deltagare i föreningslivet och ha närhet till trygga vuxna. På så sätt kunde integrationen fortsätta i väntan på beslut från Migrationsverket. Mycket energi, tid, pengar och inte minst omtanke har investerats av medmänskliga kommunmedborgare som dels öppnat upp sina hem, helt ideellt, men även ställt upp och engagerat sig i övrigt, som att agera som en vän i nöd. Detta har gjort att dessa ungdomar blivit viktiga medlemmar av familjer och uppskattade kommunmedborgare.

Trots att flera har fått tillfälliga uppehållstillstånd genom den nya tillfälliga gymnasielagen (NGL) så har andra drabbats omänskligt hårt.

»Bland annat ungdomen A som träffade Migrationsverkets tjänsteman den 24/11 2015 och yttrande en vilja av att söka asyl. Det blev till en tjänsteanteckning som låg till grund för hans ansökan om den tillfälliga gymnasielagen. Men då Migrationsverket inte stämplade hans asylärende förrän den 26/11-2015 så fick han avslag på ansökan. En ungdom som varit en oerhörd tillgång. En mycket uppskattade lagspelar i sin idrott. Mycket duktig elev och framför allt en bra vän som osjälviskt hjälpte andra asylsökande trots att han själv varit i samma svåra situation. Hans svenska var mycket bra. Dessvärre finns han inte längre bland oss längre utan han tvingades att fly på nytt.«

»Ungdomen B anlände till Sverige den 25/11-2015 och fick sin ansökan stämplad samma dag. En (1) dag som skulle visa sig vara avgörande för hans framtida liv. I alla andra avseenden så uppfyllde han kraven för att omfattas av NGL men nu gör han det inte. På samma sätt som A var han en mycket uppskattad ungdom. Exemplet i skolan med stora ambitioner. B har nu lämnat sitt boende hos den svenska familjen som, ideellt, tagit honom till sig och nu blivit papperslös. Någonstans i Sverige håller han sig undan, rädslan för att deporteras till Afghanistan är för stor... Vi vet inte hur han ska klara sig men är smärtsamt medvetna att om han skall klara sig i Sverige som papperslös kommer han att utnyttjas och att kanske tvingas göra saker han inte vill för att överleva.«

»Ungdomen C. Även han anlände någon dag för sent, men uppfyller för övrigt alla andra krav för NGL. Efter alla avslag och ett traumatiskt återvändandesamtal på Migrationsverket så valde han att fly på nytt. Han sa inget till sin svenska familj och det är med mycket stor sorg de och vi nu förstått att han lämnat landet. Efter 3,5 år. Han kom som barn till Sverige och blev uppskriven i ålder efter en medicinsk åldersbedömning.«

»Ungdomen D. Flydde från Afghanistan tillsammans med sin äldre bror när familjen mördades av Talibaner.

Något som varken Migrationsverket eller Migrationsdomstolen ifrågasätter. De anlände till Sverige och sökte asyl hösten 2015. Han omfattas dock inte av NGL då han kom några dagar efter den 24/11 2015. Hans äldre bror har dock arbetstillstånd och får stanna i Sverige. En stor oro och sorg tynger nu bröderna och alla vi vänner som är en del av deras nätverk när beslut nu skett att han skall utvisas som ung vuxen utan socialt nätverk och med brodern kvar i Sverige.«

Detta är några av de ungdomar som likt de som nu har tillfälligt uppehållstillstånd är, eller var, helt integrerade med ett mycket stort nätverk i vår kommun. Den kollektiva sorgen som nu bor hos oss, pyrande och lagrad under ett par år hos de frivilliga familjehemmen och andra engagerade, tillsammans med den outhärdliga psykiska påfrestning som ungdomarna fått stå ut med och som fortfarande belägrar dem. Den tillfälliga gymnasielagen är just tillfällig och i den finns en fortsatt mycket stor oro för framtiden. Det ska tilläggas att misstron till rättssamhället och myndighetsverige är mycket stor hos ungdomarna och det engagerade civilsamhället. Detta måste rättas till, för allas vår skull.

#vistårinteut

Civilsamhällets röst.

Vilka skrev under remissyttrandet?

Antal undertecknare	Antal förekomster	Summa antal undertecknare	Antal män, förekomster	Summa antal män
1	27	27	15	15
2	11	22	3	6
3	3	9	5	15
4	3	12	1	4
5	4	20		
6	0	0	1	6
7	3	21		
8	4	32		
9	2	18		
11	1	11		
13	1	13		
15	1	15		
0	2	0		
Summa		200		46
				23 % män

Underskrivet med	Antal förekomster
Familjehem/frivilligt familjehem	82
Lärare	41
God man/f.d. god man	35
Volontär	15
Kontaktperson	13
Pensionär	11
Medmänniska	6
Tillförordnad vårdnadshavare	6
Sjuksköterska	5
HVB-personal/ f.d. HVB-personal	5
Frivilligarbetare	5
Journalist	4
Socionom	4
Integration	4
Stöttepelaren *	3
Psykolog	2
Idrottsrörelsen	2
Skolsköterska	2
Engagerad	2
Nätverksskapare	2
Psykoterapeut	2
#VSIU talesperson	2
Stödperson	2
Förening genom (NN)	2
Rektor/f.d. rektor	2
Bonussyskon	1
VD	2
Bibliotekarie	1

* Stöttepelaren: förening som ger ekonomiskt bistånd till ensamkommande.

Underskrivet med	Antal förekomster
Verksamhetschef	1
Marknad/försäljning på företag	1
Museichef	1
Musiklärare	1
Fadder	1
Projektledare	1
Beteendevetare	1
Församlingspedagog	1
Läxhjälp	1
Kontaktfamilj	1
Pedagogisk resurs	1
Arbetsterapeut	1
Kulturchef	1
Boendevärd E-bos	1
f.d. Hotellägare	1
f.d. Kommunchef	1
Kurator	1
Journalist	1
Samtalsterapeut	1
Närvarocoach språkintrödn	1
Specialpedagog	1
Föreningsamordnare	1
Skolkurator	1
Boendekoordinator	1
Adjungent	1
Student	1
Socialarbetare	1
f.d. Controller	1
Nämnderåd	1

#vistårinteut

Civilsamhällets röst.

Begränsningslagens konsekvenser i civilsamhället.

Inledning

Yrkes- och volontärnätverket #vistårinteut (VSIU) består av 10 000 professionella och volontärer från hela Sverige som möter ensamkommande unga i sina uppdrag; socialsekreterare, lärare, boendepersonal, familjehem, gode män, jurister, kuratorer, psykologer, psykoterapeuter, enhetschefer, rektorer, läkare med flera samt volontärer enskilt och i föreningar. www.vistarinteut.org

VSIU avger härmed ett yttrande avseende »Utkast till lagrådsremiss Förlängning av lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige Ju2019/00509/L7«.

I det här yttrandet fokuseras på konsekvenser av den tillfälliga lagen som specifikt drabbat och drabbar gruppen ensamkommande.

Bakgrund

Lagstiftning handlar inte bara om juridik, utan också vilket sorts samhälle lagstiftaren vill skapa; med lag byggs landet. Även dessa avväganden måste tillmätas stor betydelse i frågan om att förlänga den tillfälliga begränsningslagen.

När lagstiftning blir ett redskap för signalpolitik är det ett första steg bort från den rättsstat som grundas på en opolitisk jurisdiktion. Som boende i Sverige måste alla kunna lita på att objektivitetsprincipen är allenarådande. Myndigheter får inte låta sig vägledas av andra intressen än det myndigheten ska tillgodose. Ovidkommande omständigheter får inte vara vägledande. När migrationslagstiftningen blir ett politiskt slagträ undergrävs förtroendet för både regeringen och juridiken.

Den tillfälliga lagen framtvingades som svar på den så kallade flyktingkrisen 2015. Men det som krisade var samordning och koordinering, bristande kommunikation och felaktiga prognosunderlag myndigheter emellan¹. Med dagens situation med kraftigt minskat antal nyanlända och asylsökande finns inget motiv att behålla begränsningslagen utöver det signalpolitiska.

Den tillfälliga begränsningslagen har skapat oreda, både genom oklarheter om tillämpning och minskad förutsägbarhet i processen. Många ärenden som gäller barn har genomförts med minst sagt tvivelaktiga beslutsprocesser². Den transparens och förutsägbarhet som krävs av en lagstiftning saknas. Men det mest överskuggande och uppenbara

¹ Var går gränsen? Om flyktingmottagande, öppna hjärtan och systemkollaps, Carlos Rojas 2017

² Rapport om rättsosäkerhet i asylprocessen för ensamkommande barn och unga. #vistårinteut, 2017.

Selmas advokat kritisk mot hanteringen. SVT Nyheter 181221

argumentet mot en förlängning av begränsningslagen är att det mänskliga lidandet inte står i rimlig proportion till de problem som lagen avser att lösa. Insikten om att begränsningarna skulle försätta människor i svår humanitär situation fanns; trots detta gick regeringen vidare och genomförde lagen³.

Den tillfälliga begränsningslagen har skapat en situation med ett stort antal avslag, samtidigt som man inte förmår verkställa utvisningarna på ett värdigt och humant sätt. Detta ger oss istället människor i stor utsatthet; ett växande antal papperslösa i ett så kallat skuggsamhälle. Lagen har alltså skapat många nya problem, vilket bland annat Migrationspolitiska S-föreningen uppmärksammat i sin rapport »Vilse i andrummet«⁴.

Ett flertal rapporter om Migrationsverkets processer, arbetssätt och produktion har presenterats de senaste åren. Den stora mängd ärenden som inkommit till Migrationsverket medförde självklart en hög arbetsbelastning. Men införandet av den tillfälliga lagen innebar också att många erfarna handläggare sade upp sig från Migrationsverket vilket resulterat i att nyanställda, oerfarna handläggare kommit att hantera ytterst komplexa ärenden. 2017 hade fyra av tio asylhandläggare rekryterats föregående år, och sju av tio handläggare har inte arbetat längre än två år. Det har lett till att många ärenden har uppenbara brister vad gäller rättssäkerheten, vilket Migrationsverkets själva konstaterat i sin analysrapport⁵. Rapporten uppmärksammades även i radioprogrammet Kaliber där man noterade att »bara hälften av de ärenden som granskats utretts tillräckligt och att 40 procent av besluten inte är tillräckligt begripliga«⁶.

Istället för att garantera kvalitet fokuserade verkets processer på att uppfylla de produktionsmål regeringen gett i uppdrag till Migrationsverket (jämför Ygemans siffra 80 000⁷).

Begränsningslagen kritiserades starkt av en mängd människorätts- och humanitära organisationer vid införandet⁸. Kraftig kritik riktades mot att lagen skulle tillämpas retroaktivt i förhållande till ett datum för en presskonferens, en fullkomligt godtycklig gränsdragning som gjorts efter att människor på flykt sökt asyl.

Det är Sveriges riksdag som ytterst beslutar om Sverige ska vara en rättsstat, vidmakthålla proportionalitetsprincipen, grundlagen, de mänskliga rättigheterna och den ratificerade barnkonventionen, samt vara garant för att alla behandlas lika genom den lagstiftning vi har. VSIU menar att den tillfälliga begränsningslagen frångår alla dessa grundläggande principer och därför ska en återgång till Utlänningslagen 2005:716 ske.

---

3 *Vilse i andrummet*. Migrationspolitiska S-föreningen. April 2018, s. 11

4 *Vilse i andrummet*. Migrationspolitiska S-föreningen. April 2018, s. 3

5 Analysrapport Migrationsverket 2017

6 *Kvantitet före kvalitet leder till brister på Migrationsverket*. SR 170227

7 *Ygeman: Uppemot 80.000 asylsökande kan utvisas*. SVT Nyheter 160127

8 R2016/0349. Sveriges Advokatsamfund svar på lagrådsremiss Begränsningar om möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige

5.1 Fortsatt giltighet av den tillfälliga lagen.

AVSTYRKER

VSIU avstyrker en förlängning med hänvisning till:

- De svåra humanitära följderna. Bland annat har psykisk ohälsa, hemlöshet och utanförskap skapats och eskalerat till en nivå som inte kan accepteras.
- Begränsningslagen är illa utformad och dess tillämpning gör att flera konventionsåtaganden överträds. Lagen ger varken Migrationsverkets personal eller de asylsökande den tydlighet som behövs i en kvalitativ och rättssäker ärendehandläggning.
- Barnrättsperspektivet har blivit lidande. De skyddsmekanismer som utlovades vid lagens införande har inte fungerat. Barnkonventionens åtaganden uppfylls inte med de begränsningar som ligger i lagrådsremissens förslag.
- Det kan inte anses förenligt med Sveriges konventionsåtaganden att låta familjeåterförening anstå i ytterligare två år, särskilt inte med tanke på att läget vad gäller Sveriges intresse av att begränsa invandringen inte är detsamma som när den tillfälliga lagen infördes. Etableringen för den som har uppehållstillstånd i Sverige och som inte får möjlighet att återförenas med sin familj motverkas och leder till ökat humanitärt lidande och psykisk ohälsa med ökade kostnader som följd.
- Det är inte begränsningslagen som minskat antalet asylsökande efter lagens införande utan det är i huvudsak andra faktorer som påverkat, exempelvis EU:s Turkietavtal och den skärpta bevakningen av EU:s yttre gränser. Dessa faktorer ligger utanför Sveriges kontroll vilket gör svensk lagstiftning betydelselös. Inte heller förslaget om en gemensam europeisk asyllagstiftning har kommit till stånd eftersom oenigheten inom EU är alltför stor. Sannolikt kommer inte en ny EU-lagstiftning påverka enskilda medlemsstaters möjlighet att införa egna skyddsgrunder för uppehållstillstånd. Därför är en återgång till tidigare lagstiftning det enda rimliga alternativet.
- Andrummet, antagandet att en förlängning av begränsningslagen krävs för att ge en bättre etablering, är inte ett giltigt skäl att förlänga lagen. Med den restriktiva hållningen ökar istället skuggsamhället. Det stora antalet papperslösa människor medför större problem än att etablera fler med uppehållstillstånd.

Utvecklad argumentation Humanitära följder

Ett antal vederhäftiga organisationer som Röda Korset, Rädda Barnen, Barnombudsmannen (BO), FARR och Länsstyrelsen Stockholm⁹ har utrett konsekvenserna av tillfälliga begränsningslagen och kommit till slutsatsen att det humanitära lidandet är alltför stort för att motivera en förlängning av lagen.

Redan innan tillfälliga lagen antogs flaggade Röda Korset för de svåra humanitära konsekvenserna som också kommit att besannas. Röda Korset definierar psykisk ohälsa i en rapport från 2016 som »besvär eller tillstånd som har en betydande negativ inverkan på individens subjektiva välbefinnande och dagliga liv»¹⁰.

Den negativa påverkan har varit extremt och plågsamt tydlig inom gruppen ensamkommande barn, de som med tiden blivit ungdomar och unga vuxna. I dag finns ingen statistikföring över psykisk ohälsa, suicid och suicidförsök bland asylsökande, varken vuxna eller barn, varför det är omöjligt att ge ett objektiva mått på hur de psykiska ohälsotalen förändrats i och med tillfälliga lagen. VSIU slog i början av 2017 larm till Socialstyrelsen, BO och Migrationsverket¹¹ vilket fick till följd att Socialdepartementet och Socialstyrelsen gav i uppdrag till Karolinska Institutet¹² (KI) att undersöka självmordsfrekvensen bland ensamkommande barn och unga. KI:s rapport visar att suicid var mer än nio gånger så vanligt i gruppen ensamkommande jämfört med svenska ungdomar i samma ålder och att psykisk ohälsa och självskadebeteenden var utbredd i gruppen. KI:s undersökning påpekade en kraftig underrapportering, vilket också visas genom Blankspots undersökning¹³. Hur det förhåller sig under 2018 är oklart eftersom ingen systematisk sammanställning gjorts. Självskador har varit så utbredd att VSIU inte förmått samla in uppgifter om förekomsten. Men den bild vi fått genom välfärdarbetare och civilsamhällets försorg är att självskadebeteende, psykisk ohälsa, suicidtankar och suicidförsök fortsatt är mycket utbredd.

Trauma och PTSD är vanligt i gruppen ensamkommande och endast ett litet antal får den vård de har rätt till.¹⁴ Hemlöshet och social utsatthet har ytterligare eskalerat det dåliga psykiska måendet i gruppen. Den utsträckta beslutsprocessen med alltför långa väntetider är och har varit nedbrytande. Stress, sömnproblem, koncentrations-svårigheter och självmedicinering är vanligt förekommande. Som asylsökande eller papperslös finns inte ekonomiska förutsättningar att hålla kontinuerlig vårdplan med sjukbesök och mediciner och ibland blir långa avstånd till vård ett ekonomiskt hinder.

Civilsamhället har till stora delar burit samhällets börda med att ge omsorg till dessa unga med allvarliga psykiska och medicinska diagnoser utan att de fått tillgång till samhällets normala skyddsnät. VSIU kan inte se att barnets bästa har beaktats när beslut fattats med stöd av den tillfälliga lagen.

Både regeringen och Migrationsverket har under dessa år skiftat fokus från att hävda asylrätten till att prata om

---

9 Humanitära konsekvenser av den tillfälliga utlänningslagen. Röda Korset september 2018

Lyssna på mig – barns och ungas röster om asylprocessen. Rädda Barnen 2017

Ensamkommande barn som försvinner. Barnombudsmannen 2017

Barn på flykt. Barnombudsmannen 2017

»De kan alltid hitta mig«. Studie om människohandel och utsatta barns livsvillkor. Länsstyrelsen Stockholm Rapport 18.3; Artikel 14, 2016/4

10 Studie nyanlända och asylsökande i Sverige. Röda Korset 2016

11 Anmälan om allvarlig misstanke om organiserade självmord. #vistårinteut, 170206

12 Studie nyanlända och asylsökande i Sverige. Röda Korset 2016

13 Nästan alla har funderat på att ta sitt liv. Blankspot 180521

14 Aref och de fyra sista siffrorna. Tendens, SR 180115

volymmål när det gäller utvisningstakten¹⁵. Ett memorandum från McKinsey & Company från 2017¹⁶ visar tydligt att fokus är produktionstakten och de uppsatta kvantitativa målen, även om McKinsey lägger till att det inte ska ske på bekostnad av till exempel rättssäkerhet. Det framgår på flera ställen i memorandum att Migrationsverket använt olika slags åtgärder för att nå produktionsmålet.

McKinseyrapporten föreslog angående nya ärenden och öppna ärenden att om Migrationsverket behövde påfyllning av nya ärenden i ärendestocken skulle det ske genom barnfamiljer. Detta förslag kom inte till för att barnfamiljer generellt har det svårare i asylprocessen utan för att de genererar i genomsnitt tre nya ärenden per familj.

Förfarandet har inneburit att ärenden som rör ensamkommande barn har hamnat längre bak i kön och fått så långa handläggningstider att en ny lagstiftning har tillkommit för att kompensera för både de tillkortakommanden begränsningslagen innebär och de extremt långa handläggningstiderna. Inom svensk administration är annars turordningsprincipen grundläggande för i vilken ordning ditt ärende behandlas.

Barnrättsperspektivet

Ju2019/00509/L7 lagrådsremiss beskriver att regeringen skulle följa konsekvenserna av den tillfälliga lagstiftningen, »särskilt för barn och ur ett barnrättsperspektiv« (prop. 2015/16:174 s. 70).

VSIU konstaterar att så inte har skett, då de konsekvenser vi lever med just nu i stora delar verkar ligga utanför regeringens och departementens intresse. Civilsamhällets försök att uppmärksamma regeringen på de orimliga barnrättsliga konsekvenser begränsningslagen medfört har oftast inte hörtsammats. Sverige har brutit mot och bryter fortfarande mot Barnkonventionen. Sverige har fortfarande inte ratificerat det tredje tilläggsprotokollet i Barnkonventionen som rör barns klagorätt till FN:s barnrättskommitté om deras rättigheter kränkts¹⁷. Troligen kommer inte det tredje tilläggsprotokollet att finnas med när Barnkonventionen blir lag 2020.

Tillfälliga uppehållstillstånd

De korta tillfälliga uppehållstillstånden, TUT 13 månader, är inte gynnsamma i ett integrativt perspektiv. För barn och ungdomar är de direkt skadliga. Att bara kunna planera 13 månader framåt gör att stressnivåerna hos unga är fortsatt höga och det är svårt att motivera långsiktiga och strategiska livsval. Ungdomen tvingas ta kortsiktiga beslut där stressen och hetsen att uppfylla kraven för en förlängning överskuggar allt annat.

De korta tillfälliga uppehållstillstånden minskar drastiskt möjligheten till familjeåterförening vilket slår hårt mot de som fortfarande har en familj att återförenas med.

Ordnat mottagande

Ytterligare ett antal unga vet med säkerhet att föräldrarna är döda, och har därför inget ordnat mottagande i hemlandet. Dessa barn och ungdomar hamnar alldeles särskilt i kläm med begränsningslagen och Migrationsverkets tillämpning och praxis.

I propositionen om den tillfälliga lagen betonas att lagen skulle undanta barn och barnfamiljer om de ansökt om asyl senast den 24 november 2015. En särskild reglering infördes för ensamkommande barn som sökt asyl vid senast samma tidpunkt och som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet. För att denna grupp inte skulle hamna i ett sämre läge än de som beviljas permanenta uppehållstillstånd på annan grund i Utlänningslagen, ansågs en ordning med generösare regler, uppehållstillstånd på fyra år med stöd av 16 e § i den tillfälliga begränsningslagen, motiverad och godtagbar ur rättssäkerhetssynpunkt.

För att 16 e § i den tillfälliga lagen ska bli tillämplig krävs att det finns ett lagakraftvunnet beslut om utvisning som

---

15 Ygeman: *Uppemot 80.000 asylsökande kan utvisas*. SVT Nyheter 160127

16 *Analys av nuvarande läge i asylprocessen och föreslagen väg framåt*. McKinsey & Company. 2017

17 UNICEF tilläggsprotokoll Barnkonventionen

förenas med en verkställighetsföreskrift på grund av att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet. Eftersom Migrationsverket dels har underlåtit sig att hjälpa de ensamkommande barn som sökte asyl med dessa förutsättningar att finna sina föräldrar och dels inte fullföljt sitt utredningsansvar: att säkerställa att det finns ett reellt ordnat mottagande innan de tar beslut i grundärendet, finns nu ett stort antal barn som befinner sig i verkställighetsstadiet med ett påstått ordnat mottagande.

Migrationsverket har i grundärendet hänvisat till att kontakt med myndigheter och frivilligorganisationer eller plats på barnhem ska säkerställas under återvändararbetet i verkställighetsstadiet. För att det ska fungera förlängs barnens tidsfrist för frivilligt återvändande. Men eftersom Migrationsverket har frångått både sitt utredningsansvar och inte heller bedrivit något återvändararbete löper tidsfristen ofta ut. Då anses barnen vistas olagligt i landet; de är inte möjliga att utvisa men kan heller inte förklara sig nöjda med beslutet och återvända eftersom de är barn.

I stället för att erkänna att det finns ett verkställighetshinder förhåller sig Migrationsverket utredare passivt i väntan på barnets 18-årsdag. Då kan barnet utvisas utan ett ordnat mottagande.

Detta har försatt barn i en oacceptabel situation. De saknar i det här läget juridiskt ombud och tvingas själva bevisa att de inte har det ordnade mottagande Migrationsverket tillskrivit dem. Den bevisning barnen lämnat in i asylprocessen anses förbrukad, trots att den inte använts i någon utredning. Barnen måste därför inkomma med ny bevisning till ansökan om verkställighetshinder. Detta är naturligtvis en omöjlig uppgift för ett barn. Bevisbördan är hög och många av barnen saknar helt kontakt med sin familj. Den utdragna asylprocessen har gjort att många efter tre, fyra år omöjligt kan redogöra för förhållanden i hemlandet eller för detaljer beträffande sin familj.

Den tillfälliga lagen har skapat ett uppenbart glapp mellan lagstiftarens intentioner och Migrationsverkets handläggning av ärenden. Migrationsverket nämner problematiken i sitt eget rättsliga ställningstagande¹⁸:

»Det förekommer att Migrationsverket har utgått från att sökanden kommer att vara vuxen då beslutet får laga kraft, varför en verkställighetsföreskrift har ansetts överflödigt. I teorin är detta sällan korrekt eftersom sökanden kan förklara sig nöjd över beslutet samma dag som det meddelas. Den sökande bör inte hamna i ett sämre läge för att besluten i vissa fall inte har förenats med en verkställighetsföreskrift. Ärenden där det framgår att beslutet borde ha förenats med verkställighetsföreskrift på grund av att det saknas ett ordnat mottagande i hemlandet ska därför omfattas av bestämmelsen i 16 e § tillfälliga lagen«.

Tyvärr finns inga motsvarande riktlinjer för barn som tillskrivits ett påstått ordnat mottagande, vilket inte heller kan anses korrekt enligt ovanstående resonemang, då ett minderårigt barn omöjligt kan förklara sig nöjd över beslutet samma dag som det meddelas. De kan som minderåriga inte heller förklara sig nöjda över beslutet efter en förlängd tidsfrist.

Barn skulle undantas från den tillfälliga begränsningslagen om de sökte asyl senast 24 november 2015. Men undantagen är satta ur spel. Orsaken till den rättsliga skada dessa barn blivit åsamkade är inte den tillfälliga begränsningslagen per definition utan snarare en kombination av lag, regleringsbrev och praxisändringar.

Har begränsningslagen nått sitt syfte och minskat antalet nya asylsökande?

Migrationspolitiska S-föreningen publicerade i april 2018 rapporten »Vilse i andrummet« som problematiserar antagandet att det är den tillfälliga begränsningslagen som är orsaken till det minskande antalet asylsökande vi sett från december 2015 och framåt¹⁹. Det rapporten visar är att andra åtgärder, stängda gränser, EU:s avtal med Turkiet och så

¹⁸ Rättsligt ställningstagande angående uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå. SR 40/2018

¹⁹ *Vilse i andrummet*. Migrationspolitiska S-föreningen. April 2018, s.3

vidare, tycks ha större påverkan på det minskade antalet nya asylsökande. Nedan följer ett diagram från rapporten som synliggör att flyktingar fortsätter fly, men att de inte kommer vidare från till exempel Grekland utan blir fast där.

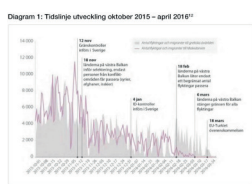

Diagram 1, *Vilse i Andrummet*, s. 13.

Ett av regeringens syften med begränsningslagen var att fler skulle söka asyl i andra EU-länder²⁰. Troligen hade regeringen inte tänkt sig att det skulle ske på det sätt som det nu gör, att asylsökande som varit i Sverige runt tre år, lärt sig språket, befinner sig i utbildning, tagit del av välfärden och när de nått vägs ände i asylärendet och fått ett utvisningsbeslut påbörjat en ny etapp i sin flykt. Ett stort antal familjer, unga vuxna, ungdomar och barn har under de senaste åren rest från Sverige till framför allt Frankrike och Tyskland. Vi har fått ett otal rapporter om det humanitära lidande som flykten från Sverige lett till. Ungdomar som lärt sig svenska och i stort sett kan börja betala tillbaka till Sverige har tvingats på flykt till en tillvaro i tältläger på Paris gator eller under broar. Många lämnar en förkrossad svensk familj som tvingas se sina unga tigga sig fram i nästa land²¹.

Andrummet

Migrationsverkets prognos i början av 2015 var att antalet flyktingar minskade²². De kommuner som tog fasta på prognosen började nedrusta och avveckla boenden och verksamheter för flyktingar. De kommuner som upprätthöll beredskapen klarade trycket hösten 2015 och våren 2016 på ett märkbart bättre sätt.

VSIU menar att narrativet *Sverige behöver andrum* konstruerades genom att framställa krisen som större än vad den egentligen var för att på det sättet kunna införa den tillfälliga begränsningslagen. Även om många kommuner och framför allt kommunens välfärdssektorer signalerade oro var det aldrig en systemkollaps i ordets egentliga mening. Kollapsen handlade i mångt och mycket om att informationen till stora delar var fel, kom för sent och gick i fel kommunikationskanaler. När kommunerna efterlyste uppgifter från Migrationsverket för att kunna planera kom fel eller ingen information. Carlos Rojas menar att situationen egentligen skapades under 2012:

Enligt de tjänstepersoner och politiker på kommuner runt om i Sverige som jag har talat med berodde den bristande planeringen framför allt på att de resurser de hade togs i anspråk redan 2012 av det akuta arbetet som uppstod när antalet asylsökanden ökade från 30 000 till drygt 40 000 personer. Det fanns ingen tid att planera framåt, för kommande år²³.

Begränsningslagen motiverades med att etableringen för dem med uppehållstillstånd skulle underlättas. VSIU kan inte se att begränsningslagen de facto bidragit till etablering och integrering. Genom den stora mängden åldersupp-skrivningar i kombination med Migrationsverkets omflyttningar av boenden har alla integrationsinsatser abrupt avbrutits. De sociala nätverk som skapats bröts sönder då de unga tvingade byta boendeformer.

20 *Vilse i andrummet*. Migrationspolitiska S-föreningen. April 2018, s. 12

21 *Nyss bodde han hos en familj i Sala – nu sover Omid under en bro i Paris*. Expressen 190211

22 *Vilse i andrummet*. Migrationspolitiska S-föreningen. April 2018, s.12

23 *Var går gränsen?* Carlos Rojas. 2017, s. 48.

Hur kan Sveriges kommuner förbereda sig för nästa flyktingtopp. Sammanfattning av slutsatser och idéer från fem möten mellan kommuner och myndigheter. Insyn Sverige 2017-2018

Vår erfarenhet är att begränsningslagen skapat fler unga i utanförskap och papperslöshet. Gruppen fylls på av nya ungdomar som fått uppskjuten verkställighet som barn och som blivit utvisningsbara flera år senare när de fyllt 18 år. Alla dessa unga har Sverige redan investerat stora pengar i. De har fått omsorg och utbildning och är ytterst nära arbetsmarknaden; ofta väl integrerade med ett bra svenskt nätverk runt sig genom tidigare gode män, familjehem, skola och idrottsrörelse. I stället för ett uppehållstillstånd med arbetstillstånd ges dessa unga avslag och utvisningsbeslut. Det är inte ett hållbart och långsiktigt sätt att använda offentliga medel, särskilt inte i ljuset av den stora demografiska utmaning Sverige står inför. SKL har gjort demografiska prognoser för 2017–2026 som visar att antalet personer i arbetsför ålder ökar endast med 6 % under perioden, vilket är betydligt mindre än ökningen av antalet barn och äldre. Det innebär både ett finansieringsproblem då färre ska försörja allt fler och ett kompetensförsörjningsproblem som kan komma att öka konkurrensen om arbetskraften på hela arbetsmarknaden²⁴. Drygt 300 000 personer behöver rekryteras för att kompensera för pensionsavgångarna under 2017–2026²⁵.

Den nuvarande lagstiftningen med begränsningslagens ytterst restriktiva bedömningar²⁶ och Migrationsverkets kvalitetsbrister²⁷, resulterar i att unga vuxna som skulle kunna utgöra viktig arbetskraft, bli skattebetalare och samhällsbyggare i stället blir ännu större utgiftsposter.

Dels finns många utan uppehållstillstånd kvar som papperslösa, dels ser vi dyra polisinsatser, förvarsplatser och flyg till utvisningsländer i samband med deportationer. Vidare är papperslöshet ett problem när det gäller att få kontakt för fortsatt återvändarprocess.

År 2016 kostade ett dygn i förvar 3 644 kronor. VSIU har beräknat kostnaderna för just förvaren, där unga låses in enskilt under häktesliknande former, eller på häkten²⁸, men utan föregående rättslig prövning eller misstanke om brott. Att låta 9 000 ungdomar sitta i förvar i två månader skulle kosta runt 2 miljarder²⁹.

Praktiskt taget alla partier i Sveriges riksdag förstår att vi måste ha invandring för att klara kommande brist på arbetskraft. Men Migrationsverkets så kallade kompetensutvisningar har gett Sverige ett dåligt rykte som potentiellt invandringsland. Intresset svalnar från de högutbildades sida. I ljuset av detta är den investering som redan gjorts under nära 4 år på att utbilda ensamkommande en lönsam affär. Om tio år när det stora arbetskraftsunderskottet inträffar kommer de att vara i sin mest produktiva del av livet.

Gruppen ensamkommande har visat sig bestå av individer som är fantastiskt tålmodiga, uthålliga, pålitliga, välvilliga och med stor ambition att få återgälda allt de hittills fått i Sverige – utbildning, boende, träning, vänner, familjer. Det är viktigt att inte glömma bort att de allra flesta är på god väg in i arbetslivet, har ett nätverk runt sig av vänner och familjer som ger skapar stabilitet och integration baserat på värme och kärlek till varandra. Ungdomarna har förmågor som många av oss lärt oss glädjas över och sätta stort värde på. Därför är sorgen och frustrationen stor när utvisningarna urskillningslöst drabbar så många som redan hunnit etablera sig och skaffa en stark svensk förankring. De är de ensamkommande tillbringat i Sverige är under en formativ period i deras liv då de präglas av samhällets värderingar och sociala mönster.

---

24 *Sveriges viktigaste jobb finns i välfärden*. SKL rekryteringsrapport 2018 s. 20

25 *ibid.* s. 21

26 *Vilse i andrummet*. Migrationspolitiska S-föreningen. April 2018

27 *Kvantitet före kvalitet leder till brister på Migrationsverket*. SR 170227

28 *Utvisningshotade placeras på häkten i Stockholm*. SR 190226

29 *Apropå kostnader*. #vistårinteut 180131

5.2 Uppehållstillstånd för skyddsbehövande.

AVSTYRKER

VSIU avstyrker då vi anser att Sverige behöver se alla ensamkommande som värdefulla resurser. Bedömningsgrunderna för övriga skyddsbehövande och permanenta uppehållstillstånd bör göras så frikostiga som möjligt.

De sorteringsinstrument som begränsningslagen innehåller är för snäva. Begreppen och grunderna alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande bör återinföras som verktyg i utredningsprocessen och ge asylsökande mer adekvat rätt till uppehållstillstånd.

Se även punkt 5.6 *Permanent uppehållstillstånd*.

5.3 Uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter.

AVSTYRKER

VSIU avstyrker lagrådsremissens förslag att bibehålla en restriktiv hållning om uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter. VSIU kräver att tidigare lagstiftning återinförs, det vill säga att 11 § i begränsningslagen, Ömmande omständigheter återställs till de skrivningar som återfinns i Utlänningslagen 5 kap 6 §.

Det som sker idag med stöd av begränsningslagen är att utvisa svårt sjuka barn och unga och att barn som saknar ordnat mottagande utvisas med hänvisning till att barnhem är tillräckligt. Det är ingen överraskning att just barn med ömmande omständigheter hamnat extra mycket i kläm i begränsningslagen, Migrationsverket skrev i sitt remissvar 2016:

Vidare kommer personer med ömmande omständigheter inte ges rätt att stanna i Sverige. Uppehållstillstånd på denna grund kan ges vid en sammantagen bedömning med beaktande av utlänningens anpassning till Sverige, situation i hemlandet och hälsotillstånd. Av praxis följer exempelvis att barn med uppgivenhetssyndrom eller allvarliga sjukdomstillstånd där tillgången till medicin i hemlandet saknas kan beviljas uppehållstillstånd. Detta är individer som i många fall inte kommer att kunna beviljas uppehållstillstånd med hänvisning till Sveriges internationella förpliktelser. [...] Även här kan det ifrågasättas om lagens syfte skulle motverkas av att nuvarande bestämmelse behålls. I avvägningen mellan de humanitära aspekterna och möjliga effekter på antalet asylsökande i Sverige framstår den föreslagna lagändringen som oproportionerlig. Mot denna bakgrund förordar Migrationsverket att nuvarande bestämmelse behålls³⁰.

De apatiska barnen har på nytt blivit flera och dessa ges inte permanenta uppehållstillstånd utan avslag eller möjligen tidsbegränsade uppehållstillstånd. I dag, till skillnad från debatten 2004–2005 när apatiska barn var ett nytt begrepp finns tillförlitlig forskning och en medicinsk benämning, uppgivenhetssyndrom. Det är inte heller som då påstods en enbart svensk företeelse utan förekommer över hela världen då barn försätts i en vanmäktig och hopplös situation. VSIU har i vissa fall identifierat uppgivenhetssyndrom hos yngre ensamkommande.

---

30 Remissvar Migrationsverket DNR 1.4.3-2016-26055, s. 3

Andra exempel på psykisk ohälsa är svåra och livshotande ätstörningar, självskaðebeteende genom att skära sig, bränna sig med cigaretter och svåra sömnproblem. Ensamkommande med diagnoser som CP-skada med motoriska och begåvningsmässiga variationer betecknas av Migrationsverket som friska och arbetsföra vuxna. Ensamkommande med svår diabetes, svår epilepsi, cancer, svårt hjärtfel, omfattande fysiska skador på grund av tortyr eller olika typer av funktionsvariationer är exempel på unga som borde fått möjlighet att återopa Utlänningslagens 5 kap 6 §.

En mindre grupp ensamkommande med diagnostiserade psykiska sjukdomar (schizofreni, bipolär sjukdom, ADHD i svår form, dissociativa syndrom och kroniserad suicid) är i akut behov av en mer human prövning³¹. I många andra EU-länder finns möjlighet för just dessa grupper att få uppehållstillstånd på grund av en extrem sårbarhet. Vidare ska det påpekas att en rad länder inom EU gör helt andra bedömningar om utvisning till exempelvis Afghanistan där man varken ser att det finns ett internflyktsalternativ eller rimligheten i att utvisa barn, unga samt unga vuxna.

Att *inte* återinföra Utlänningslagen 5 kap 6 § slår inte bara mot asylsökande utan också mot tusentals svenska familjer som sitter i en rävsax. De tvingas se på hur ungdomen bryts ner utan att kunna hjälpa. De ensamkommande med svåra sjukdomstillstånd där civilsamhället frivilligt trätt in är i vissa fall extremt svåra att hjälpa när uppehållstillstånd saknas. Vissa vårdinsatser som till exempel traumabehandling förutsätter uppehållstillstånd. I vissa fall har familjehemsföräldrar tvingats till sjukskrivning för att ge tillsyn till ungdomar som suiciderar frekvent. Ansvaret faller extremt tungt på civilsamhället att axla och ge tillräcklig omsorg utan att ha de rätta verktygen i form av kompetens och/eller stödfunktioner från vården. Under tiden och genom att barn och unga inte får uppehållstillstånd skapas en maktkamp mellan kommuner, landsting och staten om vem som ska stå för kostnaderna. Ansvarsfrågan bollas fram och tillbaka och i mitten sitter ideella nätverk och familjehem maktlösa³².

Det finns inte så mycket forskning där utfallet av den tillfälliga lagen granskats, men för att kunna genomföra sitt uppdrag var SOU 2017/84 *Utredningen om uppehållstillstånd på grund av praktiska verkställighetshinder*³³ tvungen att jämföra hur bedömningar gjordes innan och efter införandet »att vi beaktar vad som just nu är gällande rätt«. De ärenden som undersöktes gällde framför allt statslösa, som vid avslag på asylansökan hamnar i ett »juridiskt ingenmansland«. De har inte tillstånd att stanna, men det finns inget land som tar emot dem. De har i detta ingenmansland inte heller rätt till matpengar, husrum, rätt att arbeta och försörja sig³⁴.

SOU 2017/84 *Utredningen om uppehållstillstånd på grund av praktiska verkställighetshinder* genomförde internationella jämförelser och upptäckte inget stöd för tanken att fler skulle återvända frivilligt om man förvärrar villkoren och skärper kraven för att bevilja asyl. Utredningen beskriver att andra europeiska länder försökt öka incitamenten för självmant återvändande och jämför med ändringen i lagen om mottagande av asylsökande (LMA) som trädde i kraft i juni 2016:

»Ändringen har samband med vår utredning, eftersom den sociala situationen för personer vars avslagsbeslut inte kan verkställas avsevärt har försämrats genom lagändringen«.

SOU 2017/84 vill inte bara återinföra rätten att få stanna på grund av *synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter* och bevilja uppehållstillstånd så snart en utvisning inte kan genomföras. Utredningen vill även skriva in en bredare bedömning än utlänningslagen (2005:716) och därmed även den tillfälliga lagen.

---

31 *För sjuk för att utvisas, för frisk för att få stanna*. Blankspot 190110

32 *När silvertrådar slits isär*. #vistårinteut 180402

33 SOU 2017:84, Upphållstillstånd på grund av praktiska verkställighetshinder och preskription

34 *Ställ inte familjen Shamry på gatan*. Socialpolitik 190309

Utredningen föreslår dels att 5 kap. 6 och 18 §§, 8 kap. 7 och 15 §§, 8 a kap. 4 § och 12 kap. 18 § ska få ändrad lydelse:
»Synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter ska anses finnas om det råder ett bestående praktiskt verkställighetshinder«.

Men skrivningen gäller även mera generellt:

»Hänsyn ska också tas till om det annars finns praktiska, medicinska eller andra särskilda hinder mot att beslutet verkställs«.

Detta ligger i linje med det VSIU vill återinföra i asylprocessen. Att större hänsyn återigen ska tas till den asylsökandes situation i Sverige och att den asylsökandes behov av att få stanna i vårt land ska tillmätas större vikt liksom graden av anknytning till landet. Inga fler utvisningar av sjuka och traumatiserade, eller personer som har fungerande vardag med studier, arbete, bostad och familj.

SOU 2017/84 utvecklar konsekvenserna av försämrade rättigheter efter avslag vidare:

»Genom en ändring i LMA som trädde i kraft den 1 juni 2016 har rätten till asylboende och dagersättning inskränkts genom att helt utgå för vuxna utan barn i Sverige, i samband med att avvisnings- eller utvisningsbeslut vunnit laga kraft eller när fristen för utresa löper ut, om det inte bedöms 'uppenbart oskäligt'«.

Utredningen ser det som kontraproduktivt men också i förlängningen som ett brott mot internationella konventioner. Det finns inga belegg för att en person med indragen LMA har högre benägenhet att självmant lämna landet. När myndigheterna förlorar kontakten med dessa personer försvåras allt återvändararbete, samtidigt som personerna inte får sina mänskliga rättigheter uppfyllda. Detta visar att både regeringen och Migrationsverket förutsåg att människor skulle trilla ur systemet och ställas utan mat och husrum, men ingen såg någon anledning att lösa problemet.

Vad gäller konsekvenserna för svenska kommuner och frågan om rätt till bistånd enligt Socialtjänstlagen menade regeringen att en bedömning måste göras i det enskilda fallet. Förvaltningsrätten i Göteborg har gett Munkedals kommun rätt i att avslå matpengar, om så bara över den nära förestående helgen, för en asylsökande ungdom som efter nekat provningstillstånd i Migrationsöverdomstolen, men i avvaktan på inlämnat verkställighetshinder stod helt utan medel. I dag är det många hundra unga som är utan matpengar och som antingen får lita till civilsamhälleliga insatser eller till skuggsamhällets inkomstmöjligheter.

5.4 Familjeåterförening.

VSIU:s ståndpunkt är att alla barn ska ha rätt att leva med sin familj om det är förenligt med barnets bästa. Allt annat står i strid med barnkonventionen. Därför bör familjeåterförening vara frikostigt och prövas mot barnets bästa, i synnerhet som Sverige avser att införa barnkonventionen till svensk lag 2020. Med en återgång till utlänningslagen återgår också regleringen för familjeåterförening.

5.5 Uppehållstillstånd för studier.

Nya gymnasielagen tillkom för att kompensera ensamkommande för de oerhört långa väntetiderna i asylutredningen. Den var tänkt som en tillfällig, lätt tillämpbar lag som skulle ge de som studerar på gymnasiet en möjlighet att stanna. Den visade sig dock inte vara så enkel att tillämpa och har delvis både till sitt innehåll och införande inte förekommit

inom svensk lagstiftning tidigare. Osäkerheten i tillämpningen har lett till stora påfrestningar både på de tillståndssökande ungdomarna och det omgivande civilsamhälle som hjälpt dem. Kritik har också kommit från skolan, där huvudmän, rektorer och lärare påpekat att lärarens betygssättning inte kan vara grund för om en ungdom får stanna eller inte. Det osäkra läget har även gett svårigheter för skolan att planera långsiktigt beträffande personal och resurser.

Orimliga och absurda tidsgränser

Många som egentligen omfattas av den nya gymnasielagen har fått nej på tillståndsansökan. Det beror på att Migrationsverket inte hann registrera asylsökande i tid. Ansökningarna delegerades även ut på Socialtjänsten. Därför har registrering skett efter den 24 november 2015 trots att ungdomen befann sig i Sverige före detta datum.

Förutom registreringsmissar finns många exempel på att Sverige brutit mot reglerna när det gäller handläggningstid i första instans, EU:s asylprocedurdirektiv, artikel 31.5, då bortre gränsen 21 månader för beslut i första instans har överskridits³⁵.

Beslutsprocessen avsågs bli snabb och kort, men har kommit att ta många månader. Fortfarande väntar många på avgöranden i migrationsärendet innan beslut om gymnasielagen fattats. Flertalet av dessa ungdomar har inte arbetstillstånd. På grund av den enormt långa väntetiden har många hunnit fylla 20 år. De kan inte arbeta och under perioden som tillståndssökande inte ansöka om yrkeslinjer på vuxenskolan eftersom de inte har något personnummer.

VSIU noterar också att Sveriges kommuner och landsting (SKL) adresserar nya gymnasielagen. SKL menar att det råder oklarheter över vilka utbildningar som omfattas och poängterar riskerna med att inte fullgöra de utbildningskrav som finns³⁶. VSIU instämmer i oron över att det är många frågetecken kring vilka utbildningar som innefattas. VSIU känner även en stor oro för de elever som på grund av hälsoskäl inte klarar normal studietakt och därför inte når upp till kunskapskraven. Det är också oklart vilken typ av utbildningar de med funktionsvariationer kan välja utan att riskera att förlora förlängning av uppehållstillståndet.

5.6 Permanent uppehållstillstånd.

AVSTYRKER hela 5.6 med undantag för i Sverige födda ska beviljas permanent uppehållstillstånd.

TILLSTYRKER att i Sverige födda ska beviljas permanent uppehållstillstånd.

VSIU anser att permanent uppehållstillstånd ska vara generella för alla uppehållstillstånd och beviljas i betydligt större utsträckning än den tillfälliga begränsningslagen tillåter. Tillfälliga uppehållstillstånd förvärrar och fördjupar svårigheter, hindrar etablering och integration.

Även SOU 2017/84 *Utredningen om uppehållstillstånd på grund av praktiska verkställighetshinder*³⁷ ser tillfälliga uppehållstillstånd som problematiska och försvårande av integration, kontinuitet och förutsägbarhet för såväl individen som samhället, men utan att uppnå syftet att fler lämnar landet. De har inte funnit stöd för att korta tillfälliga uppehållstillstånd i högre grad reser till anvisat mottagarland. Att inskränka tillgången till rättigheter efter ett avslag, i synnerhet när det gäller boende, ökar sannolikheten för att myndigheter förlorar kontakten med berörda personer.

---

³⁵ Sverige bryter mot EU:s asylprocedurdirektiv. #vistårinteut 170806; EUR Lex

³⁶ Den tillfälliga lagens konsekvenser behöver analyseras. SKL 190315

³⁷ SOU 2017:84, Upphållstillstånd på grund av praktiska verkställighetshinder och preskription

SOU 2017/84 resonerar också kring att Sverige riskerar att inte uppfylla sina skyldigheter i förhållande till FN:s deklARATION om mänskliga rättigheter:

»I Sverige har regeringen och all statlig och kommunal verksamhet ansvar för att de mänskliga rättigheterna (MR) inte kränks.«

Men detta gäller också Barnkonventionen:

»Vidare är en uttalad ståndpunkt från den svenska regeringens sida att hänsyn ska tas till principen om barnets bästa i juridiska och andra sammanhang där barn berörs.«

6 Behov av följdändringar i andra lagar.

Eftersom VSIU avvisar en förlängning av tillfälliga begränsningslagen anser vi att en återgång till Utlänningslagen ska ske skyndsamt och utan övergångsbestämmelser, med undantag för uppehållstillstånd för gymnasiestudier, »gamla« och »nya« gymnasielagen som fortlöper.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Eftersom VSIU avvisar en förlängning av tillfälliga begränsningslagen anser vi att en återgång till utlänningslagen ska ske skyndsamt och utan övergångsbestämmelser, med undantag för uppehållstillstånd för gymnasiestudier, »gamla« och »nya« gymnasielagen som fortlöper.

8 Kostnader och andra konsekvenser.

Nätverket VSIU har sedan det grundades drivits av att mildra konsekvenserna av begränsningslagen som fallit ut på ett helt orimligt sätt mot gruppen som anlände till Sverige under 2015 och 2016 som ensamkommande barn. De långtgående konsekvenserna av begränsningslagen går dock ännu inte att överblicka.

De som var barn 2015 har växt upp och påbörjat sina vuxna liv i skuggan av en förödande migrationsprocess. Den sammantagna situationen, både med Migrationsverkets processer och agerande, och med det som möter barn och unga i samhället (bristande social omsorg, problem att bli placerade i skola eller olämpliga boenden) gör att många lider av psykisk ohälsa som tilltagit över tid.

Begränsningslagen har skapat ett eskalerande antal som lever i utanförskap, papperslöshet, saknar fast bostad och någon form av inkomst. De som inte kan leva på välgörenhet, pressas till svartjobb, att sälja sin kropp för pengar eller mot husrum³⁸, eller att sälja droger och tvingas in i kriminalitet. I de allra flesta fall är detta något de själva inte har valt, utan tvingats till³⁹. VSIU har kontakt med många som har dragits till droger eller kriminalitet när alla andra dörrar är

---

38 Skulder en orsak till prostitution bland ensamkommande. SVT Nyheter 161219

Ensamkommande säljer sex i utbyte mot boende. SVT 181210

39 Ensamkommande utnyttjas av kriminella. Expressen 181204

stängda. Att unga drivs in i kriminalitet eller arbetar 10 timmar 6 dagar i veckan för 400 kr per dag, eller med någon annans personnummer är inte det samhälle vi vill ha. Det skapar nya problem i flera led; ökad brottslighet, ökade kontroller, större polisnärvaro, mera vårdinsatser och drogrelaterad vård. Listan kan göras lång.

Att med hjälp av begränsningslagen fortsätta fylla på gruppen papperslösa leder till enorma och oöverblickbara konsekvenser för oss alla med stora kostnader som lagrådsremissen inte tar upp och som inte är uppenbara vid första anblicken; sjukskrivningar, arbetsbortfall, minskad arbetskapacitet, minskat förtroende för hela samhällsapparaten hos civilsamhället⁴⁰ för att nämna några.

De korta tillfälliga uppehållstillstånden på 13 månader försvårar för samhällets institutioner att planera långsiktigt. Egentligen bäddar de för samma sorts problematik som rådde 2015 eftersom kommunerna inte kan göra långsiktiga prognoser. 13 månaders uppehållstillstånd upprätthåller hela den uppsättning svårigheter som identifierades under 2016 och 2017 och som handlar om en fungerande infrastruktur för integration. Att behålla begränsningslagen är att hålla kvar de grundläggande svårigheterna för kommuner och landsting/regioner som identifierats. Stabila planeringsförutsättningar efterlyses av SKL:s ordförande Lena Micko i sitt remissvar till regeringen på lagrådsremissen förlängning av begränsningslagen⁴¹.

Att förlänga begränsningslagen är också att hålla kvar de lagtolkningsproblem som uppkommit genom den ovanliga konstruktionen med en lag i botten och en kompletterande lag ovanpå. Risken är stor att ingen till slut kan tolka lagarna och att tolkningar görs på ett godtyckligt sätt i olika domstolar. På så sätt urholkas rättssäkerheten i allt högre grad. Asylprocessen förlängs i och med de överklaganden, verkställighetshinder och nya överklaganden på dessa som följer av snårigheten vilket gör att domstolarna överhoppas med ärenden. Samhällets kostnader för offentliga biträden, nämndemän, administration och handläggning av alla omtag på asylärenden växer.

VSIU anser inte att lagrådsremissens förslag håller den nivå av klarhet, tydlighet och transparens en lag måste uppfylla.

---

40 *Jag har tappat tron på Sverige*. Dagen, e-pages, 180111

41 *Den tillfälliga lagens konsekvenser behöver analyseras*. SKL 190315

Länksamling

www.mynewsdesk.com/se/number-vistaarinteut/documents/rapport-om-raettsosaekerhet-i-asyprocessen-foer-ensamkommande-barn-och-unga-70084?fbclid=IwAR2Zxo_SbFvcBwoekTNoasXb5mBf2RH8Gj4t8ZmhIkcz0RWWiHtdVEnwrM8

www.svt.se/nyheter/lokalt/varmland/selmas-advokat-kritisk-mot-hanteringen

www.migrationsverket.se/download/18.4100dcob159d67dc61433f8/1488705598798/Tematisk%2Bkvalitetsuppfoljning%2Bav%2Baldersbedomning%2Bi%2Bsamband%2Bmed%2Bbeslut%2Bom%2Buppehallstillstand%2B2016.pdf

www.regeringen.se/494a87/contentassets/cbebce43816043d6bf864ddoe076b722/23_sveriges-advokatforbund.pdf

www.redcross.se/contentassets/4902f3efe95149158fd3b55310ef2cb8/humanitara_konsekvenser-av-den-tillfalliga-utlanningslagen.pdf

www.raddabarnen.se/globalassets/dokument/rad--kunskap/arbetar-for-barn/nyanlanda-barn/lyssna-pa-mig-barns-och-unga-roster-om-asyprocessen-radda-barnen-2017.pdf

www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/publikationer2/rapport_ensamkommande_barn_som_forsvinner_2017.pdf

www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/barn_pa_flykt_webb.pdf

www.lansstyrelsen.se/download/18.276e13411636c95dd933a57/1526903019846/Rapport%202018-3%20De%20okan%20alltid%20hitta%20omig.pdf

www.redcross.se/globalassets/press-och-opinion/rapporter/studie_nyanlanda-och-asylosokande-i-sverige_web.pdf

www.mynewsdesk.com/se/number-vistaarinteut/pressreleases/pressmeddelande-fraan-nummer-vistaarinteut-170206-1788402?fbclid=IwARooQBZh-yqJ_MNMFHf_oJTV4WqaaAtKl92dUPbfr9cUfSELJm5x-ADlto8

ki.se/sites/default/files/2018/02/19/projekt_fm_suicid_ensamkommande.pdf

www.blankspot.se/nastan-alla-har-funderat-pa-att-ta-sitt-liv/

sverigesradio.se/sida/avsnitt/1008902?programid=3381

www.svt.se/nyheter/inrikes/tiotusentals-asylosokande-ska-avvisas

unicef.se/barnkonventionen/tillagsprotokoll

lifos.migrationsverket.se/rattsavd-nyhetsarkiv/2018-11-08-rattsligt-stallningstagande-angaende-uppehalls-tillstand-for-studier-pa-gymnasial-niva--sr-40-2018.html

www.expressen.se/nyheter/qs/nyss-bodde-han-hos-en-familj-i-sala-nu-sover-omid-under-en-bro-i-paris/

insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1933036

webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-610-0.pdf%3Fs.20

sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6640061

sverigesradio.se/artikel/7159844

vistarinteut.org/apropa-kostnader/

www.regeringen.se/494a87/contentassets/cbebce43816043d6bf864ddoe076b722/09_migrationsverket.pdf

www.blankspot.se/for-sjuk-for-att-utvisas-for-frisk-for-att-fa-stanna/

vistarinteut.org/nar-silvertradar-slits-isar/

www.regeringen.se/4aa7ef/contentassets/1f2d4b69dfc34499878805e17036475b/uppehallstillstand-pa-grund-av-praktiska-verkstallighetshinder-och-preskription-sou-201784

socialpolitik.com/2019/03/09/stall-inte-familjen-shamry-pa-gatan/

vistarinteut.org/sverige-bryter-mot-eus-asylprocedurdirektiv/

eur-lex.europa.eu/legal-content/sv/TXT/?uri=celex%3A32013L0032

www.regeringen.se/4aa7ef/contentassets/1f2d4b69dfc34499878805e17036475b/uppehallstillstand-pa-grund-av-praktiska-verkstallighetshinder-och-preskription-sou-201784

www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/skulder-en-orsak-till-prostitution-bland-ensamkommande

www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/saljer-sex-i-utbyte-mot-boende

www.expressen.se/nyheter/larmet-ensamkommande-utnyttjas-av-kriminella/

www.e-pages.dk/dagen/849/article/801411/12/1/render/?token=of9e864a3f52874aod957838cebb433e&fbclid=IwARoErgF3EwF6QckJlgibwFBjYI7dCCmB14ESM3M5uYQrR-QgD-KbpT45wzE

skl.se/5.741f521a169687e8d76ac5dd.html?utm_source=notifiering&utm_medium=email&utm_campaign=press

